

EUGEN PETRESCU

NICOLAE M. MAZILU

DOCUMENTAR BIOBIBLIOGRAFIC

**EDITURA ANTIM IVIREANUL,
RÂMNICU-VÂLCEA, 2014**

Editor: Eugen Petrescu
Tipograf: Răzvan Petrescu
Tehnoredactor: Simona Dobrete
Corector: prof. dr. Ana-Maria Udrescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PETRESCU, EUGEN

Nicolae M. Mazilu : documentar biobibliografic /
Eugen Petrescu ; pref.: prof. univ. dr. Sorin Liviu Damean. -
Râmnicu-Vâlcea : Editura Antim Ivireanul, 2014
ISBN 978-973-8106-78-9

I. Damean, Sorin Liviu (pref.)

355(498) Mazilu,N.M.
929 Mazilu,N.M.

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ CULTUL EROILOR „REGINA MARIA”
Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa”

Volum publicat cu prilejul aniversării, la 7 aprilie 2014, a 133 de ani de la înființarea Școlii de Artilerie și Geniu, prima școală militară de geniu din România și a 65 de ani de la înființarea, în 1949, a Școlii Militare de Ofițeri de Geniu, Râmnicu-Vâlcea.

Generalul de brigadă Nicolae Mazilu a fost elev al școlii vâlcene de geniu, promoția 1951, comandant – diriginte de șantier al actualului edificiu de învățământ militar de geniu, în perioada 1975 – 1976, comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate (astăzi Centrul de Instruire pentru Geniu, EOD și Apărare CBRN „Panait Donici”) și al Garnizoanei Râmnicu-Vâlcea în perioada 1976 – 1982 (anul pensionării).

Această ediție a fost tipărită cu ajutorul financiar al Preacuviosului Părinte Ieromonah Onisifor Petrescu, membru al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” – Filiala Județeană Vâlcea, căruia îi mulțumim și pe această cale pentru implicarea în finalizarea a numeroase proiecte editoriale.

Autor: prof. Eugen PETRESCU – președinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” – Filiala Județeană Vâlcea, director al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa”.

Prefațator: prof. univ. dr. Sorin Liviu DAMEAN – vicepreședinte al Senatului Universității din Craiova, vicepreședinte al Societății de Științe Istorice din România, membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România

CUPRINS

Prefață (prof. univ. dr. Sorin Liviu Damean) 7

**GENERALUL SCRITOR NICOLAE MAZILU.
BIOBIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ** 9

I. NICOLAE MAZILU, COPILĂRIA ȘI ADOLESCENȚA 11

I.1. Școala primară și ucenicia ca „băiat de prăvălie” 14

I.2. Studiile liceale 26

**II. ȘCOALA MILITARĂ, STAGIILE DE PERFEȚIONARE
PROFESIONALĂ ȘI ASCENSIUNEA ÎN IERARHIA MILITARĂ**

II.1. Viața militară. Rezumat 36

II.1.1. Evoluția în cariera militară 37

II.1.2. Evoluția avansării în grad 38

II.1.3. Cele mai importante misiuni și realizări
pe linie militară 38

II.2. Viața militară. Detalii 40

II.2.1. Nicolae Mazilu, elev al Școlii Militare
de Ofițeri de Geniu, Rm. Vâlcea 40

II.2.2. Locotenentul Nicolae Mazilu, comandant
de pluton la Regimentul de Geniu, Rm. Vâlcea 44

II.2.3. Locotenentul-major Nicolae Mazilu, comandant
de companie la Regimentul de Geniu, Rm. Vâlcea 46

II.2.4. Locotenentul-major Nicolae Mazilu,
inginer de divizie 50

II.2.5. Căpitanul Nicolae Mazilu,
comandant al Batalionului de Geniu, Fetești 54

II.2.6. Căpitanul Nicolae Mazilu student al Academiei
Militare Generale 61

II.2.6.1. Comunismul, regim al terorii pentru
Armata Română 63

II.2.7. Maiorul Nicolae Mazilu, șef al Secției Mobilizare din cadrul Comandamentului Trupelor de Geniu	69
II.2.8. Maiorul Nicolae Mazilu, locțiitor al comandantului Regimentului 72 Pontonieri, Brăila	71
II.2.9. Locotenent-colonelul Nicolae Mazilu, comandant al Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia	75
II.2.9.1. Evenimentele din Cehoslovacia. Patruzeci de zile în pustiu!	87
II.2.9.2. Locotenent-colonelul Nicolae Mazilu avansat „la excepțional” la gradul de colonel	95
II.2.9.3. Poligonul militar Cincu	103
II.2.9.4. Transfăgărășanul	105
II.2.10. Colonelul Nicolae Mazilu, comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Râmnicu-Vâlcea	121
III. OPERA PUBLICISTICĂ ȘI LITERARĂ	123
III.1. Opera publicistului Nicolae Mazilu	124
III.1.1. Spicuri din opera publicistică	133
III.2. Opera scriitorului Nicolae Mazilu	148
IV. PREOCUPĂRI ȘTIINȚIFICE	155
V. REFERINȚE	156
VI. APARTENENȚA LA ORGANIZAȚIILE PROFESIONALE ȘI CULTURALE	162
VII. NICOLAE MAZILU, MERITE ȘI RECUNOAȘTERI PUBLICE	162
VII.1. Recunoașterea meritelor profesionale și culturale	162
VII.2. Evenimente culturale dedicate colonelului, ulterior generalului Nicolae Mazilu	165
VII.3. Stingerea... generalului și plecarea la cer cu onoruri militare	167

Prefață

*Cartea pe care avem deosebita onoare de a o prefața este scrisă de un împătimit și energic păstrător și valorificator al istoriei, tradițiilor și culturii de pe meleagurile vâlcene, domnul **Eugen Petrescu**, pe care am avut fericitul prilej de a-l cunoaște mai îndeaproape în împrejurări deloc întâmplătoare. Pasionat de trecutul neamului și semnificația istorică a plaiurilor oltenice, domnul Eugen Petrescu a dorit, în poftida formației sale profesionale anterioare, să dobândească, acum la vârsta creativității depline, și studii de specialitate în domeniu, astfel că, în calitate mea de profesor de istorie la Universitatea din Craiova, l-am descoperit în anii din urmă, sârguincios și mereu preocupat de descoperirea adevărului istoric, pe băncile studenției.*

*Fără a constitui pentru mine o surpriză, lucrarea de față se înscrie în seria preocupărilor Domniei sale de a transmite posterității amintirea acelor personalități care și-au pus amprenta și au jucat un rol deosebit pe scena culturală vâlceană. Este vorba, de această dată, de un amplu studiu documentar biobibliografic dedicat generalului în retragere **Nicolae Mazilu**, militar de carieră, un memorialist cu reale talente de povestitor, un publicist prodigios, autor de versuri umoristice și, prin forța împrejurărilor, a capacităților și aptitudinilor sale, personalitate distinctă în peisajul vâlcean. Nicolae Mazilu nu a fost un martor tăcut al evenimentelor, ci un participant activ, un om, care prin natura profesiei și preocupărilor sale, a contribuit la modelarea unor caractere, la însuflarea spiritului de onoare, corectitudine și disciplină. Aflat mereu în vâltoarea vremurilor, Nicolae Mazilu a reușit nu numai să supraviețuiască, ci să-și construiască o carieră încununată de succes și o familie împlinită.*

Ca o dovadă a recunoașterii meritelor sale de către comunitatea în cadrul căreia și-a desfășurat activitatea, a fost recompensat cu diferite titluri și distincții, printre care amintim

titlul de „Erou al muncii socialiste” și ordinul „Steaua Republicii Socialiste România”, dar a fost ales și în numeroase asociații și societăți profesionale naționale sau locale.

Numele său va fi legat de construirea Transfăgărășanului, unul din cele mai ambițioase proiecte de infrastructură din timpul regimului comunist, Domnia sa îndeplinind atunci funcția de comandant al Regimentului 52 Geniu din Alba-Iulia, implicat în lucrările din sectorul nordic al șantierului. De asemenea, își va încheia cariera militară în anii 1976-1982 în calitate de comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate și al Garnizoanei Râmnicu-Vâlcea, constituind pentru tinerii ostași un exemplu demn de urmat. După pensionare, se va consacra îndeosebi memorialisticii și preocupărilor culturale, fiind una dintre cele mai active personalități ale orașului Râmnicu-Vâlcea.

Domnul Eugen Petrescu reușește, prin îmbinarea armonioasă a propriilor opinii, bazate pe investigație și analiză, cu fragmente din memorialistica eroului cărții, să reconstituie crâmpoșe din viața unui om devotat carierei militare, cu momente plăcute sau mai puțin plăcute, cu personaje pozitive sau negative care i-au influențat parcursul. Avem astfel, în fața ochilor, o lectură plăcută, captivantă, o veritabilă mărturie a epocii și a oamenilor ei pe care o recomandăm cu căldură cititorilor.

Craiova, 25 Martie 2013

Prof. univ. dr.
Sorin Liviu Damean

GENERALUL SCRITOR NICOLAE MAZILU

BIOBIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- general de brigadă; absolvent al Școlii Militare de Ofițeri de Geniu, Rm. Vâlcea (promoția 1951) și al Academiei Militare Generale, București (1957-1960); inginer de divizie la Divizia 89 Infanterie, Călărași (decembrie 1955-1957); șef Secție Mobilizare la Comandamentul Trupelor de Geniu (1960-1961), șef Secție Mobilizare-Planificare-Înzestrare din cadrul Comandamentului Trupelor de Geniu (1961-1963), comandant al Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia și al Garnizoanei Alba-Iulia (1966-1974), comandant al șantierului Sector Nord – DN 7c (Transfăgărășan), în perioada 1971-1974 (drum construit între anii 1970-1974), șef Secție Operații și Cercetare la Comandamentul Trupelor de Geniu (1974-1975), comandant al șantierului „Școala Militară de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Rm. Vâlcea” (1975-1976), comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Rm. Vâlcea și al Garnizoanei Rm. Vâlcea (1976-1982); scriitor – prozator, poet, epigramist, publicist -

**

Într-unul din volumele sale, generalul scriitor și memorialist Nicolae Mazilu mărturisea: „*Dacă de la tata mi-a rămas harul de bun povestitor și înțepătura, de la mama am moștenit înclinarea către cântec și poezie*”.¹ Toate aceste calități moștenite genetic, alături de celelalte dobândite în școlile urmate de-a lungul anilor se regăsesc din plin în viața acestui om ales de Dumnezeu să rămână în istoria pământeană, în istoria creației Sale, ca un fiu însemnat.

¹ Colonel (r) Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg. Dascălii mei dragi – povestiri autobiografice*, vol. I, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, p. 157.

Posesor al unei culturi generale vaste – bogăție acumulată în ani și ani de studiu – și al unui talent înnăscut de poet, prozator, memorialist, publicist etc., Nicolae Mazilu face din etapele și din trăirile vieții sale o adevărată operă literară.

Cu o sinceritate ieșită din comun și-a presărat fără ocolișuri întreaga viață cu necazurile, lipsurile și răutățile ei, dar și cu bucuriile, frumusețile și împlinirile de care a avut parte, în sute de pagini de carte (vezi ciclul memorialistic: *Sclipiri în amurg*, vol. I-III (*Dascălii mei dragi – povestiri autobiografice*, *În vâltoarea vieții – amintiri din cariera militară*, *Urcând spre creste – amintiri din cariera militară și Enigma Transfăgărășanului*). Copilăria, școala, ucenicia ca băiat de prăvălie, primele iubiri, întemeierea familiei, cariera militară sunt etape istorisite de eroul nostru, într-un stil ce captivează, generând o puternică stare de curiozitate cititorilor obișnuiți și una de profundă emoție celor ce au trecut prin situații asemănătoare.

Nicolae Mazilu nu este scriitorul unei povești imaginare, el este scriitorul propriei vieți, o viață de poveste îmbrăcată într-un stil ales, un stil ce-l caracterizează și pe care îl păstrează constant de-a lungul întregii sale opere.

Cărțile amintite ne dau informații dintre cele mai importante, din care aflăm aproape totul despre viața sa: cum și-a petrecut copilăria, cum a ajuns ofițer și ascensiunea în ierarhia militară, ce l-a determinat să scrie, cum a ajuns printre umoriști etc., etc.

Parcurgând această poveste reală de viață, întâlnim, așa cum este normal, alături de personajul principal, care este Nicolae Mazilu, numeroase personaje ce au jucat un rol important în viața sa: învățători, profesori din școlile civile și din cele militare, comandanți și subordonați, colegi, prieteni și colaboratori. De asemenea, întâlnim o serie de personaje mărunte și mai puțin importante, dar care, într-un fel sau altul au făcut parte din viața eroului nostru; pe traseul școlii și carierei militare întâlnim ofițeri politici (politrucii) cu o slabă pregătire, personaje de tristă amintire din angrenajul politic al

regimului comunist, dar și ofițeri cu funcții de conducere pe linia instruirii militare, oameni incompetenți (chiar și foști colegi de-ai săi, de școală și de curs) care „i-au purtat sâmbetele”, lucrându-l din umbră sau pe față, în încercarea de a-i întrerupe ascensiunea în ierarhia militară. Toți aceștia, buni și răi, au dat substanță și culoare atât vieții, cât și operei sale.

În cele ce urmează voi încerca să creionez într-un mod cât mai real și cuprinzător viața și personalitatea distinsului ostaș și scriitor, Nicolae Mazilu, folosind pe lângă informațiile oferite de familie și referințele unor cunoscuți de-ai săi – ofițeri și oameni de cultură – publicate în anumite volume, ziare și reviste de cultură, numeroase crâmpeie autobiografice spicuite din memoriile sale publicate în trilogia *Sclipiri în amurg*, în volumul *Enigma Transfăgărășanului* și din alocuțiunile și cronicile literare cuprinse în volumul *Opinii și recenzii*; este o succesiune de informații rânduite cronologic, care demonstrează dimensiunea profesională și caracterul de excepție al acestui român, oltean după tată și ardelean după mamă, ai cărui urmași, rezultați din căsătoria cu o româncă basarabeancă (o femeie care l-a iubit, l-a înțeles și i-a fost alături până la sfârșit), sunt amprenta genetică a trei provincii istorice românești – Oltenia, Transilvania și Basarabia, deci, a universului spiritual românesc.

I. NICOLAE MAZILU, COPILĂRIA ȘI ADOLESCENȚA

Anumite lucrări îl prezintă pe Nicolae Mazilu ca fiind născut în comuna Lăpușata, județul Vâlcea. În realitate, acesta s-a născut la 25 iulie 1927 în comuna vecină, Lădești, pentru că, așa cum mărturisește în memoriile sale, acolo „*era cel mai apropiat spital în care putea să aibă loc o naștere, cât de cât asistată de un personal calificat*”,² părinții săi fiind Marin și Maria Mazilu, din satul Zărnești, comuna Lăpușata. S-a stins din viață la 4 februarie 2012, la Râmnicu-Vâlcea și își doarme somnul de veci în Cimitirul Militar (cartierul 1 Mai) din localitate.

² *Ibidem*, p. 17.

Din căsătoria cu Profira (Firica) Mazilu³ – de profesie inginer agronom, născută Gratie, la 25 august 1927, în localitatea Orhei, Republica Moldova (Basarabia), au rezultat doi copii: Felicia (n. 1955, Călărași) – economist și Florin (n. 1961, București) – maestru, tată a doi băieți: Radu (n. 1986, la Rm. Vâlcea) și Mihai (n. 1988, la Rm. Vâlcea), amândoi având profesia de economist.

Tatăl, Marin Mazilu, avea cinci clase primare și a luptat pe fronturile celor două războaie mondiale, cu gradul de sergent major. În primăvara anului 1922 s-a angajat în armată, ca subofițer cu gradul de sergent instructor, desfășurându-și activitatea la unitățile militare de vânători de munte din Predeal și Curtea de Argeș. S-a pensionat tânăr, la 37 de ani, cu gradul de plutonier major.

Mama a fost casnică. Ea era ardeleancă născută în familia țăranilor Mihai și Paraschiva Țâru (n. Pop), din comuna Lunca Mureșului, județul Mureș.⁴

Marin Mazilu, fiu de țărani moșneni de pe valea Cernei, se trăgea, așa cum rezultă din istorisirea fiului său, Nicolae Mazilu, din „*Ion Deaconu*, (n.n. al cărui nume venea din termenul *deacon* și semnifica) *un fel de grad inferior în tagma preoțească. Trăia probabil pe vremea când se spune că unii dintre țăranii noștri care*

³ „Ne cunoscusem din 1944, când cetățeanul Emilian Gratie din Leușenii Orheiului, venise în comuna noastră ca refugiat, având cu el averea ce-o putuse încărca într-un car mare tras de doi boi frumoși: saltele, perini, plapume și deasupra o soție credincioasă cu cinci fete între zece și nouăsprezece ani și un băiețel ce abia împlinise opt anișori!... Fetița cea mijlocie era de aceeași vârstă cu mine și printr-o coincidență eram în aceeași clasă de liceu. Pierduse și ea niște ani din cauza războiului și refugiului și în toamna anului 1944 eram colegi în clasa a cincea. Ne împrumutam cărți și ne dădeam reciproc consultații (eu la limbile neolatine și la literatură, iar ea la matematică și fizică). ... Firica era pentru mine o prietenă la un nivel superior celor de până atunci. Deși nu-mi trecuse prin gând că aş putea să mă căsătoresc cu ea îi purtam o prietenie și o dragoste nemărturisite; undeva în sufletul meu licărea o speranță de viitor, destul de confuză ca o presimțire...” (Colonel r. Nicolae Mazilu, *În vâltoarea vieții. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, p. 9-10)

⁴ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg. Dascălii mei dragi – povestiri autobiografice*, vol. I, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, p. 10.

ardeau de dorința să se facă preoți, încărcau carul cu sare de la Ocnele Mari, treceau Dunărea, vindeau sarea, aranjau treburile la Sfânta Sofia și veneau peste câteva luni preoți [...]. Acest Ion Deaconu avea un singur băiat și câteva fete [...]. Pe acest fecior îl chema Pătru, căruia i s-a mai zis și „Arsu” pentru că într-un conflict avut cu Dragu, căpetenia haiducilor de prin părțile acelea, a fost prins de haiduci și ars, nu pe rug, ci pe frigare[...] Pătru a avut mai mulți copii, dar unul dintre ei, Radu, probabil semănând cu bunicul Deaconu, a avut înclinații spre cunoaștere și nu se știe prin ce împrejurări a învățat carte și a ajuns scrib la Bănie. La pensionare i s-a dat titlul de „Mazil” cu diplomă, având semnătură și pecete domnească. În zilele noastre denumirea de „mazil” a căpătat un sens peiorativ, însemnând scos din slujbă. În acele vremuri, când omul la mazilire primea o diplomă cu pecete domnească, noțiunea avea sens de pensionare sau chiar de înnobilare căci, odată cu diploma, cel mazilit primea și o suprafață apreciazabilă de pământ din moșiile domnești.

Radu a fost căsătorit cu Voica, femeie viguroasă care a trăit mai departe la țară, crescând șapte copii în timp ce soțul era lefegiu la Craiova și venea acasă doar ca musafir. [...] Așa se explică faptul că toți copiii lui Radu nu au fost cunoscuți sub numele „al lui Radu”, ci sub numele „al Voicăi”. Cei patru băieți... au purtat următoarele nume: Stan al Voicăi, Mihai al Voicăi, Ioniță al Voicăi și Constantin al Voicăi. [...] Dintre copiii lui Radu Mazilu (și ai Voicăi), numai urmașii lui Constantin și ai lui Ioniță se numesc Mazilu; urmașii lui Mihai se numesc Mihăescu, ai lui Stan se numesc Stănescu, iar unii descendenți din frații lui Radu și-au zis Deaconu după numele străbunicului sau Arsulescu după porecla bunicului Pătru.

Ioniță al Voicăi a fost bunicul lui tata. Pentru că pe tatăl lui tata (bunicul meu) l-a chemat tot Ioniță, oamenii din sat, pentru a-l deosebi de tatăl său, i-au zis Ioniță ăl mic, iar soției sale, Ioana lui Ioniță ăl mic. Murind Ioniță ăl mic încă tânăr, [...], soția lui, Ioana (bunica mea) a rămas văduvă cu șase copii. Toți copiii ei au luat în gura satului numele mamei, căci ea era de fapt capul

*familiei după moartea soțului; așa că tatăl meu deveni Mărin al Ioanei lui Ioniță ăl mic”.*⁵

Scurta genealogie este urmată de câteva informații ce evidențiază încorporarea militară a tatălui, participarea acestuia la prima conflagrație mondială și întemeierea familiei în care urma să apară Nicolae, eroul acestui volum.

*„După câteva luni de muncă grea la construcția șoselei din valea Oltului, în toamna lui 1916, Mărin al Ioanei lui Ioniță ăl mic fu chemat la oastea cea mare a țării și îmbrăcat în uniformă de soldat, deși împlinise 19 ani (a fost considerat ca făcând parte din contingentul de voluntari). A participat la campania din Moldova, începând cu luptele de retragere și culminând cu luptele din triunghiul morții (Mărășești, Mărăști și Oituz). După luptele de la Mărășești, tata a căzut, nu de glonț, ci de tifos exantematic. Am spus prea mult „a căzut” căci n-a murit! Nu, a căzut la pat și după luni de zile de suferință între viață și moarte, viața a învins și a fost trimis din nou în rândul trupelor combatante, în Transilvania, unde după actul de la 1 Decembrie 1918 trebuiau întărite măsurile de siguranță pentru prevenirea unei eventuale riposte din partea maghiară”.*⁶ *„Sergent în armată, a cunoscut-o pe mama într-o învoire, cum primesc de obicei cătanele”. Așa se face că „prin anul 1921, Mărin al Ioanei lui Ioniță ăl mic se întorcea de la război cu nevastă de «dincolo», cu o fetiță în fașă și cu un prunc în pântecul mamei”,*⁷ amândoi murind la vârste fragede.

I.1. Școala primară și ucenicia ca „băiat de prăvălie”.

Nicolae Mazilu a urmat cursurile primare (șapte clase după regula vremii), între anii 1934-1941, în școlile din comuna Lăpușata. Cursurile clasei I le-a parcurs la Școala Gornet, undeva peste deal de satul său, la circa 2 km depărtare de casa părintească ce era situată *„în valea numită Nicolăeasa, sau Valea Țiganilor”.*⁸ *„În*

⁵ *Ibidem*, p. 7-9.

⁶ *Ibidem*, p. 10.

⁷ *Ibidem*, p. 12.

⁸ *Ibidem*, p. 37.

*fiecare dimineată urcam dealul cu noaptea-n cap pentru a fi prezenți la ora 9 la școală, spune Nicolae Mazilu. Și erau niște ploii în toamna aceea, că umblam numai prin noroi și veneam seara uzi ca vai de noi. Apoi, de prin decembrie a nins din abundență și a ținut zăpada până către sfârșitul lui martie. Am avut avantajul că veneam de la școală pe schiuri (tata fiind vânător de munte și un pasionat schior, ne învățase să schiem de la vârsta de cinci ani), dar aveam și dezavantajul să cărăm schiurile în spinare de acasă până la școală. Făceam impresie grozavă populației din comună care până atunci nu mai văzuse schiuri. Ne prăpădeam de râs pe seama unor persoane care nu reușeau să-și însușească denumirea minunilor cu care noi alunecam pe deasupra zăpezii. Unii le ziceau șchele, alții schiluri, alții scânduri, dar rari erau acei care reușeau să le zică schiuri. Noi eram foarte mândri, poate chiar puțin înfumurați”.*⁹

La Gornet l-a avut învățător pe Nicolae Dumitrescu, un om despre care Nicolae Mazilu avea să spună peste ani: „Pentru mine, rămâne una din personalitățile care mi-a călăuzit pașii pe drumul învățaturii, având un rol determinant în viața mea”.¹⁰ Rodul muncii învățătorului Dumitrescu și al elevului Mazilu avea să fie apreciat la sfârșitul primului an de școală într-un mod special, un mod ce avea să imprime în mintea acestuia dorința permanentă de a învăța carte și de a fi primul în tot ce face. „În ziua serbării, la distribuirea premiilor am fost strigat primul, și pentru că începea cu clasa întâi, dar și pentru că eram premiant pe școală, fapt subliniat cu căldură de învățător”.¹¹ Anul următor, odată cu mutarea familiei într-o casă nouă, „la șoseaua principală, cam la două sute de metri distanță de primărie”, este transferat „la școala mare din Sărulești”,¹² unde are învățătoare pe Ana Popescu, devenită Moșteanu, „«zâna cea bună» a copilăriei mele”,¹³ cum avea să o numească în povestirile sale. A fost premiant pe linie, în

⁹ *Ibidem*, p. 37-38.

¹⁰ *Ibidem*, p. 37.

¹¹ *Ibidem*, p. 44.

¹² *Ibidem*, p. 45-46.

¹³ *Ibidem*, p. 50-51.

clasele I-VII. Despre cei doi învățători, care au avut un rol foarte important în viața sa, Nicolae Mazilu avea să spună: „*afirm, acum la vremea bilanțului general, că învățătorul Dumitrescu mi-a fost al doilea tată, iar Ana Moșteanu, [...], mi-a fost a doua mamă!*”¹⁴

În anul 1939, după încheierea primelor cinci clase, tatăl îl convinge să urmeze un liceu cu profil militar, ca și fratele său mai mare, Traian, care era elev al Liceului Militar „D.A. Sturdza” din Craiova. Acesta dorea să-l dea la un liceu tehnic militar, „*pentru că acolo fiii de militari erau scutiți complet de taxe*”, și se orientase spre „*liceul tehnic de aviație și marină de la Mediaș*”, examenul fiind programat pentru ziua de 12 septembrie. Din păcate, norii războiului încep să apară pe cerul Europei și, la 1 septembrie 1939, Germania invadează Polonia, iar la 9 septembrie, când era pregătit de plecare la examen, tatăl a primit ordin de concentrare. Într-o astfel de situație, părintele renunță la planul său, iar el se vede nevoit să-și continue clasa a șasea la școala primară din comună.¹⁵

Lipsa tatălui din viața sa timp de șapte ani, de la mobilizare în 1939 până la demobilizare, în anul 1946, a generat o serie de greutăți în viața acestuia, dar dorința de a nu-și face părintele de rușine și gândul la un trai mai bun l-au ambiționat atât de mult încât rezultatele școlare l-au situat în toți acești ani deasupra colegilor din școala primară și, ulterior, a celor din liceu.

În toamna anului 1940, în timpul unei permisii, tatăl său vine acasă și, datorită situației grele în care se afla familia, îl convinge pe fiul său să renunțe deocamdată la școală și să intre ucenic pentru o vreme la un magazin din Rm. Vâlcea spunându-i: „*«E aproape de casă, [...], înveți o meserie, mai câștigi și un ban și... cine știe?, dacă avem norocul să scăpăm de război și vom fi sănătoși, deschidem și noi o prăvălie, că toți care s-au ocupat cu comerțul s-au pricopsit»*. Și... *iată-mă după câteva zile, nu elev în clasa a șaptea și nici la liceul militar, ci ucenic la firma Petrescu*

¹⁴ *Ibidem*, p. 106.

¹⁵ *Ibidem*, p. 64.

din Rm. Vâlcea”,¹⁶ „o băcănie, sau în termenii de azi un magazin situat în centrul oraşului, având intrarea pe colţ, unde este acum intrarea la Magazinul Cozia. Era considerat cel mai mare magazin de acest gen din Rm. Vâlcea şi era condus de un administrator, doi contabili şi un casier. Personalul de execuţie era format din şase băieţi de prăvălie, un om de serviciu (un fel de hamal) şi o bătrână bucătăreasă care pregătea mâncarea pentru cei şase băieţi”.¹⁷ Patronul prăvăliei era „Grigore Petrescu [...], un bărbat suplu şi energic, în jur de 50 de ani, cu o statură mijlocie, foarte prezentabil, foarte elegant. Tipul omului care făcuse avere trecând prin greutăţi, un om călit, un fel de rechin al comerţului din vremea aceea de o severitate care te îngheţa. În asociaţie cu Pascu Anastasiu, (cumnatul său n.n.), conducea nemijlocit librăria cea mai mare din oraş (unde astăzi este Agenţia de voiaj C.F.R)”.¹⁸ Cei doi cumnaţi patronau şi Editura Petrescu, care îşi avea sediul în aceeaşi clădire cu librăria. Din memoriile lui Nicolae Mazilu, rezultă că atribuţiile sale în cei doi ani „de ucenic difereau prea puţin de ale celorlalţi băieţi, principalul atribut fiind din prima zi servirea clienţilor”.¹⁹ Severitatea patronului imprima personalului disciplină, ordine, corectitudine şi respect faţă de clienţi. Ca răsplată, pe lângă retribuţia în bani, patronul oferea angajaţilor protecţie şi condiţii bune de viaţă; personalul avea dezlegare să mănânce din magazin tot ce poftea şi cât dorea, dar nu în faţa clienţilor.²⁰

Se obişnuieşte repede cu noul mod de viaţă, cu Râmnicul şi oamenii săi, cu oraşul de la poalele Capelei înconjurat de staţiuni balneo-climaterice, plin de verdeaţă, frumos, curat şi liniştit, cu o piaţă bogată şi ieftină, apreciat în acele vremuri ca fiind „oraşul pensionarilor”. „Râmnicul anilor '40 era oraşul ideal care îndeplinea toate aceste condiţii”,²¹ de oraş ideal pentru cei

¹⁶ *Ibidem*, p. 65.

¹⁷ *Ibidem*, p. 68, 72.

¹⁸ *Ibidem*, p. 73.

¹⁹ *Ibidem*, p. 83.

²⁰ *Ibidem*, p. 73, 75.

²¹ *Ibidem*, p. 70.

vârșnici. Dar, „*sub falsa etichetă de oraș al pensionarilor*”, Râmnicul „*fremăta de tinerețe*”, [...] „*caracteristica de bază a lui în acea vreme, fiind aceea de oraș al așezămintelor de cultură*”, în care ființau, în afara școlilor primare, mai multe instituții de învățământ de alt grad, licee și școli de cultură generală și de specialitate precum: Liceul de băieți „Alexandru Lahovari”, Liceul de fete „Elena Doamna”, Seminarul Teologic „Sfântul Nicolae”, Școala Normală, Gimnaziul comercial, Școala de meserii și Școala de menaj, „*frecventate de cel puțin două mii de elevi, îndrumați de câteva sute de cadre didactice*”, „*o excelentă pepinieră de intelectuali*”.²²

Nicolae Mazilu își amintește cu drag de târgul săptămânal care însuflețea orașul, zi în care se aduna la Râmnic „*lume din tot județul, cu vite, diverse mărfuri, nelipsite fiind produsele de olărit ale meșterilor de la Vlădești și Horezu; mocanii de la Vaideeni, Voineasa și Căineni sau de la Boișoara, cu țesături din lână de tot felul, cu putini de brânză și roți uriașe de cașcaval; veneau rudarii cu coșuri din nuiele frumos împletite, albi, butoaie, putini, furci de tors, fuse, linguri și ciubere de tot felul*”.²³

Aici, în cei doi ani de ucenicie, perioada 1940-1942, își face prieteni noi din rândul băieților de prăvălie, băieți cuminți care citeau mult și care priveau viața altfel decât majoritatea celor din tagma lor, băieți cu care își petrecea timpul liber hoinărind și povestind din cărțile citite prin Zăvoi și pădurea Capelei, pe malul Oltului și al Olăneștiului, prin alte locuri frumoase ale Râmnicului acelor ani. Unul dintre aceștia a „*fost Virgil Ungur, ucenic la magazinul de sticlărie al lui «Cușu»*”, un băiat cu care făcea schimb de cărți. Cu acesta, spune Nicolae Mazilu, „*m-am reîntâlnit în 1972, când eram amândoi colonei. Eu șef de secție în minister, el inginer mecanic, șeful Atelierului Central al Comandamentului Trupelor de Geniu*”.²⁴

²² *Ibidem*, p. 72.

²³ *Ibidem*, p. 71.

²⁴ *Ibidem*, p. 94.

Din mulțimea personajelor cunoscute în perioada uceniciei, plăcute sau mai puțin plăcute, oameni care într-un fel sau altul i-au marcat viața, sunt de amintit câteva. În primul rând, Grigore Petrescu, Pascu Anastasiu (cumnați, patronii prăvăliei la care lucra) și Mihai Motoi, administratorul prăvăliei, în casa căruia mâncau și dormeau cei șase băieți de prăvălie, despre care Nicolae Mazilu spune că era „*un bărbat frumos, cărunt care avea în jur de 60 de ani, modest, corect față de personalul din subordine, serios și sever dar cu o doză mare de omenie*”; a fost cel care l-a primit și l-a instruit ca ucenic, spunându-i printre altele: „*Trei lucruri trebuie să dovedești: cinste, hărnicie și respect față de clienți, indiferent de starea lor socială. Un cerșetor, dacă vine să cumpere, să vezi în el nu un cerșetor, ci un client. Ai voie să mănânci din magazin tot ce-ți place și cât îți place, dar nu față de clienți, aceasta înseamnă lipsă de respect față de ei. Orice încercare de sustragere din magazin, oricât de mică, înseamnă desfacerea contractului de muncă. În timpul liber să te duci la film, la plimbare, să-ți faci prieteni cinstiți, cuviincioși și curați. Să petreci civilizată, iar când n-ai ce face, să citești, căci cititul înseamnă cultură, înseamnă cunoașterea vieții. Dacă ai neazuri, apar ceva probleme, vii la mine. Cam atâtea mi-a spus și mi-a fost destul*”.²⁵

În continuare trebuie amintită coana Lizica, „*soția lui Mihai Motoi, născută într-o familie de boieri de pe la Cheia, familia OGREZEANU. Avea în jur de 50 de ani dar era încă frumoasă, veselă și tare cumsecade*”.²⁶ Ea face parte din rândul celor ce au avut un rol important la educarea și la formarea lui Nicolae Mazilu pentru viață. Tachinat de unii colegi care nu iubeau cartea, citea pe ascuns și, prin intermediul condeiului și al talentului creativ, încerca să le plătească cumva pentru răutățile lor. „*Citeam și scriam versuri satirice prin care mă răzbunam tacit pe cei ce-mi făceau zile acre*”,²⁷ spune acesta. Într-o astfel de situație, într-una din zile avea

²⁵ *Ibidem*, p. 73-74.

²⁶ *Ibidem*, p. 74.

²⁷ *Ibidem*, p. 95.

să dea norocul peste el. Ascuns din calea băieților, în dosul unei grămezi de lemne pentru foc, întâmplător a fost descoperit de coana Lizica. Așa a ajuns să ia contact cu biblioteca acesteia, „în care erau cărți de toate felurile ale strămoșilor și rudelor ei, frați, veri și verișoare, unchi și mătuși ce fuseseră cândva sau erau și în prezent intelectuali de seamă. Purtau pe ele dedicații și semnături ale unor personalități marcante ale vieții publice, dintre care mulți cu numele Ogrezeanu. Pe un volum mare cu coperte de piele era o dedicație a lui I. Gh. Duca, cel asasinat de către legionari, iar pe altele erau semnături de-ale Brătienilor, ale unui senator vâlcean Niculescu și mulți alții. [...] Citeam mult. Duminicile mi le petreceam numai acolo, mai ales când a venit toamna și în continuare iarna grea 1941-1942. Coana Lizica m-a orientat către literatura marilor descoperiri geografice, și ce bine mi-a prins!”²⁸

Nu trebuie trecuți cu vederea contabilul șef al prăvăliei, „domnu’ Anastasatos”, un grec bătrân „personajul cel mai taciturn” din colectiv și „Anastasatos cel tânăr”, contabilul ajutor, fiul contabilului șef, în vârstă de 30-35 de ani, care „era după chipul și asemănarea tatălui său”; casierul Miltiade Bădan, „tot un grec, [...] în jur de 30 de ani, ceva rudă cu familia Anastasatos, dar cu un temperament diametral opus. [...] o fire iute, explozivă, [...] tipul parvenitului care nu știa ce să facă să fie în grația patronului [...]”,²⁹ un om „lacom la mâncare ce nu s-a pomenit și cred că era singurul care profita din plin de dezlegarea dată de administrator de a mânca din magazin orice ne place și cât ne place”. [...] „Era spurcat la gură. Când se enerva se manifesta ca un dement, țipând și înjurând ca birjarii de față cu clienții. [...] A fost singurul din personalul de conducere care m-a lovit și m-a înjurat fără nici o reținere. Îi plăcea să mă lovească la spate cu bombeul pantofului, ca pe o minge și de la el am păstrat toată viața asocierea dintre numele meu de botez, Nicolae și înjurătura de Dumnezeu. De câte ori în viață am auzit numele Nicolae, mi-a venit în minte și

²⁸ *Idem.*

²⁹ *Ibidem*, p. 74.

*completarea lui dom' Bădan [...] «dumnezeii mă-ti!».*³⁰ Singurul mod de a plăti cumva apucăturile lui Bădan și a celor de teapa lui era satira. „Cum începusem din clasele primare să scriu versuri (destul de modeste, dar totuși, versuri) am simțit bucuria drăcească să mă răzbun scriind mici satire la adresa celor ce mă persecutau fără motiv, numai din plăcerea de a se simți „puternici” în fața unui copil lipsit de apărare”. Iată o strofă din satira dedicată lui „dom' Bădan”: *Mi l-au mai prezentat și alții/
„Miltiade C. Bădan?/ Un neam prost și un avar,/ Un pârlit de grecoței,/ Cel mai mare bătăran! /.../”*³¹

De asemenea, trebuie amintiți și cei șase colegi, băieți de prăvălie, care erau mai mari (el avea 13 ani și era cel mai nou în această meserie): „*frații Petrică și Ilie Dumitrașcu, de fel din Râureni. Petrică avea 26 de ani, iar Ilie 24. Amândoi făcuseră armata și reveniseră la vechiul loc de muncă*”.³² Chiar dacă erau frați, între cei doi era o diferență mare „*că nici n-ai fi crezut că sunt frați*”. „*Petrică, cel mare, era un tip zurbagiu, flecar și superficial*”, un „*mare derbedeu. Îi plăcea băutura, era înnebunit după femei, [...] slobod la gură și rău cu cei mici. Cum eu eram cel mic, eram și calul de bătaie al lui Dom' Petrică*”. Pe unde mă prindea „*mă lua la poceală*”. Și pentru acesta, arma folosită de Nicolae Maziul era scrisul, satira: „*Dom' Petrică, dom' Petrică,/ Gură mare, minte mică,/ Ce bine ți-ar sta, bădie,/ De mi-ai dovedi și mie/ Că ai scăunel la cap,/ Ca un om de omenie./ Tu chiar dac-ai fost soldat/ Ai rămas needucat/ O scursur-a mahalalei,/ Bârfitor și pătimaș,/ Nătărău și cârcotaș,/ Nu te-ar mai răbda pământul,/ Locul altuia să-l lași! /.../”*; „*Ilie Dumitrașcu era un tip de „domn”*. Omul care respecta pe toată lumea și în primul rând pe sine însuși”;³³ Gheorghe Telițoiu, „*din Copăceni (tot de pe valea Cernii, ca și mine). Un băiat de 21 de ani, bine dezvoltat fizic, [...] inteligent și manierat*”, membru al Mișcării Legionare. „*Îmi*

³⁰ *Ibidem*, p. 75-76.

³¹ *Ibidem*, p. 76.

³² *Idem*.

³³ *Ibidem*, p. 77-78.

*devenise foarte nesuferit și mă temeam de el. [...] Am răsuflat ușurat când a fost încorporat în armată și am scăpat de el. A căzut pe frontul sovietic, la Vigoda”;*³⁴ „Ion Olteanu, al patrulea băiat în ordinea vârstei, un tânăr de 19 ani, voinic, bine legat, [...] dacă nu mă înșeală memoria din Voineasa. [...] Corect în serviciu dar și în afara serviciului, îmbrăcat totdeauna elegant și decent, a fost al doilea, după Ilie Dumitrașcu, care nu m-a jignit, nu m-a insultat, nu m-a lovit. [...] Îi păstrez cea mai frumoasă amintire din perioada tristă a uceniciei mele”;³⁵ „Penultimul dintre băieți (ultimul fiind eu) era Ilie ăl mic, cel mai urât la față dintre toți și scund la statură. Deși împlinise 17 ani, era de aceeași înălțime cu mine, ceea ce mă făcea să-l consider egalul meu, fapt ce-l umplea de venin și vărsa tot timpul foc și flăcări împotriva mea. [...] Lucrase ca ucenic de prăvălie de la vârsta de 12 ani, avea deci vechime mare și se da drept calfă, ucenicii ca mine fiind pentru el o treaptă inferioară, de mult depășită. Am făcut greșeala să nu-i recunosc pretinsa lui superioritate și asta m-a costat destul de mult. [...] De la Ilie ăl mic nu mi-au rămas decât amintiri dureroase, neplăcute și o poezie satirică: Măi Ilie, măi Ilie,/ Știi ce rău îmi pare mie/ Că ți-a dat Dumnezeu și ție/ O sărmană scăfârlie?/ Ție ți-ar fi stat grozav,/ Fără minte, fără cap,/ Căci după cum văd eu treaba,/ Le ai dar le ai degeaba!/ N-am cu cine să discut,/ Că tu știi să-njuri... și-atât!/ Acum sunt eu lămurit/ Că Domnul ți-a dăruit/ Un biet cap prost și urât,/ Ca să nu te plouă-n gât! /”³⁶

Un alt personaj din perioada de ucenicie a eroului nostru este „Nea Gogu, omul de serviciu [...] un țigan bătrân de prin Inătești, trecut de 55 de ani, urât și neputincios. [...] Era ultimul personaj, cel mai necăjit, un om îmbătrânit înainte de vreme, cu darul beției, cu o nevastă rea de gură [...]. Căra lăzi, sorta ambalaje, mătura, dădea mâncare la un porc [...] și [...] cam atât”. Avea o filosofie a lui despre viață și femei. Când era băut „avea chef să-și exprime dezgustul față de femei: «Dă-le dracului, domnule Niculăiță, nu-i

³⁴ *Ibidem*, p. 78-79.

³⁵ *Ibidem*, p. 79.

³⁶ *Ibidem*, p. 80-81.

nimic de capul lor. [...] Femeia e bună să-i faci „ceva” și să pleci. Să nu-i dai nici-o atenție. Femeia e dracu’, [...], ascultă-mă pe mine. Ești tânăr, să nu te încurci cu careva, că nu e bine. Să-i faci „ceva” și să pleci. Zvâc la gaură!, și-atât. [...] Să nu te lași păcălit. Zvâc la gaură și-atât!»”³⁷

Între personajele Râmnicului anilor ’40, întipărite în mintea ucenicului Nicolae Mazilu întâlnim pe colonelul pensionar Jugureanu, „un bărbat înalt și foarte masiv, care prin comportarea lui ciudată părea cam sărit de pe fix!”, dar care era pentru ucenicul Mazilu „cea mai mare bucurie, când apărea în magazin, cam odată pe săptămână”³⁸. Tot în acest registru se încadrează moș Petre, „un vânzător ambulant de ziare, trecut de șaiszeci de ani și destul de amărât”. Acesta „umbla vara desculț și purta în loc de pantaloni, izmene de tort (cânepă sau in), ca vechii daci de pe Columna lui Traian. Pe cap purta o plească de pălărie așa cum purta regretatul Amza Pelea în rolul lui Nea Mărin”³⁹.

Mergând mai departe în povestea vieții lui Nicolae Mazilu descoperim „un biet [...] evreu sărman pe nume Ghidali, care neavând alt mijloc de existență, căra în spinare niște pancarte pe care erau afișate reclamele celor două cinematografe (din oraș n.n.) și programul pe ore. Umbla așa prin tot orașul, practicând într-un fel mascat și cerșetoria. [...] Puștimea orașului găsisse prilej de distracție, bătându-și joc de bietul om că era scund, urât cu niște buze mari, tare murdar și nu numai caraghios dar și greșos. Se țineau după el sute de metri huiduindu-l și țipând cât îi ținea gura: „Buzăăăă”. Evreul pune pancartele jos și se lua după ei, împroșcându-i cu o ploaie de înjurături dintre cele mai scârboase. [...] mi s-a părut tentantă această distracție și pe unde-l vedeam pe bietul om, țipam [...] cât mă ținea gura: „Buzăăăă” ..., beneficiind și eu din plin de „urările lui [...]”⁴⁰.

³⁷ *Ibidem*, p. 82.

³⁸ *Ibidem*, p. 84.

³⁹ *Ibidem*, p. 71.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 88-89.

Un alt personaj, un om cu o poveste de viață zguduitoare este „Cocai, un țigan cam de vreo 40 de ani, foarte înalt și robust [...], slab, jerpelit și urât foc. [...]” care, „umbla sărmanul prin oraș ca un om fără rost, purtând pe piept niște decorații vechi, murdare și cănite [...]. Cocai trăia ca un câine vagabond, de pe o zi pe alta [...]. Se spunea despre el că în tinerețe fusese om în rândul lumii, că fusese sergent în armată și multe altele. Copiii Râmnicului găsiseră și în persoana lui Cocai un mijloc de joacă, distrându-se mai ales pe seama spaimii pe care acesta o manifesta când auzea zgomote puternice venind din spate.” Ei „constatară că huiduiala e zgomotul cel mai potrivit pentru a-i declanșa ticul nervos și... Huooooo, Cocai...! Eu, copil fără minte, ca și în cazul bietului Ghidali, mi-am însușit și această distracție ticăloasă și când îl vedeam pe Cocai,... «huoooo Cocai!»! Într-o zi, pe la ora 15:00, când așteptam în fața magazinului pentru deschidere, îl văd pe Cocai pe partea cealaltă a străzii și conform obiceiului... «Huoooo!..., Cocai!». Țiganul tresare, se uită îngrozit înapoi, îmi trage o înjurătură zdrăvăună, iar eu drept replică un alt «Huoooo!!!, Cocai...!». Să tot fi trecut un minut de la această distracție, că mă pomenesc ca trăsnet, când pe o parte când pe cealaltă parte a capului. M-am zăpăcit și nu știam ce se întâmplă cu mine. Cocai venise pe la spate și-mi căra la lovituri, cu toată setea, cu palmele lui ca niște cazmale, de m-a năucit, pur și simplu. [...] M-a bătut țiganul cu sete și-a plecat înjurând”.⁴¹ Întâmplarea face ca la două zile de la derularea acestui episod, cei doi să se împrietenească. Așa a reușit să afle cum a ajuns Cocai dintr-un om normal în situația dată. Acesta luptase ca infanterist în primul război mondial. „La un atac pe viață și pe moarte din linia Mărășeștilor, sergentul Cocai în fruntea grupei sale a trecut printr-un foarte violent baraj de artilerie”. Un „obuz a explodat exact pe buza gropii în care se adăpostise el, acoperindu-l cu un strat gros de pământ [...]. Practic a rămas pe loc îngropat de viu”. Descoperit de brancardieri „după multe îngrijiri a fost readus la viață”, dar a rămas „cu acea spaimă și acel șoc incurabil, de care

⁴¹ *Ibidem*, p. 89-90.

noi copiii făceam atâta haz! Ce soartă tristă! Un bărbat ca bradul nenorocit pe toată viața. [...] Au trecut de atunci multe zeci de ani și când îmi amintesc de acest nenorocit al soartei zic în sinea mea cu căință: «Iartă-mă, nene Cocai!»”⁴²

**

Pe vremuri învățătorii manifestau „o evidentă dragoste [...] pentru elevii lor mai buni” și era o mândrie pentru ei „să poată ridica din păturile de jos ale populației vreun om mai deosebit”. Așa se face că, în luna iunie 1941, „din inițiativa învățătorului Dumitrescu și a soților Moșteanu s-a cerut comisiei de examen de la Lădești”, ca elevul Nicolae Mazilu să fie primit la examen fără să fi frecventat cursurile, „adică să fiu tratat ca un caz excepțional”,⁴³ spune acesta. „Tot dâșii au intervenit atunci la patron să mă învoiască pentru câteva zile și iată-mă candidat la examenul de absolvire a șapte clase primare, fără nici o zi de școală, fără nici o pregătire”.⁴⁴ Pregătirea temeinică din anii anteriori și-a spus cuvântul. „Am rezolvat probele scrise la matematică și la limba română de nota zece, iar la oral am răspuns la toate întrebările ce mi s-au pus. [...] Am fost clasificat întâiul din vreo două sute de candidați și am fost felicitat de toate autoritățile prezente [...]”⁴⁵

După examen revine la munca de ucenic, iar la 22 iunie 1941 România declară război Uniunii Sovietice. „Lumea era tristă și îngrijorată. Au apărut lipsurile în alimentație, cozile la zahăr, ulei, făină etc., iar pâinea se dădea pe cartelă, cu cântarul!”⁴⁶ Tatăl, concentrat încă din toamna anului 1939 merge „cu frontul anti-sovietic până la Cotul Donului” unde „a fost prins în încercuirea de la Harcov, de unde cu greu a scăpat cu viață trecând Orelul înot, printre sloiurile de gheață. [...] La întoarcerea armelor împotriva nemților, a fost din nou trimis pe front, în vest, cu Divizia 3 Munte [...]. Dumnezeu la ferit de

⁴² *Ibidem*, p. 91-92.

⁴³ *Ibidem*, p. 93.

⁴⁴ *Idem*.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 93-94.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 94.

moarte și s-a întors în țară la terminarea războiului, după ce cunoscuse asprile Munților Tatra”.⁴⁷

Lipsurile tot mai mari se răsfrâng din plin și asupra comerțului astfel că „în primăvara lui 1942 [...] firma lui Grigore Petrescu se declară falimentară, deci, se desființează [...]” și după câteva luni de activitate prestată într-un alt magazin „prin octombrie [...] iată-mă la Lăpușata, flăcău cu șapte clase primare și fără ocupație!”,⁴⁸ spune Nicolae Mazilu.

Toate aceste amintiri legate de ucenicia sa, de viața Râmnicului de altădată, dar și altele legate de mișcarea legionară și de războiul ce avea să aducă teama și durerea în sufletul românilor, de anii de liceu și de școala militară sunt pe larg descrise în opera literară creată zeci de ani mai târziu, într-o altă dimensiune a vieții sale – vârsta a treia.

I.2. Studiile liceale. După încheierea celor șapte clase primare, în satul natal, a urmat cursurile Liceului de băieți „Alexandru Lahovari” din Râmnicu-Vâlcea, în perioada 1942-1949, unde, printre alții, i-a avut colegi de clasă pe doi dintre titanii teatrului și filmului românesc, actorii Dem Rădulescu⁴⁹

⁴⁷ *Ibidem*, p. 99.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 100-101.

⁴⁹ Dem Rădulescu (n. 30 sept. 1931, Rm. Vâlcea, într-o familie de negustori de pește, de unde porecla de „Bibanul”, primită în liceu – d. 17 sept. 2000, București), a fost unul dintre cei mai mari actori de comedie ai teatrului, cinematograful și televiziunii românești; profesor la Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografie „I.L. Caragiale” – București. A avut de ales între sportul de performanță (box, categoria semi-mijlocie) și actorie (domeniu în care a debutat ca amator la vârsta de 17 ani, la un bal organizat de fanfara gării din Rm. Vâlcea). În anul 1956 a câștigat premiul I pentru interpretare, cu piesa *Steaguri pe turnuri*, la un concurs pentru tinerii actori. Fiind remarcat de Sică Alexandrescu, acesta a fost debutul carierei sale. (http://ro.wikipedia.org/wiki/Dem_Radulescu)

și Cornel Vulpe,⁵⁰ dar și pe academicianul Dorel Zugrăvescu, asupra cărora voi reveni cu câteva amănunte pe parcurs. Dacă la școala primară a reușit să promoveze una din clase fără curs, doar prin examinare, și aici studiosul elev va reuși, tot prin examen, să parcurgă doi ani într-unul (clasele a VI-a și a VII-a).

Este o întregă poveste și cu mersul la liceu. Ajuns acasă, după falimentul prăvăliei la care lucrase ca ucenic, află că trei dintre consătenii săi „se înscrieseră la Liceul Alexandru Lahovari din Rm. Vâlcea ca elevi particulari (adică la «fără frecvență»). [...] Când i-am văzut pe cei trei, cu șepcuțe de liceu și cu numere de ordine la mână, cu inițialele liceului, am crezut că mor de ciudă! Adică eu, fostul premiant al școlilor din Lăpușata, să rămân în urma lor? M-am interesat imediat ce trebuie făcut, mi-a dat mama niște bani ce-i luase de curând pe un purcel, și... fuga la Rm. Vâlcea”,⁵¹ spune acesta. După înscriere, cei trei au fost meditați timp de trei luni de către învățătorul Dumitrescu, din Gornet, iar la sesiunea de examene din ianuarie 1943 „toți am luat note bune și foarte bune”,⁵² devenind elevi ai acestui liceu de prestigiu.

A urmat primele trei clase ca elev particular, motiv pentru care, spunea acesta, „nu am amintiri deosebite privind profesorii și nici colegii; ne întâlneam în timpul sesiunilor de examen care durau circa două săptămâni, și atât. Eram foarte silitor, îmi plăcea să fiu temeinic pregătit și aveam o frică cumplită de examene”.⁵³ Peste toate acestea era ceva ce-l copleșea și îl întrista cumplit, gândul la părintele său „dacă o mai fi sau n-o mai fi!”⁵⁴

⁵⁰ Cornel Vulpe (n. 19 mai 1930, Băcăuți, Basarabia – d. 4 sept. 2002), a fost un valoros actor de comedie. În anul 1953 a absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București, secția Actorie. Din anul 1969 a fost angajat al Teatrului de Comedie din București. (http://ro.wikipedia.org/wiki/Cornel_Vulpe)

⁵¹ Nicolae Mazilu, *Scipiri în amurg. Dascălii mei dragi – povestiri autobiografice*, vol. I, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, p. 102.

⁵² *Ibidem*, p. 104.

⁵³ *Ibidem*, p. 106.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 107.

în viață. Era vreme „de război, de foamete, de lipsuri, ani în care în fiecare săptămână aflai cu durere că a mai căzut pe front feciorul lui cutare, înalt ca bradul și frumos ca o floare!”⁵⁵

Dar „adolescența mea”, spune Nicolae Mazilu, „a însemnat nu numai muncă asiduă, necazuri, lipsuri și privațiuni, ci și ani frumoși, trăiți în comuna mea și a strămoșilor mei, Lăpușata, cu tot ce poate fi mai frumos și mai încântător pentru un tânăr”.⁵⁶ Avea 15 ani împliniți când s-a înscris la liceu și retrăiește cu drag, în povestirile sale, amintirile acelor ani. Vorbește de pădurea Geamăna, cu arborii ei seculari, de dealurile și văile comunei pe care în anii cât a fost elev particular le-a cutreierat „ca un adevărat explorator”.⁵⁷ „Geamăna, cea făcătoare de minuni, «muntele Găina» al comunei [...]”, era locul unde se petrecea „ceea ce se petrecea odată pe an pe muntele Găina din munții Apuseni, la o scară mult mai mică, dar cu avantajul că aici întâlnirile erau mult mai frecvente, săptămânale”.⁵⁸ Era locul în care „veneau fetele cu vitele la păscut, cu scopul nedisimulat de a se întâlni cu băieții sau unele să-și găsească băieți pe potriva lor. Băieții veneau, majoritatea tot cu vitele la păscut dar veneau și unii fără vite, așa... la plimbare”. Duminica, aici, se adunau fete și băieți din trei comune.⁵⁹ „Veneau fetele în Geamăna curate și gătite ca pentru horă, chiar dacă pășteau vitele. Nu le lipsea din sân busuiocul sau alte plante frumos mirositoare și flori din cele mai frumoase și parfumate. În mână aveau neapărat un petecuț de pânză pe care ele coseau cele ai frumoase flori, florile dragostei, de la care trebuie să plece neapărat jocul cu batista [...] un adevărat ritual [...] al apropierii băiatului de fată”.⁶⁰ „Îtovărășit în majoritatea cazurilor de prietenul meu, Gheorghe al lui Nicoliță, (Gheorghe Preda [...], mai mare ca mine cu vreo doi ani, elev la Liceul Industrial din Rm. Vâlcea, care mă inițiasse în mersul pe bicicletă

⁵⁵ Ibidem, p. 106.

⁵⁶ Ibidem, p. 107.

⁵⁷ Ibidem, p. 108.

⁵⁸ Ibidem, p. 113.

⁵⁹ Ibidem, p. 112.

⁶⁰ Ibidem, p. 113.

iar acum îmi promitea să mă inițieze și în tainele dragostei) am cunoscut și eu Geamăna cu toate secretele și subtilitățile ei. Am purtat batistele multor fete, săptămâni în șir și am trăit clipe de neuitat lângă fete care erau, de regulă, mai mari ca mine”.⁶¹

La această vârstă, începuse o altă etapă a vieții sale și nu mai era de acord cu „preceptele lui nea Gogu, omul de serviciu de la firma Petrescu”,⁶² care, așa cum am văzut, avea o părere urâtă despre femei. Satele acelor ani erau pline de fete, iar băieții cu armata făcută erau plecați la război, motiv pentru care devenise un răsfățat al acestora. Începe să meargă la șezători și la nunți pe post de cavalier de onoare, la care ginere era câte un tinerel ceva mai mare ca el, „cu armata nefăcută, foarte crud, care-și asuma riscul căsătoriei [...]”.⁶³ Acesta este momentul în care încep poveștile de dragoste despre care Nicolae Mazilu vorbește cu emoție, mai ales de una care a fost specială pentru el. „Deodată m-am trezit îndrăgostit de o brunetă focoasă, spune acesta, care avea cel mai frumos păr dintre toate fetele pe care le cunoscusem până atunci. Îl purta legat în niște cozi groase ce atârnavă ca niște șerpi firoși peste sânii ei minunați, [...] de țigancă mândră care între țigani ar fi trebuit să fie regină. Peste ani, când am văzut filmul „Șatra”, Svetlana Toma mi-a amintit de Ileana. [...] Era mai mare ca mine cu vreo patru ani și mai înaltă cu vreo zece centimetri [...]”.⁶⁴ Ileana a fost fata care i-a marcat tinerețea, ea fiind prima care i s-a dăruit „cu toată frumusețea și frăgezimea ei, la vârsta când era numai bună de măritat și de făcut copii”. Cu ea s-a petrecut momentul acela „unic din viața oricărui tânăr, când cu toată pofta ființei mele am mușcat... din «mărul oprit»”.⁶⁵ A fost o dragoste scurtă, de-o vară, trăită intens într-o poiană din pădurea Geamăna, o dragoste ce putea să-l proiecteze într-o altă direcție decât cea pe care și-a dorit-o inițial. „Se apropia toamna și trebuia să mă înscriu la liceu în clasa a treia, tot ca elev particular, dar nu-mi

⁶¹ *Ibidem*, p. 112, 114.

⁶² *Ibidem*, p. 108.

⁶³ *Ibidem*, p. 108-110.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 114-115.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 115.

*ardea de învățătură ca lui dracu de tămâie. Mi se părea că modul cel mai fericit de a trăi, nu poate fi decât lângă Ileana. Nu mă interesa ce s-ar mai putea întâmpla care ar mai fi urmările dragostei noastre, știam doar atât că mi-e dragă și nimic altceva. Dar cum Proina Cerească a vegheat toată viața asupra mea, a apărut și de data asta elementul salvator. Într-una din zile Ileana mă îmbrățișează cu multă duioșie și-mi spune: Să știi, Puiuț [...] mă mărit”!*⁶⁶ Ileana s-a măritat cu un bărbat văduv dintr-o comună vecină, tatăl unui băiețel de 3 ani; un țăran cu avere, în vârstă de 28 de ani, invalid de război (rănit la Odessa). A fost un șoc dureros pentru tânărul îndrăgostit din care cu mare greutate și-a revenit și a putut să reia drumul învățaturii. Rănile s-au vindecat abia prin noiembrie, la „șezătorile fetelor din Zărnești, al căror răsfățat *continuum să fiu eu*”,⁶⁷ mărturisește acesta.

După acest episod, cu ambiția-i caracteristică a reușit să termine și clasa a treia de liceu cu rezultate foarte bune, situându-se în fruntea celorlalți elevi, atât de la particular cât și de la curs. Apreciat pentru rezultatele deosebite este declarat bursier și trecut de la particular la curs, unde are posibilitatea să beneficieze de o bază materială didactică deosebită și de cursurile predate de cei mai renumiți profesori ai vremii.

De menționat este faptul că Nicolae Mazilu ia contact de fraged cu viața culturală, cu cercurile extrașcolare din satul său, dar și din Râmnic, fiind angrenat în numeroase acțiuni ce aveau să-i dezvolte orizontul literar, științific, artistic și sportiv. Acesta își amintește despre un episod neplăcut petrecut la Lăpușata, „*în vremea în care Partidul Comunist Român începuse să-și facă simțită prezența cam în toate domeniile societății românești și... din păcate cu efecte nefaste, datorită lipsei activiștilor de calitate*”.⁶⁸ Era prin 1945-1946, când un tovarăș pe nume Râmă a venit să vadă Cercul literar din comună. Nicolae Mazilu, elev în clasa a IV-a la cursul particular superior de liceu este ales de conducătorul

⁶⁶ *Ibidem*, p. 117-118.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 119.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 125.

cercului să prezinte un material despre cei mai de seamă reprezentanți ai literaturii clasice și contemporane românești: Eminescu, Alecsandri, Caragiale, Coșbuc, Maiorescu etc. La final, „*colegii au izbucnit în aplauze furtunoase*”, dar tovarășul Râmă intervine prompt: „*Așa tovarăși, așa! Mai și aplaudați! Se vede că mă aflu într-un mediu fără cultură politică. Păi cum e posibil, măi tovarăși, să aplaudați un material care face apologia scriitorilor burgheziei și ai moșierimii? [...] Am să raportez eşaloanelor noastre superioare că aici, la Lăpușata n-am găsit cercuri extrașcolare, ci o adunătură de odrasle ale chiaburilor și moșierilor care nu știu nimic despre lupta de clasă, și care aduc osanale unei intelectualități a trecutului care e pe moarte*”.⁶⁹ Dar, „*viața culturală a comunei Lăpușata nu s-a oprit în loc odată cu trecerea tovarășului Râmă, ci a căpătat... noi valențe, odată cu înapoierea de pe front a flăcăilor scăpați cu viață*”, un rol de frunte avându-l învățătorii Pantelie Cornoiu, student la litere și filosofie (tatăl psihologului Dumitru Nicu Cornoiu, director al Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă, Vâlcea și ministru secretar de stat la Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale) și Nicu Ivănescu.⁷⁰

Dorul de tată, pe care îl diviniza (nu același lucru se întâmpla și cum mama, despre care avea o părere nu prea bună), avea să fie alinat odată cu demobilizarea acestuia în 1946, unul dintre cei mai secetoși ani din istoria României, urmat de o foamete cumplită.

Vacanța de vară a anului 1946 avea să fie una specială. Pe lângă bucuria adusă de întoarcerea tatălui de pe front, Nicolae Mazilu împreună cu Ion Bâzdoacă din Gornet, un prieten mai mare ca el cu vreo doi ani, începe o intensă muncă de căutător de comori. În tradiția populară se spune că în anumite nopți senine, de regulă la marile sărbători de peste an, deasupra locului în care a fost ascunsă o comoară apar pentru scurtă vreme niște flăcări violet-albăstrui. În popor se spune că acolo „joacă banii” sau „joacă galbenii”. Cel care i-a îndemnat să caute comorile ascunse de haiduci a fost bunicul prietenului său. Tot el le-a dat și câteva

⁶⁹ *Ibidem*, p. 126-127.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 128.

reperre „sigure” de pe „Coasta Stanii”, „la fagul lui Cuculice”, „la fântâna Mărinei”, „sub măgura lui Mircea” etc. Toată vara au săpat și scormonit pământul cei doi prieteni „*nădăjduind să găsim până la urmă comoara mult visată și să devenim bogați*”,⁷¹ povestește Nicolae Mazilu.

Tot în vara lui '46, de dorul Ilenei – țigăncușa ce i s-a dăruit cu trup și suflet, revine pe locurile cu amintiri plăcute și „*umblând eu așa, de nebun, pe Geamăna, spune eroul nostru, găsesc într-o bună zi, într-o poieniță, la margine de pădure, păscând vitele, o fată pe care o cunoșteam din școala primară, mai mică cu vreo trei ani decât mine, dar căreia nu-i dădusem niciodată vreo atenție*”.⁷² Cei doi se plăceau foarte mult. A fost o poveste scurtă de dragoste, de o săptămână, din care tânărul Mazilu a avut multe de învățat. Fata îl iubea, dar, cuminte și conștientă de urmări, l-a sfătuit să se retragă. „*Nicule drag, începe ea, ocolindu-mi privirea, să știi că toată săptămâna n-am dormit și nici mâncarea nu mi-a tihnit; m-am frământat nespus de mult că nu știam ce hotărâre să iau. Până la urmă m-am decis că e bine pentru amândoi să nu ne mai întâlnim niciodată. Tu înveți carte, mâine-poimâine pleci la oraș, iar eu rămân cu oftatul*”.⁷³ A fost un eșec din care a suferit mult. „*Dacă nepoții sau strănepoții vor răscoli prin cărțile mele și vor găsi o batistă mică, doar cât podul palmei, cusută cu arnici în trei culori, să știe că e batista de la Tiuța și că poartă pe ea urmele lacrimilor mele împreunate cu ale ei*”,⁷⁴ povestește cu nostalgie acesta.

În clasa a V-a de liceu, din cauza problemelor de sănătate ale tatălui se vede nevoit să treacă iarăși la particular. Trebuia să aibă grijă de acesta, să facă muncile câmpului etc. Revine la curs în toamna lui 1947 și parcurge clasa a VI-a ca bursier, fiind cazat la internatul școlii.

⁷¹ *Ibidem*, p. 139-141.

⁷² *Ibidem*, p. 142.

⁷³ *Ibidem*, p. 143.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 145.

Ca și în școala primară, când învățătorii Dumitrescu și Ana Moșteanu au făcut demersuri pentru a fi examinat la sfârșitul clasei a VII-a fără a fi frecventat-o și în liceu se găsește cineva care îi dă un sfat ce avea să-i prindă bine. În clasa sa erau elevi de vârste diferite, el fiind cel mai mare dintre aceștia și în toamna anului 1949, când trebuia să meargă în clasa a VIII-a, conform regulilor urma să fie programat pentru încorporarea militară, dar cu liceul neterminat. Era o situație delicată, iar pedagogul liceului, un anume Bârsescu, îl sfătuiește să facă doi ani într-unul și la sfârșitul anului școlar să dea examen pentru două clase, a VI-a și a VII-a, *«că nu se știe, zicea el, ce drumuri ți se deschid în viață și ar fi păcat să te lovești de această barieră a neabsolvirii liceului»*⁷⁵ și, așa cum vom vedea, a avut mare dreptate. Au urmat sacrificii, fără zile libere și fără o vacanță. A fost greu, dar a meritat. În toamna anului 1948 era elev în ultima clasă, a VIII-a (a XI-a), cu posibilitatea ca peste un an să fie încorporat ca absolvent de liceu, ceea ce conta enorm pentru viitorul său. La sfârșit de an școlar s-a clasificat *„al doilea după Marinescu-Pașoi Nicolae, un elev de excepție, dar și un minunat coleg și prieten”*⁷⁶ și, spune acesta, *„[...] iată-mă la Lăpușata, absolvent de liceu, cu bacalaureatul în buzunar și din păcate, cu o perspectivă foarte sumbră asupra viitorului”*.⁷⁷

Dintre colegii mai deosebiți, pe care i-a avut până în clasa a VI-a de liceu (pentru că în timp ce aceștia urmau clasa a VII-a, el, împreună cu un alt coleg din Șirineasa, erau acum în clasa a VIII-a, prin metoda două clase într-un an), își amintește de *„actorul Dem Rădulescu-Bibanul, un bășcălios și un coțcar, care de atunci își da aere de actor, dar noi nici nu-l luam în seamă. Credeam că glumește. Gluma însă s-a prins și din seria noastră nu știu dacă mai e vreunul cunoscut de întreaga țară ca el. Au ieșit din clasa noastră profesori, ingineri, medici, ofițeri, dar n-au devenit cunoscuți, sau dacă da, în nici un caz la nivelul și voga lui Dem Rădulescu”*.⁷⁸

⁷⁵ *Ibidem*, p. 146.

⁷⁶ *Ibidem*, p. 154.

⁷⁷ *Idem*.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 138.

După Reforma Învățământului din anul 1948, liceul cu același profil de la Drăgășani s-a desființat și toți elevii din ultimul an de studii, anul școlar 1948-1949 (care în loc de clasa a opta acum era a unsprezecea) au fost transferați la Rm. Vâlcea. Printre noii colegi, se aflau unii foarte slabi, dar „și colegi de talie excepțională, ca de pildă Marinescu-Pășoi, Nicu Bria, Cornel Vulpe (marele actor de mai târziu), [...] Dorel Zugrăvescu, [...] Dinu Săraru (nu scriitorul, ci un băiat din Șirineasa care a ajuns inginer constructor) și mulți alții”.⁷⁹ Se pare că scriitorul Dinu Săraru se folosește de acest nume atunci când afirmă că a făcut studiile la Liceul „Alexandru Lahovari”.

Făcând referire la un alt coleg spune: „O amintire dintre cele mai frumoase o am pentru actorul de azi Cornel Vulpe, un om agreabil, un coleg cum fiecare și-ar dori să aibă, inteligent, citit și talentat. Încă de pe atunci se manifesta ca actor conducând echipa de teatru a liceului și pe el îl credeam și îi doream toți să ajungă ce-a ajuns, unul dintre actorii cei mai îndrăgiți ai țării. Nu m-am întâlnit niciodată cu el, dar de câte ori l-am văzut la televizor, m-am mândrit către cei de față că am fost coleg de clasă cu acest mare actor (ca și când aș fi avut eu vreun merit că el a ajuns cunoscut, stimat și iubit de întreaga țară!)”.⁸⁰

În liceu, la fel ca și în școala primară, a avut cinci profesori de neuitat: Grigore Lăzărescu (la fizică), Vasile Baran (latină), vestiții Mănescu și Pavel Guțu (matematică) și pe Nicu Angelescu – fost avocat și politician (limba română), „o enciclopedie ambulată”;⁸¹ cu drag și recunoștință își amintește și de alte nume de profesori care i-au marcat frumos anii de liceu: „directorul Dumitru Gușetoiu, un neîntrecut profesor de istorie și un director cu prestanță și autoritate de invidiat” (arestat pe motive politice de regimul comunist), Constantin Gibescu și domnișoara Lăzărescu (limba română), „o zână cu păr bălai și ochi albaștri, care m-a făcut să realizez cele mai frumoase compuneri libere,

⁷⁹ *Ibidem*, p. 150.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 154.

⁸¹ *Ibidem*, p. 137.

fiind un fel de abonat la nota zece”,⁸² spune Nicolae Mazilu, Tatiana Cantemir (științe naturale), Marin Trincă (dirigintele clasei) și Petre Darie (amândoi de educație fizică), Emil Ștefănescu (desen și istoria artelor), arestat politic, „*unul dintre cei mai buni educatori din liceu*”, care „*nu urmărea numai îmbogățirea cunoștințelor ci și transformarea sufletului*”,⁸³ etc.

Un gust amar avea să-i lase în suflet profesorul de limba latină Ștefan Vasilescu, cel care după arestarea directorului Dumitru Gușetoiu avea să-i ia locul. „*Nu pot ști ce țată o fi supt acest Ștefan Vasilescu, spune Nicolae Mazilu, dar e de subliniat că se dădea drept un înfocat comunist*”,⁸⁴ care a făcut numai rău profesorilor, elevilor și instituției: arestarea unor profesori și eliminarea unor elevi dintre cei mai buni, pe motive politice, eliminarea icoanelor din clase și distrugerea unei troițe – un adevărat monument de artă religioasă, situată în curtea școlii etc.

„*Așa am făcut ultima clasă de liceu, în condiții de tensiune. Frica pătrunsese în noi până în măduva oaselor și nu mai îndrăzneam să ne confesăm nici măcar celui mai bun prieten! De fiecare dată când discutam cu câte un coleg, apărea chinuitor întrebarea: «N-o fi și acesta vreun turnător?, nu cumva mă încearcă să vadă ce zic?» Așa s-a ajuns la «consensul general» și la devotamentul nețărmurit «față de...!» (la crunta dictatură cunoscută și condamnată azi de orice om de bună credință)*”.⁸⁵

„*Și așa s-a încheiat un capitol mare și important din tinerețea mea, minunata și scumpa mea adolescență, spune Nicolae Mazilu. Depășisem primele faze ale tinereții, copilăria și adolescența, în care învinsesem, mulțumită dascălilor mei dragi și unei lupte încrâncenate, în primul rând cu sărăcia care mi-a stat în cale ca un blestem și apoi cu mine însumi. De acum pășeam în cea de-a treia fază a tinereții, maturitatea, în care trebuia să devin membru activ al societății, să-mi câștig existența, să-mi întemeiez*

⁸² *Ibidem*, p. 135.

⁸³ *Ibidem*, p. 152.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 151.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 153-154.

o familie, etc. Noi orizonturi, din păcate destul de încețoșate, noi fronturi de luptă, noi bătălii, în care nu puteam să fim decât învingător, ori învins. Nu exista o a treia cale!”⁸⁶

II. ȘCOALA MILITARĂ, STAGIILE DE PERFEȚIONARE PROFESIONALĂ ȘI ASCENSIUNEA ÎN IERARHIA MILITARĂ

II.1. Viața militară. Rezumat. Deși își dorea să urmeze studiile superioare de medicină, împrejurările îl determină să continue pregătirea pentru viață într-un alt domeniu, cel militar. În octombrie 1949 este încorporat pentru satisfacerea stagiului militar obligatoriu la o unitate ce-și avea cazarma în cartierul Ostroveni, de unde, la scurtă vreme este repartizat la Regimentul 9 Cavalerie – Escadronul 15 Pionieri, Oradea. De aici, la 5 ianuarie 1950 este selecționat și trimis la concursul pentru Școala Militară de Ofițeri de Geniu din Rm. Vâlcea. Astfel, în perioada ianuarie 1950-23 august 1951, urmează cursurile acestei școli, care, la vremea aceea își avea sediul în fostul edificiu al Școlii Normale, unde mai târziu au ființat „*cazărmile cunoscute sub denumirea de «unitățile militare de la Vlădești»*”⁸⁷ și, ulterior, cursurile Academiei Militare Generale, Facultatea de Geniu, pe care le încheie al III-lea din promoție.

În afara studiilor militare de lungă durată, de-a lungul carierei participă la o serie de cursuri de specializare și perfecționare (cursuri pentru ingineri de mari unități și comandanți de batalioane independente), ceea ce duce la acumularea de noi cunoștințe în domeniul armei geniu, la urcarea treptelor ierarhiei militare de la gradul de locotenent la cel de colonel în perioada activă și de general de brigadă în retragere, grad obținut după pensionarea sa; de la funcția de comandant de pluton până la cea de comandant de școală militară de ofițeri.

De remarcat este faptul că la vârsta de 35 de ani, școlile urmate de Nicolae Mazilu totalizau 21 de ani de studiu, toate treptele de învățământ civil și militar fiind parcurse cu rezultate foarte bune, lucru ce explică o carieră militară de excepție.

⁸⁶ *Ibidem*, p. 155.

⁸⁷ Colonel r. Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg (vol. II). În vâltoarea vieții. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, p. 26.

Nicolae Mazilu și-a desfășurat activitatea în mai multe garnizoane din țară: Râmnicu-Vâlcea (de două ori: 2 ani la început de carieră și ultimii 7 ani, la final de carieră), Călărași, Fetești, București (de două ori), Brăila, Alba-Iulia, Brașov (prin dislocarea Regimentului 52 Alba-Iulia, în aria acestei garnizoane, pe timpul lucrărilor din poligonul militar Cincu) și Sibiu (prin dislocarea Regimentului 52 Alba-Iulia, în aria acestei garnizoane, pe timpul lucrărilor la drumul Transfăgărășan).

II.1.1. Evoluția în cariera militară. Traseul spre ierarhia militară îl începe ca elev al Școlii Militare de Ofițeri de Geniu, Rm. Vâlcea, absolvită cu gradul de locotenent la 23 august 1951. După absolvirea acesteia, urcă treaptă cu treaptă spre vârful piramidei: comandant de pluton (august 1951-1952) și comandant de companie (1952-1955) la școala de gradați a Regimentului 221 Pionieri, Rm. Vâlcea (ulterior Regimentul 1 Geniu); inginer de divizie la Divizia 89 Infanterie, Călărași (decembrie 1955-1957); ofițer elev la Academia Militară Generală, București (noiembrie 1957-septembrie 1960); după terminarea studiilor academice este numit ofițer 1 cu mobilizarea și loțiitor șef Secție Mobilizare la Comandamentul Trupelor de Geniu (octombrie 1960-1961), ulterior șef Secție Mobilizare-Planificare-Înzestrare din cadrul Comandamentului Trupelor de Geniu (1961-mai 1963); loțiitor al comandantului la Regimentul 72 Pontonieri, Brăila (mai 1963-septembrie 1966); comandant al Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia și al Garnizoanei Alba-Iulia (septembrie 1966-6 septembrie 1974); șef Secție Operații și Cercetare la Comandamentul Trupelor de Geniu (6 septembrie 1974-28 august 1975). După avansarea în eșalonul superior rămâne în continuare pe șantierul Transfăgărășan – Nord, până la terminarea drumului și inaugurarea acestuia (20 septembrie 1974); comandant șef de șantier pentru construirea edificiilor Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Rm. Vâlcea (28 august 1975 – septembrie 1976), comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Rm. Vâlcea și al Garnizoanei Rm. Vâlcea (septembrie 1976-17 septembrie 1982), data trecerii sale în rezervă.

II.1.2. Evoluția avansării în grad. La terminarea școlii este avansat la gradul de locotenent (23 august 1951); la 30 decembrie 1952 este avansat la „excepțional” la gradul de locotenent-major; în decembrie 1955 este avansat la gradul de căpitan; la 30 decembrie 1959 este avansat la gradul de maior; la 30 decembrie 1964 este avansat la gradul de locotenent-colonel; la 23 august 1969 este avansat la „excepțional” la gradul de colonel.

II.1.3. Cele mai importante misiuni și realizări pe linie militară. În calitatea de Comandant al Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia, a participat la misiunea de luptă ordonată în anul 1968, ca urmare a invaziei Cehoslovaciei, construirea drumului principal de pătrundere în poligonul militar Cincu, în anul 1970 și construirea drumului Transfăgărășan – DN 7C, în perioada 1970-1974, între anii 1971-1974 fiind comandantul detașamentului militar din sectorul de nord al acestui drum strategic și turistic, numit și magistrala alpină – cel mai spectaculos drum din România, care traversează Munții Făgăraș și leagă cele două provincii istorice Muntenia și Transilvania. Drumul acesta, al doilea ca înălțime din România (cel mai înalt fiind Transalpina, DN 67C – Novaci (GJ) – Obârșia Lotrului (VL) – Jina (SB) – Sebeș (AB), care, în Pasul Urdele, județul Vâlcea, atinge altitudinea de 2.145 m), dar cel mai prăpăstios din țară, pornește din comuna Bascov, județul Argeș (localitate situată în vecinătatea municipiului Pitești), trece pe la Arefu, județul Argeș, urcă până la altitudinea de 2.041 m, în punctul Bâlea Lac și coboară până la Cârțișoara, județul Sibiu. Lucrările au fost demarate în anul 1970, sub comanda generalului-locotenent Vasile Șlicariu⁸⁸ – comandantul Armei Geniu (1951 – 1973), și ulterior (din primăvara anului 1974, după retragerea generalului Șlicariu, în urma a două preinfarcte) de generalul-maior Emil Andriescu, iar inaugurarea investiției a avut loc

⁸⁸ Vasile Șlicariu: general-locotenent, doctor în științe militare; veteran de război; unul dintre principalii artizani ai Transfăgărășanului. Studii militare: Școala Militară de Ofițeri Geniu, Școala de Aplicație a Geniului, Școala Superioară de Război. Funcții: comandant al Trupelor de Geniu (1951-1973), vicepreședinte al Comisiei de Regulamente din Ministerul Apărării Naționale (1973-1976).

la 22 septembrie 1974, în prezența conducerii superioare a PCR. Transfăgărășanul se întinde pe o lungime de 91 km, iar în punctul Bâlea-Lac, locul în care muntele are peste 2050 m înălțime, unirea sudului cu nordul se face printr-un tunel de 900 m lungime, săpat în munte la cota de 2042 m.

La realizarea acestui obiectiv de interes național, cea mai importantă investiție din cincinalul 1970-1975, au participat: Ministerul Economiei Forestiere, Ministerul Transporturilor, Ministerul Energiei Electrice, Ministerul Minelor și Ministerul Apărării Naționale (responsabilitatea sectorului sudic revenind Regimentului 1 Geniu „Alexandru Ioan Cuza”, Râmnicu-Vâlcea, comandat de colonelul Ștefan Bediu,⁸⁹ din iulie 1972 comandat de locotenent-colonelul Ion Horeabă, iar responsabilitatea pentru sectorul nordic revenind Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia, comandat de colonelul Nicolae Mazilu).

În anul 1975, a primit misiunea de a coordona lucrările de ridicare, pe locul cazărmii Regimentului 2 Dorobanți, Râmnicu-Vâlcea, a construcțiilor în care urma să funcționeze, începând cu anul 1976, Școala Militară de Ofițeri Activi de Geniu-Construcții și Căi Ferate, Râmnicu-Vâlcea, transferată (revenită) de la Sibiu, instituție pe care a condus-o, în calitate de comandant, până în anul 1982, anul pensionării.⁹⁰ În prezent, aici ființează Centrul de Instruire pentru Geniu, EOD și Apărare CBRN „Panait Donici”, instituție comandată din 2008 până în prezent de către colonelul Dan

⁸⁹ Ștefan Bediu: general de brigadă, unul dintre principalii artizani ai Transfăgărășanului. Studii miliare: Școala Militară de Geniu, Râmnicu-Vâlcea (1950-1951); Academia Militară Generală, București – Facultatea Geniu (1952-1955). Funcții: comandant al Regimentului 53 Pontonieri, Râmnicu-Vâlcea, căruia, începând cu anul 1969, i se atribuie denumirea de Regimentul 1 Geniu „Alexandru Ioan Cuza” (1963-1971), locțiitor al comandantului Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia (1971-1973).

⁹⁰ Conform generalului de brigadă Mircea Vladu, Nicolae Mazilu a fost nevoit să se pensioneze din cauza unei rude care părăsise țara fără aprobare. Se știe că o astfel de situație era considerată periculoasă pentru regimul comunist și se pedepsea, de suferit având atât membrii familiei cât și rudele apropiate celui fugit, asupra acestora luându-se o serie de măsuri, în special aceea de înlăturare dintr-o funcție sau poziție importantă, de izolare și de întreruperea ascensiunii pe scara valorică.

Marin, fost elev al acestei școli, șef al promoției 1985. Edificiul (un adevărat complex militar) – construit de către Ministerul Apărării Naționale, Direcția Construcții și Cazare a Trupelor, cuprindea la vremea aceea mai multe corpuri de clădiri: săli de specialitate, laboratoare, dormitoare, bloc alimentar, parc auto și garaje pentru mașinile și utilajele militare de geniu etc.; depozite de carburanți, de armament și de muniție, poligoane în suprafață de 53 de ha de teren situate peste râul Olt, în zona Goranu.

II.2. Viața militară. Detalii

II.2.1. Nicolae Mazilu, elev al Școlii Militare de Ofițeri de Geniu, Rm. Vâlcea. După această sinteză a vieții militare, trecem la prezentarea în detaliu, pe etape, a ascensiunii eroului nostru pe scara valorică. Pentru a înțelege pe deplin cine a fost generalul de brigadă Nicolae Mazilu, vom parcurge pas cu pas cei 32 de ani sub drapel, în uniforma statului român comunist, ca elev al școlii militare și, ulterior, ca ofițer. De asemenea, pentru a oglindi cât mai corect evoluția în grade și funcții, vom îmbina informațiile noastre cu o serie de spicuri din memoriile acestuia.

„Sfârșitul lui iunie 1949. Luasem examenul de bacalaureat cu brio și mă aflam la Lăpușata, o comună minunată de pe valea Cernei, leagănul moșilor și strămoșilor mei după tată, fericit și mândru de succesele obținute, încrezător într-o stea călăuzitoare.

Peste o lună împlineam 22 de ani și aveam două posibilități: să merg la o facultate (visul meu era medicina), ori să merg să-mi fac armata. Varianta cu facultatea a căzut la prima discuție cu tata, care mi-a spus clar că nu mă poate ajuta absolut cu nimic, nici măcar cu bani de drum ca să pot ajunge într-un oraș universitar. Rămânea varianta a doua, de a deveni soldat. Nu era cea mai convenabilă, dar nu aveam de ales. Speram ca în cadrul armatei să pot urma medicina militară, despre care auzisem că exista, sau în cel mai rău caz, după armată să-mi realizez visul, cu gândul la venirea unor vremuri mai bune, căci atunci se trâmbea mult lozinca «omul potrivit la locul potrivit», iar eu consideram că

*locul meu «cel mai potrivit», n-ar putea fi decât în mijlocul celor meniți să aline suferințele semenilor”.*⁹¹

În octombrie 1949 este încorporat, așa cum spuneam, „la o unitate din Râmnicu-Vâlcea, situată în zona Ostroveni, imediat cum treci bariera [...]”⁹² și, de aici, repartizat la Regimentul 9 Cavalerie, Escadronul 15 Pionieri, Oradea. A fost o despărțire dureroasă de orașul adolescenței și de Firica, fiica mijlocie a lui Emilian Gratie din Leușenii Orheiului (Basarabia) pe care războiul îl purtase cu întreaga familie către valea Cernei, fata care peste ani avea să-i fie tovarășă de drum până la sfârșitul vieții.

În decembrie, același an, i se recomandă să meargă la o școală militară de ofițeri, dar gândul său era acela de a deveni medic. Printr-un vicleșug, comandantul său de companie, căpitanul Popescu F. Ion, avea să-l convingă să accepte participarea la examenul organizat pentru o astfel de școală, spunându-i:

– „*Dacă accepți să mergi la Școala de Ofițeri de Geniu, după trei luni de cursuri, vor avea loc selecționări; atunci vei raporta dorința ta și se va rezolva. Medicii militari sunt ofițeri; ei nu pot fi recrutați din subunitățile de la trupe, ci din școlile militare de ofițeri. Tu, fiind genist, trebuie să urmezi școala militară de ofițeri de geniu, ca să fii confirmat ca viitor cadru al armeei geniu, din care faci parte. Și când vei fi medic îți vei desfășura activitatea tot în unități de geniu. Ai fost încorporat la geniu, vei fi genist toată viața”.*⁹³

Faptul că școala propusă era la Râmnicu-Vâlcea, acolo unde Firica – iubirea vieții sale, era în ultima clasă de liceu, l-a determinat să semneze pe loc angajamentul prin care se obliga să servească armata timp de minimum 9 ani, ca ofițer de geniu.

La 30 decembrie 1949, după depunerea jurământului militar a fost avansat la gradul de fruntaș și primit în rândurile Uniunii

⁹¹ Colonel r. Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg (vol. II). În vâltoarea vieții. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, p. 7.

⁹² *Ibidem*, p. 13.

⁹³ *Ibidem*, p. 24.

Tineretului Muncitoresc (UTM), ceea ce avea să-i asigure prioritate pe linia pătrunderii în învățământul militar.

Așa se face că la 5 ianuarie 1950, este prezent al Râmnicu-Vâlcea, în calitate de candidat la examenul de admitere pentru Școala de Ofițeri de Geniu, examen în urma căruia s-a clasat al cincilea din cei peste 600 de participanți. Rezultatul l-a pus în situația de a fi, încă din prima zi de școală, ca și ceilalți colegi clasați pe primele patru locuri, în funcția de încheietor de pluton (locțiitor al comandantului de pluton, care era un ofițer cu experiență). Două luni mai târziu, în urma mutării comandantului de pluton la o altă unitate, este numit la comanda plutonului. În această calitate participă la pregătirea ofițerilor comandanți de plutoane, unde primește o atenție specială din partea comandantului de companie, căpitanul Ilie Ignătescu.

Cum gândul său era tot la facultatea de medicină, după vreo trei luni de așteptare îi raportează comandantului de companie pasul său. Direct și fără ocolișuri acesta îl trezește la realitate spunându-i:

– „*Cred că te-au mințit! Facultatea de medicină militară s-a desființat de mai mulți ani iar armata primește medici din viața civilă, absolvenți tineri care acceptă să-și practice meseria în armată. Li se dă uniforma și gradul de locotenent major și sunt repartizați în unități [...]. Te asigur că în planul de învățământ, pe care-l cunosc destul de bine, nu există nici un fel de selecționări. Ce spui d-ta este o închipuire. Ori ai fost mințit, ori inventezi ceva ca să pleci din școală, pentru cu totul alte motive*”.⁹⁴

Neîncrezător, acesta cere să fie scos la raportul comandantului școlii, locotenent-colonelul Cristescu Ion, „*un om de o severitate care te îngheța!*”⁹⁵ care, fără a-i permite să scoată măcar un cuvânt, l-a luat la întrebări:

– „*Ce, elev? Ți-a intrat în cap plecarea din școală? Să-ți iasă din cap prostia asta, că dacă nu, am să pun pe tat'to să plătească mâncarea pe care ai mâncat-o și hainele care le-ai rupt*

⁹⁴ *Ibidem*, p. 29.

⁹⁵ *Idem*.

la instrucție. Du-te la companie și pune-te pe treabă, că dacă nu o-ncurci, să știi!”⁹⁶

Acesta este momentul în care orice speranță de a merge spre profesia la care avea chemare, aceea de medic, i se spulberă. Au urmat două luni grele cu rezultate slabe atât la instrucție, cât și în celelalte activități, motiv pentru care la comanda plutonului este adus locotenentul-major Dumbrăveanu Radu – un om blând, dinamic și întreprinzător, care avea să-i înțeleagă suferința și să-i fie aproape sfătuindu-l să evite un proces pentru încălcarea angajamentului semnat, din care avea numai de pierdut; „*să fie bărbat și să înfrunte viața așa cum e!*”⁹⁷ Tot el l-a făcut să îndrăgească nedorita, dar frumoasa meserie de ofițer de geniu, spre care fusese împins de alții într-un mod mincinos spunându-i:

– „*Încearcă să uiți, încearcă să fii vesel, optimist și-ai să vezi că viața ți se va schimba în bine! E o meserie în care niciodată nu te plictisești. Infanteristul, de pildă, în toată instrucția nu face decât salturi și trageri; artileristul pune tunul în poziție de luptă și execută trageri; transmisionistul instalează rețeaua de transmisiuni și execută diverse convorbiri de verificare. Noi geniștii facem poduri, drumuri, treceri peste cursuri de apă, executăm baraje de mine în fața inamicului, distrugem raioanele fortificate ale acestuia și asigurăm protecția trupelor prin fortificații grele din beton, și multe, multe altele. Noi geniștii suntem inginerii trupelor și ne bucurăm de prestigiu deosebit, chiar numai pentru faptul că ne numim ofițeri de geniu. După câțiva ani poți urma cursurile academiei militare și vei face parte din elita armatei noastre. Ce zici? N-ar fi bine?”⁹⁸*

Sfaturile lui Dumbrăveanu au avut un efect benefic, „*din ziua aceea parcă am renăscut!*”, spune Nicolae Mazilu. *Un nou orizont a apărut în viața mea: Ce-ar fi să devin un foarte bun ofițer de geniu? E imposibil? Ba dimpotrivă, am toate șansele. Dacă în școala militară mă situez între primii cinci, n-aș putea și*

⁹⁶ *Ibidem*, p. 30.

⁹⁷ *Ibidem*, p. 32.

⁹⁸ *Ibidem*, p. 32-33.

*după aceea să mă mențin în frunte, să obțin succese și să devin fericit?”*⁹⁹

Călăuzit de noul vis, avea să învingă toate obstacolele vieții și, peste ani, să ajungă unul dintre cei mai buni ofițeri ai armei geniu.

La sfârșitul anului I de studii militare s-a clasat al patrulea la nivel de școală, motiv pentru care la începutul anului II a fost selecționat, alături de alți elevi fruntași, într-un pluton special de instructori, comandanți de grupe și încheietori de plutoane pentru anul I. *„Acest pluton cu program special a fost marea mea încercare din școala militară, mărturisește Nicolae Mazilu. Am fost numit încheietor la acest pluton de instructori, dar am îndeplinit și funcția de comandant [...] unde eram asistat adesea de comandantul de companie, care era acum căpitanul Velișcu Constantin, un excelent pedagog și instructor”*¹⁰⁰

II.2.2. Locotenentul Nicolae Mazilu, comandant de pluton la Regimentul de Geniu, Rm. Vâlcea. La 23 august 1951, Nicolae Mazilu devine ofițer de geniu cu gradul de locotenent, iar la sfârșitul lunii septembrie își începe cariera militară de ofițer în cadrul Regimentului de Geniu Rm. Vâlcea, acolo unde avea să lucreze timp de doi ani și să aibă surprize de proporții – nereguli, dezordine, lipsă de preocupare etc., altceva decât trăise și văzuse în unitatea la care fusese încorporat (Oradea) și, ulterior, la școala militară (Rm. Vâlcea), toate acestea datorate procesului de primenire a armatei, măsură impusă de regimul comunist.

Noile cadre militare făceau parte din două categorii distincte: *„cadre bine pregătite», cu chemare pentru meseria armelor (din păcate cam puține) și cadre «de umplură», slab școlite, care au scăzut mult nivelul de pregătire și de disciplină din armată, ani de-a rândul. Au fost câteva promoții de ofițeri, selecționați mai mult pe criterii ca: origine socială, apartenența politică, atitudine față de regim, lăsând pe ultimul plan nivelul de pregătire. Au intrat atunci în școlile militare, cu toptanul fel de fel de figuri,*

⁹⁹ *Ibidem*, p. 33.

¹⁰⁰ *Ibidem*, p. 34-35.

*care au dat de lucru comandanților de unități mulți ani. [...] Dacă în încadrarea școlii militare mai exista cât de cât grija de a aduce la comanda subunităților și la catedre ofițeri mai buni, în celelalte unități militare, ani de zile, încadrarea cu ofițeri foarte slabi a fost un adevărat flagel! Rândurile ofițerilor vechi, care știau ce au de făcut și erau și foarte buni pedagogi militari, s-au împușinat repede și locul lor a fost luat de oameni care nici măcar nu erau în stare să înțeleagă ce misiune înaltă presupune meseria de ofițer, instructor și educator”.*¹⁰¹

A fost repartizat în funcția de comandant de pluton la școala de gradați, o companie alcătuit din două plutoane a câte 40 de militari comandată de locotenentul-major Anastasiu, iar faptul că era un ofițer foarte bine pregătit, ordonat și supus nu l-a avantajat cu nimic, dimpotrivă aceste calități i-au atras o mulțime de sarcini și un program extrem de încărcat.

La scurtă vreme, în viața tânărului ofițer Mazilu apare „coana Irina” – gazda sa, o femeie la „vreo 32 de ani”, văduvă de război, cu doi copii, cuminte, serioasă, foarte curată, harnică și discretă, care, așa cum povestește eroul nostru, îl scutea de multe cheltuieli, de timp pierdut și îl punea la adăpost de multe pericole (cu referire la bolile venerice, bolile rușinoase). Din păcate, nu peste multă vreme relația celor doi avea să fie motiv de invidie și de răzbunare pentru unii și alții.

La circa o lună de la începerea anului de instrucție, la comanda regimentului este numit maiorul Vișan Dumitru – un bărbat tânăr, dinamic și inteligent, la vreo 35 de ani, un foarte bun ofițer de geniu care avea să schimbe fața regimentului prin impunerea unui program riguros de instruire și de respectare a regulamentelor militare, prin dotarea instituției cu materiale și tehnică de geniu. Câteva luni mai târziu, o comisie a Comandamentului Trupelor de Geniu, condusă de generalul maior Șlicariu Vasile – comandantul trupelor și „părinte al armei geniului modern”, a inspectat regimentul constatând și apreciind progresele semnificative făcute sub noua conducere.

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 39.

De remarcat este și faptul că, în urma examenului de absolvire, școala de gradați a fost apreciată de către delegatul comandamentului ca fiind cea mai bună din arma geniu, ceea ce a dus la avansarea comandantului de companie, locotenentul-major Anastasiu la funcția de comandant de batalion.

II.2.3. Locotenentul-major Nicolae Mazilu, comandant de companie la Regimentul de Geniu, Rm. Vâlcea. Cu un astfel de ofițer la comanda regimentului, tânărul locotenent culege în scurtă vreme succes după succes. Astfel, cu ocazia zilei de 1 Mai 1952, locotenentul Nicolae Mazilu a fost declarat de către comandantul unității, „cel mai bun ofițer instructor din regiment”, la 23 august 1952, a fost decorat cu „Medalia Muncii”, eveniment ce i-a șters definitiv din minte regretul că nu s-a făcut medic, iar la 30 decembrie, cu aproape doi ani înainte de termen, a fost avansat la „excepțional” la gradul de locotenent-major.

La începutul anului de instrucție 1952-1953, Nicolae Mazilu primea comanda companiei a III-a, o subunitate formată din trei plutoane.

Legat de maiorul Vișan trebuie precizat că acesta fusese șef al Secției Pregătire de Luptă din Comandamentul Trupelor de Geniu, iar pe linie politică membru al Direcției Superioare Politice a Armatei. În această dublă calitate a inspectat în cei câțiva ani de la instaurarea dictaturii comuniste toate unitățile militare din țară constatând „că pe măsura trecerii timpului se naște în unitățile armatei o pătură privilegiată, aceea a lucrătorilor politici, oameni cu o slabă pregătire militară (ba chiar și politică), convinși că ei trebuie de fapt să conducă destinele unităților și subunităților, fără a fi apți pentru așa ceva; niște oameni care iau leafă bună și mai mult încurcă treburile. Ei nu știau să facă nimic altceva decât să dea din gură. Când apar (dacă mai apar), ici-acolo unele succese, ei afirmă sus și tare că acestea sunt datorate inițiativei și muncii lor, iar pentru insuccese, cine pot fi vinovați decât bieții comandanți care de bine de rău duc greul în armată?”¹⁰²

¹⁰² Ibidem, p. 75.

Făcând cunoscut eşaloanelor superioare acest aspect, la una din şedinţele plenare ale D.S.P.A., unul dintre şefi i-a spus: „*Ce-ai zice, tovarăşe Vişan să-ţi dăm conducerea unui regiment de geniu, pentru că eşti genist, şi într-un termen de un an sau doi, să demonstrezi d-ta ce se poate face şi să întocmeşti o lucrare pe această temă, un studiu document cu exemple concrete şi cu concluziile şi propunerile de rigoare?*”.¹⁰³

Aşa a ajuns maiorul Vişan comandant al Regimentului de Geniu de la Rm. Vâlcea. Din păcate, după doi ani de muncă asiduă în această funcţie, departe de familie, nu a mai fost nevoie de studiul său; politrucii (care pe toată perioada regimului au fost nişte oameni de nimic şi nişte încurcă-lume) i-au luat-o înainte şi i-au întocmit ei „o lucrare” – un dosar bogat în anonime şi declaraţii incriminatoare, prin care l-au „executat” tovarăşeşte pentru „*activitate duşmănoasă de subminare a autorităţii comuniştilor şi aparatului politic din regiment*”.¹⁰⁴ În felul acesta a fost eliminat din sistem un ofiţer ce luase atitudinea fermă faţă de această categorie de trântori, faţă de rolul lor lipsit de responsabilitate şi de eficienţă în armata română. „*Când mi-au propus funcţia de comandant de regiment, nu mi-am dat seama că ei îmi întind o plasă mare, aşa că am sărit drept în ea*”, avea să se destăinuie într-o discuţie purtată între patru ochi, undeva pe dealul Capela, distinsul ofiţer mai tânărului său coleg de armă şi subordonat, Nicolae Mazilu, pentru care avea tot respectul şi preţuirea sa.¹⁰⁵

Conştient că în curând va fi expulzat din armată, lucru ce s-a şi întâmplat la doar câteva zile, şi că subalternul, pentru care avea numai cuvinte de laudă, motiv pentru care era considerat protejatul său, va fi marginalizat de sistem, pentru a-l scoate din vizorul duşmanilor l-a propus pentru cursul de perfecţionare pentru ingineri de mari unităţi şi comandanţi de batalioane independente, cu durata de un an, curs ţinut la Şcoala Militară de Geniu de la Rm. Vâlcea.

¹⁰³ *Idem.*

¹⁰⁴ *Ibidem*, p. 76.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 78.

După zece ani, cei doi aveau să se reîntâlnească în parcul Cișmigiu din București. În discuția purtată, Nicolae Mazilu a aflat cum a fost trecut în rezervă fostul său comandant, „*cum a ajuns vânzător într-un magazin de jucării*”¹⁰⁶ și cum, „*după cinci ani de zbateri ca-n gura șarpelui*”,¹⁰⁷ cum spunea acesta, urmând cursurile unei facultăți a ajuns inginer cercetător în domeniul materialelor de construcții. În anii '70, cei doi aveau să se reîntâlnească pe șantierul Transfăgărășan, Nicolae Mazilu în calitate de comandant al sectorului nord, iar Dumitru Vișan ca turist. De remarcat este faptul că, ulterior, inginerul Vișan și-a adus o contribuție importantă și „*de bună voie în rezolvarea științifică a problemelor majore ce apăreau în cadrul unui ritm impus*”, descrisă de Nicolae Mazilu în volumul său intitulat *Enigma Transfăgărășanului*.¹⁰⁸

„*Ce om extraordinar! Câți ofițeri minunați, inteligenți și harnici au fost atunci trecuți în rezervă și cât a pierdut armata prin îndepărtarea unor oameni de talia inginerului Vișan! (în timp ce în toate unitățile se lăfăiau fel de fel de figuri fără pereche, ba se făceau și eforturi susținute pentru creșterea lor!*”,¹⁰⁹ avea să spună Nicolae Mazilu peste ani.

Cum fiecare etapă a vieții i-a scos în cale câte un om deosebit și la cursul de perfecționare amintit mai sus s-a întâmplat acest lucru. Este vorba despre „*șeful cursului, maiorul Zaharia Petre, un om cu o pregătire excepțională și cu experiența războiului (purta pe corp semnele unor răni grave), care a ajuns cu timpul șeful catedrei de geniu din Academia Militară Generală*”.¹¹⁰ Despre acesta, dar și despre alții, asemenea lui, vom vorbi pe parcurs.

Trebuie amintit că în această perioadă, Nicolae Mazilu își petrecea puținul timp liber, așa cum mărturisește în volumele sale, „*fie în compania coanei Irina, fie plimbându-mă prin oraș, prin*

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 79.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 80.

¹⁰⁸ *Ibidem*, p. 80-81.

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 80.

¹¹⁰ *Ibidem*, p. 82.

Zăvoi ori pe Capela".¹¹¹ Gândul său era însă la „*Firicuța, care acum era studentă la Iași*”,¹¹² și căreia îi scria și îi transmitea în mod constant versuri, majoritatea acestora fiind publicate peste ani în volumul *Bobîțe de mărgăritar*. Au fost trei ani în care datorită distanței s-au revăzut doar de câteva ori, în vacanțele ei și în două din concediile lui de odihnă.

În iunie 1954, locotenentul-major Dobre, locțiitorul politic al cursului și fost propagandist al regimentului, îl sfătuiește să solicite celor de la regiment primirea lui în rândul membrilor de partid pentru ca după încheierea cursului să nu întâmpine greutăți acolo unde va fi repartizat. Dosarul său avea referințe favorabile, dar în urma întrebărilor care mai de care mai ciudate și mai aberante ce i-au fost adresate și a discuțiilor purtate, solicitarea sa a fost respinsă. S-a făcut vorbire la faptul că era un element burghez prin faptul că făcuse liceul în timpul burgheziei, că a fost unealta maiorului Vișan, că are relații intime cu gazda sa, că hrănea un câine pripășit pe care îl considera „locțiitorul său politic” pentru a-i batjocori pe locțiitorii politici din regiment și că, la un moment dat, toți purtau numele generic de „Lăbuș”. La final a fost respins. „*Acesta era stilul de muncă politică din anii '50 în majoritatea mediilor din armată și probabil, nu numai din armată. Dacă bună pentru leneși și lovitură de măciucă pentru cei care de bine de rău mai încercau să facă ceva*”.¹¹³

După absolvirea cursurilor și-a petrecut concediul la Lăpușata alături de tatăl său, povestindu-și unul altuia necazurile prin care au trecut. Multe din discuții făceau referire la viața grea prin care trecea țara, la abuzurile care se făceau atât în armată cât și în viața civilă. Bătrânul Mazilu i-a povestit cum „*în fruntea comunelor erau aduși muncitori de la oraș, considerați a fi cei mai demni și de încredere partidului, dar cum nefiind cu nimic legați*

¹¹¹ *Ibidem*, p. 83.

¹¹² *Idem*.

¹¹³ *Ibidem*, p. 92.

de comună săvârșeau nu numai greșeli grosolane dar și cele mai grave abuzuri”.¹¹⁴

II.2.4. Locotenentul-major Nicolae Mazilu, inginer de divizie. La revenirea din concediu află că a fost numit în funcția de inginer¹¹⁵ al unei divizii de infanterie care avea comandamentul în garnizoana Călărași, iar șeful lui direct era inginerul corpului de armată, maiorul Petrescu, care avea sediul la Buzău. Funcția era destul de mare, de locotenent-colonel, pe când el avea gradul cu trei trepte mai jos, acela de locotenent-major, și se datora faptului că absolvise cursul de perfecționare cu rezultate foarte bune, al doilea din serie. Aici avea să aibă în subordine o companie de geniu, cu cinci plutoane specializate, iar la regimentele din componența diviziei câte un pluton de pionieri care, în caz de război, se transforma în companie.

Călcând pentru prima oară în viață pe nesfârșita câmpie a Bărăganului, a rămas surprins de relieful ce i se deschidea în față. *„Nicicând nu mai văzusem așa câmpii întinse, nici măcar nu-mi imaginasem cam cum ar fi să mergi zeci și zeci de kilometri fără să vezi altceva decât șes nesfârșit. Arături de toamnă cât cuprinzi cu ochii sau lanuri de porumb și floarea soarelui în curs de recoltare. Ici-acolo câte un cătun de case din chirpici și curți mici, pline de păsări rămâneau în urmă, departe, ca gândurile mele...*

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 93.

¹¹⁵ „Aceste denumiri de funcții („inginer de regiment”, „inginer de divizie”, „inginer de corp de armată”) erau împrumutate de la ruși, care recunoșteau în ofițerii de geniu din statele majore ale unităților de alte arme decât cele de geniu, un fel de ingineri ai trupelor, fără ca aceștia să fie de fapt ingineri cu studii superioare, absolvenți ai unor facultăți de profil (construcții, fortificații, drumuri-poduri, etc.). Aceste funcții se introduseseră și în statele noastre de organizare și se încredințau de obicei unor ofițeri de geniu mai buni, absolvenți ai unor cursuri de perfecționare, considerați apti să răspundă nevoilor de calcul matematic al asigurării genistice în toate formele luptei și operației. Se urmărea ridicarea, oarecum artificială, a prestigiului ofițerilor de geniu în fața trupelor să se creadă că ei sunt ingineri, când în realitate ei erau departe de pregătirea unui inginer adevărat, absolvent al unei facultăți”. (*Ibidem*, p. 94)

Eram trist și îngrijorat. Mă despărțisem de Râmnicul meu drag, leagănul adolescenței și afirmării mele și mă îndreptam spre alte țărâmurî, unde nu știam ce mă așteaptă. Lăsam în urmă o viață pe care o cunoșteam, cu care mă obișnuisem și mergeam să dau piept cu necunoscutul”,¹¹⁶ mărturisește Nicolae Mazilu. Totodată lăsa în urmă oameni de care era legat sufletește, oameni dragi precum: foștii săi subordonați, comandanți de plutoane, locotenenții Moraru (avansat în locul său la comanda companiei, ajuns la scurtă vreme inginer de regiment), Ionașcu (devenit un strălucit ofițer de geniu, comandant al Regimentului de Geniu din Rm. Vâlcea și, ulterior, șeful geniului armatei, funcție de general în care a activat timp de peste 12 ani), Korșai și Sasu; plutonierul de companie Enache; coana Irina.

În drum spre noua sa unitate, la ordinul generalului Șlicariu¹¹⁷ trecuse pe la comandamentul armei geniu, unde, printre indicațiile primite de la șeful armei, privind noua sa funcție, a primit și o serie de recomandări în privința intrării sale în partid, ca o măsură necesară urcării în ierarhia militară. Pentru aceasta l-a sfătuit să aibă o atitudine care să nu atingă orgoliile celor de care depindea, atât pe linie de comandă cât și pe linie de partid, adică să

¹¹⁶ *Ibidem*, p. 96.

¹¹⁷ „Generalul Vasile Șlicariu, comandantul Trupelor de Geniu era unul dintre marii generali ai țării, nu atât prin funcția ce o deținea (destul de mare de altfel), cât prin excepționala sa pregătire unanim recunoscută. Reușise ca înainte de cea de-a doua conflagrație mondială să absolve în țară Școala de Război și apoi să-și ia doctoratul în științe militare în Franța. Dacă adăugăm și experiența războiului pe care îl îndurase și în Est și în Vest, înțelegem că generalul Șlicariu era o somitate militară”. (Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *Urcând spre creste. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, p. 8) „Generalul Vasile Șlicariu, șeful meu ierarhic, este făuritorul armei geniului moderne, de numele căruia sunt legate toate realizările de mari proporții din țara noastră (construcțiile portuare, irigațiile, platformele industriale, barajele hidrotehnice, Transfăgărășanul, ... etc., etc.). [...] generalul Șlicariu a fost unul din șirul „Dascălilor mei dragi”, de la vremea când am intrat „În vârtoarea vieții”, până când m-a văzut „Urcând spre creste”. (*Ibidem*, p. 170)

nu-i deranjeze pe cei din jur știindu-se că „*libertatea de gândire și de mișcare era limitată*”.¹¹⁸

Ajuns în garnizoana Călărași, povestește acesta, „*am avut sentimentul că sunt trimis în surghiun. O garnizoană nenorocită, într-un oraș de câmpie, pe malul Dunării, plină toată de noroi. [...] Mergeau bieții trecători ținându-se cu mâinile de garduri și-și blestemau soarta*”.¹¹⁹ Noua unitate, situată undeva în apropiere de gara Călărași, i-a lăsat un gust amar. „*Era evident că armata trecea printr-un dureros proces de transformare, cu cadre vechi, în curs de lichidare, cu cadre noi în formare și în general slab pregătite și cu niște obișnuințe păcătoase, la rang de regină fiind indisciplina*”.¹²⁰ „*O cloacă murdară de impostori incapabili și bețivi, în mijlocul cărora aveam să mă zbat ca în ghearele morții timp de trei ani!*”, povestește Nicolae Mazilu.¹²¹ „*Comandantul era un bătrânel foarte cumsecade, dar provenit din subofițeri (din Divizia Tudor Vladimirescu),¹²² care se mira și el ce plească i-a picat pe cap, să ajungă comandant de divizie!*”¹²³ iar șeful de stat major „*era cel mai reprezentativ «om cu două fețe»*”.¹²⁴ Ajutorul său „*pentru partea materială*”, locotenentul Buhă „*un țigan greșos și obraznic care-ți cerea palme și-ți crea scârbă de la prima vedere*”, [...] „*nu era altceva decât un escroc în haine militare*”, [...] „*membru de partid de prin 1945, care fusese înainte de armată primar în comuna sa natală și, cu un cinism dezgustător se lăuda în gura mare ce afaceri*

¹¹⁸ Colonel r. Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. II). *În vârtoarea vieții. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, p. 95.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 98.

¹²⁰ *Ibidem*, p. 100.

¹²¹ *Idem*.

¹²² Divizia „Tudor Vladimirescu” a fost constituită în U.R.S.S., la 15 octombrie 1943, în mare parte din prizonieri de război români, la inițiativa lui Iosif Visarionovici Stalin, ca unealtă de propagandă și de pregătire a instaurării comunismului în România.

¹²³ Colonel r. Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. II). *În vârtoarea vieții. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, p. 103.

¹²⁴ *Ibidem*, p. 99.

*grozave făcuse el cu cotele luate de la oameni și la ce chefuri „trăsnet” participase cu cei de teapa lui”.*¹²⁵

Datorită faptului că nu era membru PCR, și aceasta nu pentru că nu și-ar fi dorit, așa cum mărturisește, Nicolae Mazilu a trebuit să suporte consecințele încă din prima zi. Ba mai mult, pentru a nu mai trece prin fazele neplăcutei experiențe de la Rm. Vâlcea, când învinuirile aduse erau de fapt motive de laudă, a refuzat propunerea comandantului diviziei de a cere conducerii organizației din divizie să i se acorde statutul de membru de partid, situație extrem de delicată ce avea să-l țină într-un con de umbră și să fie lucrat „tovărășește” de către cei ce aveau această calitate.

Situația prin care trecea: atmosfera din unitate și pericolul de a face oricând un pas greșit în privința relațiilor cu femeile – ispite, l-au determinat, în urma unei scrisori prin care Firica îl anunța că a terminat studiile universitare și că a fost repartizată ca inginer agronom la Gospodăria Agricolă de Stat din comuna Mihăilești, județul Suceava, să ia o decizie decisivă în privința viitorului lor. Înainte de a se prezenta la locul de muncă, aceasta i-a onorat invitația de a-l vizita la Călărași, acolo unde, așa cum povestește eroul nostru, „o îmbrățișare și un sărut au pecetluit unirea” lor.

Pentru o vreme, până la găsirea unei gazde, tânărul ofițer a fost nevoit să doarmă în arestul regimentului de artilerie din cadrul diviziei. Ulterior, Tițoiu, un localnic pensionar, care avea două fete nemăritate a acceptat să-i ofere o cameră foarte bună, încălzită pe cheltuiala proprie, dar cu o condiție: să nu aducă femei în casă. Omul avea un scop bine definit, așa se face că prezența Firicăi în casa sa l-a determinat să aibă o reacție promptă și fermă. După o săptămână de căutări, cu mare greutate a reușit să găsească la o femeie în vârstă „o cameră care fusese construită în curte, separat de corpul casei, ca magazie de lemne”,¹²⁶ și amenajată ulterior ca spațiu de locuit. „[...] și așa ne-am petrecut «luna de miere» în cele mai grele condiții, la cel

¹²⁵ *Ibidem*, p. 101-102.

¹²⁶ *Ibidem*, p. 111.

mai scăzut nivel de viață posibil”.¹²⁷ „În această cămăruță am locuit aproape șapte luni de zile, până când proprietărea, mutându-se la unul din copii la București, ne-a lăsat nouă spațiul ei [...]”,¹²⁸ avea să povestească cu tristețe Nicolae Mazilu.

După căsătorie, act înregistrat la Primăria Călărași, soția a fost încadrată ca inginer la Gospodăria Agricolă Colectivă din comuna vecină Modelu. La câteva zile de la eveniment, este chemat de șeful secției politice din cadrul diviziei, „*maiorul Omidă un om foarte antipatic și rău*”,¹²⁹ care, surprins de faptul că tânărul ofițer și-a permis să se căsătorească fără știrea și încuviințarea organului de partid l-a luat la o serie de întrebări care mai de care mai lipsite de sens, întrebări de om fără cultură. Liniștea avea să-i vină a doua zi din partea șefului biroului de cadre care l-a sfătuit ce are de făcut în privința aceasta (o completare la autobiografie cu privire la datele soției, părinților și rudelor ei apropiate, cu apartenența politică și cu starea lor materială etc.) și, totodată, să reia demersurile pentru primirea în partid. Dar, la îndemnul unor colegi de birou a refuzat propunerea făcută, motiv ce i-a „*întârziat ascensiunea în ierarhia militară cu cel puțin doi ani*”.¹³⁰

II.2.5. Căpitanul Nicolae Mazilu, comandant al Batalionului de Geniu, Fetești. Firea timidă, lipsa de ajutor din partea superiorilor, imposibilitatea de a se impune și povara omului învins cu care a venit de la Rm. Vâlcea l-au determinat să creadă că nu este făcut pentru funcția pe care o avea. De asemenea, neacomodarea, atât a sa cât și a soției cu zona, l-au făcut să se gândească la plecarea de aici. Dezamăgit de toate acestea, a prins momentul vizitei unei comisii de inspecție din minister și a ieșit la raport cerând să fie mutat din divizie spunând că este genist și dorește să lucreze într-o unitate de geniu, fără a preciza însă

¹²⁷ *Ibidem*, p. 112.

¹²⁸ *Ibidem*, p. 111.

¹²⁹ *Ibidem*, p. 115.

¹³⁰ *Ibidem*, p. 118.

motivele reale: indisciplina și incompetența multora dintre cadre, lipsa de respect și de sprijin din partea superiorilor etc.

Fără să-și dea seama de greșeală, acceptă propunerea de a lua comanda batalionului de geniu independent, o subunitate nouă înființată în toamna anului 1955 pe scheletul companiei care îi adusese marea dezamăgire. Dezmeticit după acceptarea funcției fără nici cea mai mică împotrivire și-a spus în gând: „*Din compania asta nenorocită, trebuie să fac eu un batalion de geniu cu cinci companii grele: două de pionieri, profilate pe baraje și distrugeri, una de drumuri-poduri, un atehnică și ultima de anfibii*”.¹³¹ Acceptase și nu putea da înapoi. Se gândea cu înfrigurare la cei cu care urma să lucreze, toți niște iresponsabili, puturoși, aroganți, bețivani, afemeiați, braconieri etc., dar spre bucuria lui i-au sosit completări din afara diviziei: mai mulți comandanți de subunități și locotenentul-major Caracaleanu, un ofițer foarte bun din toate punctele de vedere, fost coleg la școala militară din Rm. Vâlcea, proaspăt absolvent al academiei militare, numit șef de stat major al batalionului. De asemenea, a primit o serie de materiale și tehnică, toate aceste primeniri de cadre și dotări dându-i posibilitatea să-și desfășoare activitatea de instruire așa cum știa el mai bine, așa cum o făcuse și la Rm. Vâlcea, în fruntea companiei a III-a

La scurtă vreme încep să apară și satisfacțiile: „*Batalionul a început să se închege și să funcționeze după regulament, iar ofițerii au început să simtă bucuria muncii împlinite, bucuria succesului*”;¹³² avansarea la gradul de căpitan și nașterea primului copil, Felicia.

O aplicație organizată în februarie 1956, care a constat în construirea unei suprastructuri de pod, fără suporti și trecerea tehnicii grele (inclusiv a tancurilor) peste un curs de apă înghețat „*ceva ce nu se mai văzuse în divizie*”,¹³³ avea să atragă atenția asupra batalionului de geniu comandat de căpitanul Mazilu. De

¹³¹ *Ibidem*, p. 127.

¹³² *Ibidem*, p. 129.

¹³³ *Ibidem*, p. 131.

asemenea, o lună mai târziu, o aplicație a regimentului, total compromisă din cauza dezghețului avea să scoată în evidență același batalion. Toate mașinile unităților participante se aflau într-o situație dificilă, acestea fiind împotmolite pe câmpul în care se instalase tabăra diviziei. În această situație, care părea fără ieșire, mașinile batalionului au fost scoase la șosea în doar câteva ore prin aplicarea unei inovații concepută de căpitanul Mazilu împreună cu locotenentul-major Caracaleanu. Prin aceeași tehnică au fost scoase toate mașinile participante la aplicație, altfel puteau aștepta mai multe săptămâni pentru scoaterea lor.

În august 1956, batalionul de geniu primește ordin să se mute în garnizoana Fetești. Era o lovitură grea pentru familia căpitanului Mazilu și pentru celelalte cadre. „*Ce era garnizoana Călărași la vremea aceea o garnizoană de surghiun, dar imaginați-vă că Feteștiul era un centru de raion care cu greu se putea numi oraș!*”,¹³⁴ spune Nicolae Mazilu.

După câteva zile întreaga tehnică din dotarea batalionului de geniu (60 de vagoane) a ajuns la Fetești-Gară, urmând să fie transportată în cazarma de la Fetești-Sat, situată la 7 km distanță, în care funcționase cu ani în urmă un regiment de pontonieri mutat la Turnu Măgurele. Lăsată de izbeliște, la sosirea noului proprietar cazarma arăta ca după cutremur. Aici erau niște dărăpănături transformate în stână de oi, din care se furase totul.

Odată ajuns în gara Fetești, batalionul a fost abandonat atât de conducerea regimentului, cât și de cea a diviziei din care făcea parte, fără sprijin pentru transportul tehnicii de pe rampa gării la cazarmă, fără condiții minime de cazare și de viețuire, fără provizii de alimente, fără curent electric și fără apă, fără canalizare etc.

Pus într-o astfel de situație, în prag de toamnă (în octombrie trebuia să primească prima serie de recruți), în culmea deznădejzii a făcut un raport scris pe cinci pagini, în care arăta generalului-locotenent Alexandru Vasiliu, comandantul Regiunii a II-a Militară (Armata a II-a, era numită astfel după modelul sovietic) situația în care se afla. În acest om, un adevărat „*bici al lui*

¹³⁴ *Ibidem*, p. 133.

Dumnezeu» mi-am pus eu atunci toată speranța”,¹³⁵ se destăinuie în memoriile sale Nicolae Mazilu.

Într-o dimineață, la vreo cinci zile de la transmiterea raportului, curtea cazărmii era plină de ofițeri ai organelor ce direct sau indirect aveau legătură cu mutarea batalionului. În fruntea acestora se afla generalul Vasiliu, care li s-a adresat precum o furtună cu reproșuri și ordine: „*Cum puteți sta comozi pe scaunele voastre, cum vă tihnește mâncarea și somnul, când știți că o unitate subordonată n-are ce mânca, n-are unde dormi și nici măcar apă să bea?, zicea generalul tunând de supărare și scoțând flăcări pe ochi, în timp ce invitații nu suflau o vorbă. Ați trimis o unitate într-o cazarmă părăsită, cu o încadrare deficitară să se descurce cum o ști și voi stați liniștiți?*”¹³⁶

A dat ordine de rezolvare a tuturor problemelor, de la repararea construcțiilor la dotarea și asigurarea condițiilor de viață și a bunei desfășurări a misiunilor încredințate. În această privință a detașat aici un ofițer din eșalonul superior, locțiitorul șefului Secției de Cazare și Exploatare Cazărmi (S.C.E.C.) și pe locțiitorul șefului serviciilor de la Regimentul 2M. cărora le-a trasat ordine și responsabilități precise cerându-le săptămânal rapoarte de informare asupra stadiului lucrărilor. Termenul final pentru toate aceste dispoziții a fost stabilit pentru 30 septembrie 1956, dată la care generalul Vasiliu a inspectat cazarma. Așa se face că, la data stabilită, „*Batalionul de geniu al diviziei era în măsură să primească recruții și să-și reia activitatea de pregătire*”.¹³⁷ În următoarele 2 săptămâni, unitatea a primit mai mulți ofițeri absolvenți ai școlii militare, din promoția 23 august 1956, și cinci locțiitori absolvenți ai academiei militare. Despre tinerii ofițeri, căpitanul Mazilu avea numai cuvinte de laudă spunând că a primit „*niște copii buni, bine pregătiți, doritori de afirmare, dar puțin speriați că fuseseră repartizați la Fetești, un oraș care nu era prea mult diferit de orice comună centru de raion. Un cinematograf, un*

¹³⁵ *Ibidem*, p. 137.

¹³⁶ *Ibidem*, p. 138.

¹³⁷ *Ibidem*, p. 140.

mic restaurant și o cofetărie, ofereau singurele posibilități de distracție în acea urbe de provincie în care vara te umpleai de praf până-n ochi și urechi, iar iarna de noroi până mai sus de glezne".¹³⁸ Aceleași cuvinte de admirație avea și pentru ofițerii școliți la academia militară, locțiitorii săi, pe care îi considera a-i fi niște „ajutoare prețioase”.

Generalul nu a felicitat și nu a lăudat pe nimeni pentru rezultat, în schimb l-a atenționat pe comandantul batalionului asupra pretențiilor pe care le are de la el: rezultate foarte bune și situarea subunității pe care o conduce în fruntea regimentului.

Conștient de importanța cuvântului rostit de generalul Vasiliu, și de ponderea calificativului tragerilor cu armamentul din dotare în ansamblul calificativelor, căpitanul Mazilu a trecut de urgență la aplicarea metodelor cele mai eficiente în privința instrucției focului (care era dezastruoasă la nivel de armată), metode aplicate de el și în Regimentul de Geniu de la Rm. Vâlcea cu rezultate foarte bune.

Folosirea în procesul de instruire a instructorilor de calitate (formați chiar de el), reglarea armamentului (care era învechit, dereglat, decalibrat și uzat pe câmpurile de luptă ale războiului II mondial) și cointeresarea militarilor prin recompensele primite în funcție de calificativul obținut la tragerile în poligon, au fost metodele cele mai eficiente pentru obținerea rezultatelor dorite. Legat de recompense, Nicolae Mazilu spune: „*Permisia a fost din totdeauna recompensa cea mai dorită de militari, aceasta constituind pentru ei, mai ales în primele luni de stagiu, o adevărată mană cerească, un adevărat medicament reconfortant. Dorul de părinți, rude, prieteni și prietene (mai ales!) îi roade zi și noapte. O permisie acordată, și mai ales una pe merit, e pentru un soldat o izbândă egală cu victoria unui general pe câmpul de bătaie. Am exploatat la maximum această sursă inepuizabilă de cointeresare, adăugându-i aspectul sărbătoresc învățat de la maiorul Vișan*”.¹³⁹

¹³⁸ *Ibidem*, p. 140-141.

¹³⁹ *Ibidem*, p. 147.

De asemenea, căpitanul Mazilu și-a pus toată experiența în practică, atât în pregătirea din cazarmă cât și în celelalte genuri de pregătire din teren – treceri, poduri, baraje de mine, distrugerii etc.

În batalion lucrurile mergeau din ce în ce mai bine, iar comandantul începe să fie tot mai apreciat pe plan local și invitat la evenimentele festive ale orașului. Prin poziția sa în comunitate reușește să-și încadreze soția la G.A.C. „Octombrie Roșu” din Fetești.

Bucuria sa însă nu avea să țină prea mult. La nivelul conducerii diviziei s-au operat o serie de schimbări, „*dar schimbarea care m-a lăsat cu gura căscată*”, avea să spună Nicolae Mazilu, „*a fost venirea în funcția de inginer de divizie a căpitanului Gabor Zoltan, colegul meu de la cursul de perfecționare, cel ce nu fusese în stare să-și ia examenele, cel ce rămăsese restanțier, cel mai chiulău și cel mai zurbagiu din câți leneși și zurbagii cunoscusem*”.¹⁴⁰

Din păcate, rezultatele foarte bune obținute la trageri și raportate la divizie, într-un moment în care, așa cum am văzut, acestea erau foarte proaste pe întreaga armată, au reprezentat un moment prielnic pentru căpitanul Gabor – inginerul de divizie și pentru maiorul Omidă – șeful secției politice a diviziei, să-i facă zile negre căpitanului Mazilu. Învinuit de falsificarea rezultatelor și de acordarea de recompense prin încălcarea regulamentelor militare, cei doi au început un adevărat război psihologic împotriva acestuia. „*Eram distrus. Mă vedeam din nou în postura de la Vâlcea, învinuit că am muncit foarte bine și că în munca mea apăruse, contrar uzanțelor de atunci, o picătură de personalitate!*”¹⁴¹ spune Nicolae Mazilu.

În loc să se informeze asupra modului în care batalionul înregistrează rezultate din ce în ce mai spectaculoase și aplicarea noilor metode, „metodele Mazilu”, pe scară largă la nivel de armată, dușmanii căpitanului făceau ceea ce era mai urât pentru a-l pune pe acesta în lumină proastă, și de ce nu, pentru a-l scoate pe

¹⁴⁰ *Ibidem*, p. 141.

¹⁴¹ *Ibidem*, p. 151.

linie moartă. Stilul de lucru și rezultatele sale erau un pericol pentru puturoșii diviziei și ai armatei române.

Organizarea unei trageri supravegheate de către o comisie de ofițeri de infanterie și din secția politică a diviziei avea să demonstreze faptul că acuzele aduse erau nefondate, batalionul înregistrând rezultate foarte bune și de data aceasta, chiar mai bune decât cele raportate și contestate. *„Onorata comisie a plecat cu multe semne de întrebare, că erau așa de mari specialiști încât nu reușeau să-și explice fenomenul; în comandamentul diviziei s-a așternut o tăcere deplină asupra „falsificării tragerilor” de către batalionul de geniu, dar nimănui nu i-a trecut prin gând să propună un schimb de experiență, o tentativă cât de mică de generalizare a ceea ce noi făcusem bine”*.¹⁴² Din acel moment *„relațiile mele cu subordonații”*, spune Nicolae Mazilu, *„se transformaseră într-un fel de prietenie reciprocă, bazată pe respect și fără rabat de exigență. Se instaurase în batalion o stare de mulțumire generală dublată de dorința de noi realizări. Disciplina devenise liber consimțită, se dezvolta o întrecere constructivă, bine condusă și apăreau din zi în zi rezultate tot mai bune”*.¹⁴³

Cu toate piedicile unora și altora, treptat, cu ambiție și devotament față de profesie, lucrurile au intrat pe făgașul normal, iar la convocarea de pregătire de stat major, la divizie, eveniment la care a participat și *„comandantul corpului de armată, generalul Zamfirescu, un om deosebit de capabil, cu o prestață de invidiat, cu o inteligență sclipitoare și cu o memorie extraordinară!”*,¹⁴⁴ avea să trăiască un moment ce-l va propulsa către vârful piramidei profesionale. La recomandarea acestuia și cu susținerea căpitanului Ciocan – șeful biroului de cadre, pe care în urmă cu doi ani îl refuzase, fără obișnuitele obstacole de care avusese parte până atunci, la începutul lunii aprilie 1957, căpitanul Mazilu era candidat de membru de partid și avea dosarul complet de candidat pentru academia militară.

¹⁴² *Ibidem*, p. 155.

¹⁴³ *Idem*.

¹⁴⁴ *Ibidem*, p. 156.

O lună mai târziu, Batalionul de Geniu de la Fetești a fost inspectat de cel mai înalt eșalon de geniu – Comandamentul Trupelor de Geniu. Din comisie a făcut parte și un reprezentant al generalului Vasiliu, comandantul Regiunii a II-a Militară, pentru a constata dacă batalionul se ridică în fruntea Regimentului 2M. Președintele comisiei a fost maiorul Neicu Octavian, fost profesor de-al căpitanului Mazilu, la catedra poduri din școala militară de la Rm. Vâlcea.

La finalul inspecției, maiorul Neicu și-a încheiat bilanțul astfel: „*Am rămas deosebit de plăcut surprins de gradul înalt de pregătire al militarilor, începând cu statul major și terminând cu soldații. Vă felicit din toată inima pentru rezultatele foarte bune obținute și voi raporta comandamentului Trupelor de Geniu, generalului Vasile Șlicariu, că am descoperit un batalion divizionar în care instrucția se execută ca-n școala militară!*”¹⁴⁵

II.2.6. Căpitanul Nicolae Mazilu student al Academiei Militare Generale. La sfârșitul lunii august 1957, căpitanul Nicolae Mazilu se prezintă la examenul de admitere în Academia Militară Generală – Facultatea de Geniu, unde erau înscriși 70 de candidați (cinci candidați pe un loc), două treimi dintre ei fiind participanți la cursul de perfecționare de la Rm. Vâlcea. După ultima probă, secretarul comisiei (cu care se cunoștea) i-a adus vestea că a intrat primul. El și Beghegeanu Mircea, obținuseră medii ce îi clasau pe amândoi pe primul loc. Din păcate, datorită unor aprecieri defăimătoare creionate și atașate la dosar de vechiul său coleg de curs și dușman, și mai noul său șef Gabor Zoltan, până la validarea sa ca student al Academiei au trecut vreo 10 zile.

Trebuie menționat că validarea s-a datorat distinșilor săi profesori de la cursul de perfecționare din școala militară: maiorul Petre Zaharia – șef de curs, acum lector la catedra de geniu a academiei și membru în comisia de examen, și maiorul Neicu Octavian cel ce-i inspectase batalionul cu numai trei luni în urmă.

¹⁴⁵ *Ibidem*, p. 166.

Acesta din urmă participa în comisia de examen ca delegat din partea Comandamentului Trupelor de Geniu.

La 1 noiembrie s-a prezentat la București, la cursurile academice, scăpând în acest fel de divizia de infanterie în care a avut destule neplăceri și dezamăgiri, dar cu mândria că a reușit să închege în condiții deosebit de grele, colective puternice. Peste ani își amintește cu mândrie cum sub comanda sa, în anii petrecuți la Fetești, și-au făcut ucenicia ofițeri care ulterior au devenit cadre de prestigiu în trupele de geniu: Caracaleanu – fost șef de stat major al batalionului, a ajuns comandant al Școlii de Subofițeri și Maiștri Militari de Geniu, Țurea Anton – fost locțiitor pentru pregătirea de luptă, a ajuns lector superior în cadrul Școlii Militare de Ofițeri „Nicolae Bălcescu” din Sibiu.

În viața căpitanului Mazilu încep să apară alte și alte momente neplăcute. După ce i se promite un post de inginer agronom pentru soție, la centrul de raion din comuna Răcari, face eforturi și găsește și o gazdă pentru familie în aceeași localitate. Din păcate, la câteva zile, constată cu tristețe că promisiunea cu privire la locul de muncă făcută de președintele de raion fusese o minciună.

Legat de acest aspect, Nicolae Mazilu avea să spună: *„Nimic nu putea justifica nedreptatea ce mi se făcuse. Muți familia de la 300 de kilometri pe baza unor asigurări, atât verbale cât și scrise, ca apoi să ți se pună în față un argument cât se poate de birocratic, în stare să te umple de revoltă? Trecuseră vreo 10 ani de dictatură și cei ce ne promiseseră că vor instaura un regim de dreptate și echitate, uitaseră de unde au plecat și ce promiseseră. Începuseră oamenii să se îngrașe, făcuseră fălci și burți, se îmbrăcau frumos și..., simțiseră gustul puterii! Pentru ei era permis orice; legea o făceau ei, o aplicau tot ei și puteau oricând cu grosolănie să încalce cuvântul dat și propriile hotărâri. Proletarii din urmă cu zece ani erau deja domni; se născuse o nouă clasă, clasa conducătoare, legată strâns prin relații ierarhice care presupuneau sprijin reciproc (damigene și curcani),*

împotriva omului de rând și cinstit care putea fi manevrat, cu... vorbe!”¹⁴⁶

După mutarea de la Fetești, soția a stat fără serviciu timp de șapte ani, iar în privința locuinței au trebuit să se mute „precum corturarii”, cum spunea cu amărăciune Nicolae Mazilu. De la Răcari s-au mutat la Roșu (aproape de Chiajna), apoi într-o mansardă situată pe bulevardul Coșbuc din București, și de aici într-o cameră (tot la mansardă) în Piața Kogălniceanu. După încheierea studiilor academiei, fiind repartizat în București, a primit un apartament cu două camere pe Calea Griviței (în apropiere de Gara de Nord).

Despre mutarea aceasta, dintr-un loc într-altul, Nicolae Mazilu spune: *„În cariera mea am schimbat șapte garnizoane și m-am mutat dintr-o locuință într-alta de unsprezece ori!”¹⁴⁷*

II.2.6.1. Comunismul, regim al terorii pentru Armata Română. Anii de început ai comunismului în România au fost ani extrem de grei, cu arestări și condamnări din motive care nu aveau niciun fel de logică, motive imaginare aruncate de politrucii – incompetenții sistemului, în spatele unor oameni competenți și bine pregătiți. Au fost ani de groază, în care prostimea care conducea era o frână în calea progresului unei țări cu mari pierderi datorate războiului. Teama și teroarea se făcea simțită peste tot, în toate sectoarele de activitate. Oamenii se fereau să vorbească deschis, ca altădată. Nu se mai putea vorbi de prieteni, de încredere, de respect etc. Anii 1947 – 1962 au fost ani de coșmar pentru întreg neamul românesc.

Nicolae Mazilu povestește în volumele sale despre starea în care se afla armata acelor ani; despre teama care i-a pătruns pe militari „până-n măduva oaselor”, teama arestărilor și a trecerii în rezervă.

„Dacă în anii 1955-56 se declanșase o acțiune oarecum justificată de curățire a rândurilor armatei de toți neisprăviții ce

¹⁴⁶ *Ibidem*, p. 174-175.

¹⁴⁷ *Ibidem*, p. 176.

deveniseră la un moment dat cadre militare active, pe diverse considerente, fără absolut nici o chemare și chiar fără studiile corespunzătoare, acum apărea la orizont un fenomen ciudat, cu totul neexplicabil: ofițeri dintre cei mai buni erau trecuți în rezervă fără vreo motivație temeinică și fără nici un drept. Oameni serioși, cu neveste și copii erau pur și simplu scoși în stradă.

Anii 1958 și 1959 au fost ani de mare tensiune în întreaga armată, [...] totul era aranjat să provoace o intimidare generală, neadmițându-se nici cel mai mic comentariu. [...] Era tare trist să-ți vezi colegul de lângă tine, cu ochii plini de lacrimi, că-și ia mapa cu documente și se duce să le predea, plecând fără să-și ia măcar rămas bun de la colegi. Păreau niște condamnați care pleacă îndurerăți să-și ispășească pedeapsa, iar noi cei ce rămâneam, nu îndrăzneam să le adresăm un cuvânt de consolare!¹⁴⁸ [...] Și... uite-așa, trecerile în rezervă continuau, noi munceam timorați de grija de mâine și nu îndrăzneam nici măcar să mai discutăm între noi aceste fărădelegi!”¹⁴⁹

Un eveniment care avea să zguduie lumea militară, în special arma geniu, a fost prelucrat la nivel de armată, inclusiv la academie. Este vorba despre un caz petrecut la Școala Militară de Ofițeri de Geniu din Râmnicu-Vâlcea, acolo unde „s-a descoperit o bandă de trădători care unelteau împotriva statului”.¹⁵⁰

În realitate era vorba despre oameni pentru care Nicolae Mazilu avea numai cuvinte de laudă, aceștia fiindu-i profesori și „cei mai buni ofițeri din școală!”,¹⁵¹ arestați la 27 ianuarie 1959, condamnați și degradați la 10 aprilie 1959 într-un proces desfășurat la școala militară în prezența întregului corp de cadre și a ofițerilor din garnizoană. Întregul eveniment este descris de Nicolae Mazilu în volumul său intitulat *Bandiții „Păr de Lup”*, publicat în 2003.

¹⁴⁸ *Ibidem*, p. 179.

¹⁴⁹ *Ibidem*, p. 181.

¹⁵⁰ *Ibidem*, p. 182.

¹⁵¹ *Idem*.

Așa-zisul grup contrarevoluționar era format din șase ofițeri (cinci membri de partid și un membru U.T.M.):

- maiorul Malacu Ion – profesor de drumuri, considerat șeful bandei;

- maiorul Neicu Octavian – profesor de poduri, cel care-l inspectase pe Nicolae Mazilu la Fetești ca delegat al Comandamentului Trupelor de Geniu (CTG), și îi acordase calificativul „foarte bine”, sfătuindu-l să se pregătească intens pentru examenul de admitere în academie; ofițerul care în calitate de membru al comisiei de examinare, din partea CTG, a luat atitudine fermă atunci când ofițerul candidat Mazilu, clasat pe primul loc la examenul de admitere în Academie, nu a fost validat din cauza unor referințe mincinoase date de către căpitanul Gabor Zoltan. Revoltat, maiorul Neicu a depus mărturie că-l cunoaște foarte bine pe căpitanul Mazilu, atât din școală cât și din activitatea de ofițer cu funcții de răspundere în care s-a făcut remarcat până la eșaloanele superioare, amenințând că dacă acesta nu este validat va face contestație la Ministerul Apărării Naționale. Acestui distins ofițer i s-a alăturat maiorul Zaharia Petre care în calitate de fost șef al cursului de perfecționare de la Rm. Vâlcea a avut curajul să-l înfrunte pe generalul Verdeș – comandantul academiei militare, aducând argumente favorabile și dând detalii asupra diferenței foarte mari dintre Nicolae Mazilu și Gabor Zoltan, ceea ce explica atitudinea veninoasă a celui din urmă. Datorită acestor oameni, Nicolae Mazilu a fost validat și a putut să-și continue studiile și să urce treptele ierarhiei militare;

- căpitanul Györfi Iuliu – profesor de poduri, ucenicul lui Neicu;

- căpitanul Marius Mărgărit – medicul școlii militare;

- căpitanul Petrică Untaru – casierul școlii;

- căpitanul Veleanu Constantin – șeful serviciului echipament.

Pedepsele au fost cuprinse între 8 și 16 ani de muncă silnică, degradarea militară și confiscarea averii.

Trebuie spus că întreaga societate românească trecea în perioada aceea printr-un calvar de nedescris. Erau arestați din motive minore sau din motive inventate bărbați și femei, copii și bătrâni, elevi și studenți, țărani și muncitori, intelectuali, scriitori,

membri ai partidelor politice istorice, preoți de mir și monahi, ofițeri și subofițeri ai fostei jandarmerii, generali, ofițeri și subofițeri care au luptat pe câmpurile celui de-al doilea război mondial (unii dintre ei fiind participanți și pe fronturile primului război mondial) pentru motivul de a fi luptat în răsărit pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei de Nord din ghearele sovieticilor. Erau arestați români de toate vârstele pentru refuzul de a accepta regimul comunist, un regim impus cu forța de sovietici și pe care aceștia nu și-l doreau. Din acest motiv, în perioada 1945-1989, dar în mod special în perioada 1948-1962, în jur de 600.000 de persoane au fost arestate și condamnate pe criterii politice, iar cifra victimelor directe ale represiunii se ridică la 2.000.000 de oameni.¹⁵² Sunt surse care indică cifre mult mai mari.

Trecerile în rezervă nu s-au oprit aici, ele continuând încă vreo câțiva ani. Oameni cu o pregătire și o experiență militară vastă s-au văzut nevoiți să-și reia viața de la capăt și să-și îndrepte pașii spre alte profesii, unii dintre aceștia răzbind cu mari eforturi să ajungă în funcții importante de conducere din mediul civil. Faptul că erau copii de familii boierești sau de țărani înstăriți, de jandarmi, de preoți etc. era un motiv de trecere în rezervă. Acestea erau criteriile „sănătoase” ale unui sistem care s-a născut bolnav și care, prin distrugerea valorilor umane, a cultului muncii, a respectului față de semeni etc., a dus România într-o stare dezastruoasă din care are de suferit și astăzi după aproape 25 de ani de la Revoluția din Decembrie 1989.

„Aspectul general al societății românești de la sfârșitul anilor '50 n-ar fi fost poate așa de sumbru dacă n-ar fi existat aceste forțe subversive, nevăzute, care ne înveninau viața, încât ajunsesem să o acceptăm așa cum era și să o trăim în lașitate! În cazul de la școala militară, generali cunoscuți ca oameni de omenie, Mihai Burcă, Vasile Șlicariu, nu știau ei că acei ofițeri era nevinovați? Însăși acuzațiile puerile, că au spus un banc cu

¹⁵² Eugen Petrescu, *Comunismul și rezistența anticomunistă românească*, în *Poetul martir Vasile Militaru (1886-1959)*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Petrescu, 2012, p. 28

substrat politic, sau că au afirmat ceva negativ la adresa regimului sau a U.R.S.S., demonstau că cei șase ofițeri nu făceau obiectul condamnării la ani de temniță grea. Și totuși, n-a mișcat nimeni un deget ca să-i apere, să-i salveze! Fiecare își păzea pielea lui și... atât!

Care erau aceste forțe și unde stăteau ele ascunse? Cine le comanda așa de bine, încât oamenii cei mai buni și mai cuminți încremeneau în fața lor și deveneau lași? Erau două politici așa cum îmi spusese maiorul Vișan? O politică doritoare să construiască, să aducă bunăstare și o viață mai demnă, iar alta menită să distrugă, să discrediteze și să semene ură și dezbinare?

*Ce frumos s-ar fi putut trăi fără existența acestor forțe malefice!*¹⁵³

Chiar și cei care crezuseră în bunăstarea promisă de comuniști și-au dat seama că era doar o amăgire, o minciună.

Și „eu simțeam gustul amar al dezamăgirii, văzând că socialismul „cel generos” despre care citisem în tinerețe cu entuziasm și încredere nu se dezvoltă așa cum l-ar fi dorit toți cei ce-și puseseră nădejdea în el. Socialismul „cel odios” se dezvoltase în paralel ca un cancer pe un organism tânăr, iar speranța de a trăi mai fericiți într-o lume dreaptă, cinstită și demnă se destrăma ca un fum!”¹⁵⁴ Sunt cuvintele unui om care crezuse în lozincile comuniștilor și sperase în ele, iar acum trăia într-o dezamăgire din ce în ce mai apăsătoare.

În aceste condiții grele, academia a însemnat pentru Nicolae Mazilu, așa cum avea să mărturisească mai târziu „o școală înaltă la care m-am format, un model de instituție bine organizată și condusă în mod excepțional de oameni de seamă ai armatei [...] Toată stima pentru această instituție și cadrele ei de atunci și dintotdeauna!”¹⁵⁵

¹⁵³ Colonel r. Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. II). În *vâltoarea vieții. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, p. 187.

¹⁵⁴ *Ibidem*, p. 188.

¹⁵⁵ *Ibidem*, p. 189.

Promoția lui Nicolae Mazilu a fost pentru armată una dintre cele mai valoroase. Din ea s-au ridicat numeroși ofițeri ce aveau să revigoreze și să dea un suflu nou armatei române. Între elitele acestei promoții se pot aminti câteva nume care, după absolvire, au primit funcții și misiuni dintre cele mai importante: maiorul Mihai Urzică (șeful promoției), a fost oprit lector la catedra de geniu a academiei; maiorul Mircea Beghegeanu, a fost trimis atașat militar în Germania; maiorii Constantin Musianu și Alexandru Stratulat, căpitanii Nicolae Mazilu și Victor Pariș (ajuns general de brigadă), au fost repartizați la Comandamentul Trupelor de Geniu. Ulterior, colonelul Constantin Musianu avea să fie direcționalul Comandamentului Trupelor de Geniu pentru sectorul nordic, al drumului Transfăgărășan, iar colonelul Nicolae Mazilu, comandantul acestui sector. Despre buna colaborare a celor doi, Nicolae Mazilu spune: *„Dacă în Sectorul sudic al drumului, direcționalii s-au schimbat ca ciupercile după ploaie, pe motiv că nu se înțeleg cu comandanții, în Sectorul nordic, eu și nea Costică Musianu am stat împreună de la început până la terminarea drumului. Am făcut cea mai bună echipă, am fost cei mai buni prieteni și am colaborat de minune. Faptul că era mai mare ca mine cu vreo 4-5 promoții și-mi fusese profesor în școala militară și la curs, peste toate astea și coleg de academie, era determinant.¹⁵⁶ [...] L-am ascultat ca pe un frate mai mare și datorită prezenței lui și datorită îndrumărilor sale competente (în paralel cu academia făcuse și Facultatea de drumuri și poduri din cadrul Politehnicii București, devenind inginer!), multe lucruri au ieșit mai bine decât dacă n-ar fi fost lângă mine”.*¹⁵⁷

Nicolae Mazilu își încheie această pagină, din pregătirea sa profesională, prin omagierea unor dascăli de aleasă ținută morală, științifică și academică. Printre aceștia, la loc de cinste se află însă colonelul Petre Zaharia, unul dintre cei mai valoroși oameni ai armei geniu, ofițerul-profesor care, așa cum spuneam mai sus, la examenul de admitere la academie l-a salvat de la invalidare,

¹⁵⁶ *Ibidem*, p. 192.

¹⁵⁷ *Ibidem*, p. 193.

îndrumătorul lucrării sale de diplomă pentru care a primit nota maximă.

„Odată cu terminarea academiei s-a încheiat și perioada mea de formare completă ca ofițer de geniu. Urcasem pe cea mai înaltă treaptă a calificării”,¹⁵⁸ spunea cu mândrie, peste ani, Nicolae Mazilu.

II.2.7. Maiorul Nicolae Mazilu, șef al Secției Mobilizare din cadrul Comandamentului Trupelor de Geniu. Încheierea studiilor academice, cu rezultate foarte bune și înaintarea la gradul de maior, îl propulsează pe căpitanul Nicolae Mazilu în categoria ofițerilor superiori și totodată repartizarea sa la Comandamentul Trupelor de Geniu (forul cel mai înalt al geniștilor români) în funcția de șef al Secției de Mobilizare. S-a acomodat repede cu noua funcție și în scurtă vreme a devenit un concurent puternic pentru ceilalți șefi de secții, dar mărturisește că „*Secția Mobilizare era locul de muncă în care dacă stăteai mai mult de trei ani, riscai să te desprinzi de realitate și... să nu mai vezi pădurea din cauza copacilor. O secție de birocrați sadea, adevărați „șobolani de hârtii”, care de dimineața și până noaptea (de multe ori și noaptea întreagă!), nu făceau decât calcule, analize, sinteze, propuneri, etc.*”¹⁵⁹

Din când în când era cooptat în câte o comisie de inspecție și trăia bucuria revederii câmpurilor de instrucție, a poligoanelor, a vieții militare cea adevărată din unități după care suspina din când în când.

Era mulțumit de funcție, de colectivul pe care îl avea în subordine, de activitatea sa și trăia bucuria venirii pe lume a celui de-al doilea copil, băiatului său, Florin. Cu toate acestea, începe să se gândească tot mai mult la revenirea sa printre oamenii din rândul cărora plecase, la un regiment pe care să-l conducă, să demonstreze ce poate. Dorința aceasta i-a împărtășit-o și

¹⁵⁸ *Idem.*

¹⁵⁹ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *Urcând spre creste. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, p. 10.

generalului Șlicariu cu ocazia unei verificări la Secția Mobilizare, care i-a răspuns: „*Abia acum îmi dau eu seama ce greșeală mare am făcut că te-am adus comandant „șef de călimară”.* Tu ești merit să faci educație la sute de oameni, nu la opt subordonați, câți ai aici în secție.¹⁶⁰ [...] *Am nevoie de comandanți destoinici ca de aerul pe care îl respir. Păcat că n-am știut dorința ta mai demult, că acum șase luni am avut post vacant la regimentul din Deva*”.¹⁶¹

Era unul dintre subordonații apreciați și îndrăgiți de generalul Șlicariu. Așa se explică faptul că la o săptămână de la această discuție generalul îi oferă două bilete la teatru, pentru el și soție. „*Se juca în premieră „Revista București – 500”, un spectacol jubiliar, în cinstea împlinirii a 500 de ani de la atestarea documentară a mării urbe*”.¹⁶²

Bucuria de a fi alături de distinsul general și soția acestuia, la un asemenea eveniment și public select a fost nemărginită pentru Nicolae Mazilu. În timpul spectacolului gândul îl purta departe, la părintele său: „*Mă gândeam la bietul tata și ziceam în sinea mea: «Unde ești tu, Mărine al Ioanei lui Ioniță ăl mic, să-l vezi pe fii-tu la teatru, în lojă cu cel mai mare genist al țării?!»*”.¹⁶³

Pericolul „*trecherilor în rezervă și al arestărilor de „dușmani” (declarați peste noapte) se mai potolise*”, dar la orizont încep să apară alți nori negri asupra armatei române, epurarea pe alte criterii. Apăruse o nouă orientare privind încadrarea ofițerilor cu studii în U.R.S.S. Urma ca cei cu funcții importante, să fie debarcați rând pe rând. Chiar dacă măsura ce urma a fi luată, era una secretă, la eșaloanele superioare se aflase deja și se dădea o luptă aproape fățișă pentru ocuparea posturilor ce vor deveni în curând vacante. Dintr-o discuție particulară cu generalul Șlicariu, află că la comandamentul lor era „*în joc scaunul șefului de stat major, cel pe care-l ocupă colonelul*

¹⁶⁰ *Ibidem*, p. 12.

¹⁶¹ *Ibidem*, p. 13.

¹⁶² *Ibidem*, p. 14.

¹⁶³ *Idem*.

Stănciulescu, căci el avea două academii: una în țară și cea de a doua în U.R.S.S.”¹⁶⁴

Cineva cu relații foarte mari dorea această înaltă funcție și folosind organele de cadre (și nu numai), lovea în toți candidații posibili la acest post, inclusiv în maiorul Nicolae Mazilu. Mai întâi a fost șicanat de șeful biroului cadre, care era și secretarul de partid al comandamentului pe considerentul că nu și-ar fi terminat liceul. Într-o altă zi un colonel din Direcția Informații îi propune să accepte detașarea la un curs special, după absolvirea căruia putea ajunge atașat militar la una din ambasadele României din străinătate. În ambele cazuri a avut răspunsuri pe măsură. Văzând că nu au sorți de izbândă încep să-l lucreze la dosar: că nu are origine sănătoasă, fiind fiu de subofițer din armata veche-burgheză, că tatăl său deține arme de foc, punând în pericol regimul comunist, că are un unchi preot, etc.¹⁶⁵

II.2.8. Maiorul Nicolae Mazilu, loctiitor al comandantului Regimentului 72 Pontonieri, Brăila. Știind în ce pericol se afla destoinicul maior Nicolae Mazilu, generalul Șlicariu i-a spus printre altele: *„În situația asta cred că singura soluție ar fi să te mut din comandament. S-ar face liniște imediat, apele încet-încet s-ar limpezi și-ți promit că atâta vreme cât voi deține această funcție voi avea grijă de tine, încât să nu regreți că ai plecat din comandament și din București. Eu pregătesc pentru tine, nu scaunul șefului de stat major, ci acela pe care stau eu. Necazul cel mare e că nu am acum funcție de comandant de regiment, așa cum ți-am promis și nu-ți pot oferi decât funcția de loctiitor al comandantului Regimentului 72 Pontonieri de la Brăila”*.¹⁶⁶

A fost o situație delicată pe care Nicolae Mazilu a suportat-o cu greu. Iată cum vede acesta mutarea pe noua funcție: *„Dacă atunci când generalul Șlicariu îmi controlase secția, mă simțeam entuziasmat și onorat la gândul că aș putea deveni comandant de*

¹⁶⁴ *Ibidem*, p. 18.

¹⁶⁵ *Ibidem*, p. 19.

¹⁶⁶ *Ibidem*, p. 19.

*regiment, având sentimentul că fac un pas așa cum îmi dictează conștiința, de data asta mă cuprinsese o cumplită lehamite, înțelegând că sunt victima unor „lucrături”. Mă simțeam nedreptățit și neputincios în fața unor forțe ascunse și înțelegeam că plec din comandament în mod forțat, că fac jocul unor indivizi lipsiți de scrupule care erau în stare de orice pentru a-și atinge scopurile lor meschine”.*¹⁶⁷

Pe la începutul lunii mai 1963, Comandamentul Trupelor de Geniu s-a reorganizat după un stat nou, lucrat așa cum am mai spus în secret la Marele Stat Major. Secțiile s-au comasat, două câte două, formând niște compartimente mai mari în fruntea cărora au fost numiți foștii locțiitori ai comandamentului, toți cu grad de colonel, iar pe funcția de șef de stat major, în locul colonelului Stănciulescu (a cărui problemă erau studiile făcute la ruși) a fost numit locotenent-colonelul Emil Andriescu (de curând avansat de la gradul de maior), cel care în câteva luni avea să ajungă colonel, apoi general, iar după ce generalul Șlicariu a făcut două infarcte de miocard, a devenit comandant al Trupelor de Geniu.

Ajuns la Brăila, în „*frumosul oraș de la Dunăre*”,¹⁶⁸ maiorului Mazilu i-a fost repartizată o locuință foarte bună, iar soției un loc de muncă la Gospodăria Agricolă de Stat (G.A.S.) Latinu (la 20 km de Brăila), unde făcea zilnic naveta cu un microbuz al întreprinderii. Pentru îngrijirea copiilor, de mare ajutor le-a fost mama soției (mama soacră), care le-a fost alături mai bine de zece ani. Ca și la București, în scurt timp soții Mazilu au „*devenit spectatori fideli ai Teatrului „Maria Filotti” din localitate care rivaliza sub aspectul calității actorilor, bogăției decorurilor și recuzitei, cu multe teatre bucureștene*”.¹⁶⁹

Din relatările eroului nostru, cel mai greu moment a fost întâlnirea cu noul comandant, locotenent-colonelul Dumitru Avramescu – un vâlcean de la Armășești, foarte exigent, dar corect, care îi era cunoscut din activitățile anterioare, cu cadrele unității, în

¹⁶⁷ *Ibidem*, p. 20.

¹⁶⁸ *Ibidem*, p. 32.

¹⁶⁹ *Ibidem*, p. 29.

rândul cărora avea colegi de promoție, colegi de academie și foarte mulți cunoscuți. Venirea în regiment de pe o funcție superioară îl cam jena, dar... viața trebuia să-și urmeze cursul.

Despre comandant „ziceau gurile rele că era uns cu multe alifii, că și-ar fi vândut sufletul diavolului, că de aceea nu avea nimeni curajul să se lege de el, să-i sufle-n ciorbă sau să-l supere cu ceva. Faptul că după ce a comandat regimentul de pontonieri mai bine de un deceniu, a fost promovat în funcția de șef al serviciului geniu la Consiliul Securității Statului, parcă ar spune ceva, dar eu care l-am cunoscut îndeaproape, spune Nicolae Mazilu, fiindu-i subordonat mai bine de doi ani, rămân la o singură părere: era un om de o verticalitate extraordinară care nu se lăsa călcat de nimeni în picioare, iar în situații conflictuale adopta spiritul ofensiv fără rezerve. Era un om rar întâlnit, [...] „un mic Napoleon” care nu admitea nici un compromis în activitatea sa.

În ceea ce privește stilul de muncă, pot spune că în acele vremuri era un unicat. Era primul comandant pe care-l întâlneam, stăpân pe el din toate punctele de vedere”,¹⁷⁰ și în timp ce „în toată armata se bâjbâia în căutarea metodelor cât mai moderne și cât mai „democratice”, metodele lui Avramescu dădeau rezultate excepționale. [...] Avramescu era de fapt un dictator”.¹⁷¹

După instalarea maiorului Nicolae Mazilu în noua funcție, în armată se declanșase o intensă acțiune de stimulare a procesului instructiv-educativ „prin declararea de militari și subunități, ba chiar și unități și mari unități de frunte”, un prilej deosebit pentru a se folosi de mai vechea sa metodă și ași pune în valoare convingerile și experiența în acest domeniu. Cunoscând foarte bine ce rezultate pot da micile recompense, la nivelul funcției sale a desfășurat o activitate bine gândită și coordonată, cu rezultate bune și aprecieri din partea comandantului de unitate.

Având o bună experiență a recompenselor, câștigată în funcția de comandat de batalion de geniu și în noua funcție, de locțiitor al comandantului de regiment, odată ajuns comandant de

¹⁷⁰ *Ibidem*, p. 24.

¹⁷¹ *Ibidem*, p. 25.

regiment, la Alba Iulia, când, la nivel de unitate nimeni nu putea trece peste el, întrecerile bine organizate și conduse aveau să constituie elementul de bază în desfășurarea întregii sale activități.

Din relatările locotenent-colonelului Nicolae Mazilu (avansat în grad la 30 decembrie 1964), perioada trăită la Brăila a fost una de ucenicie la un bun comandant, dar și de relaxare după o muncă istovitoare în fruntea secției pe care o condusesese.

Și pentru țară perioada respectivă a fost una de destindere (la insistențele lumii occidentale au fost eliberați deținuții politici) și de oarecare prosperitate, în care România a început să trateze Uniunea Sovietică pe picior de egalitate, prin stoparea jafului săvârșit de către aceasta asupra poporului român ca despăgubire de război și prin sporirea schimburilor comerciale cu toate țările, indiferent de orânduirea socială în care trăiau. Cu mari eforturi pentru un popor sărăcit de război, de cote, de naționalizarea bunurilor și colectivizarea forțată, de regulile de viață împrumutate de la alții, străine românilor și nedorite de aceștia s-au deschis o mulțime de șantiere industriale (fabrici, uzine etc.) și energetice (hidrocentrale și termocentrale) de interes național, s-au construit sisteme de irigații, drumuri, școli și locuințe etc.

După moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (19 martie 1965) și înscăunarea lui Nicolae Ceaușescu s-a crezut într-o schimbare profundă a vieții, dar a fost doar o amăgire, în doar câțiva ani noul președinte „*avea să devină unul dintre cei mai mari dictatori ai timpului*”.¹⁷²

Trebuie spus că acesta a adus un suflu nou societății românești, încă nevindecată de rănilor provocate de război și de comuniști în perioada 1945 (47) – 1962, prin deschiderea către toate țările lumii, unele considerate până atunci dușmane. După detașarea de URSS, și venirea acestuia la putere, timp de vreo zece ani a însemnat „*o perioadă de reală prosperitate*”, crezându-se că s-a terminat cu vechile obiceiuri rele. Acest fapt „*a făcut ca Ceaușescu să fie lăudat și aplaudat peste măsură, ceea ce va duce în final la cultul personalității sale, cu toată gama de neajunsuri*

¹⁷² *Ibidem*, p. 32.

cunoscute.¹⁷³ [...] *Vechile obiceiuri rămăseseră adânc întipărite în mințile oamenilor și mai ales ale activiștilor de partid și niciunde nu s-a reușit să se pună pe prim plan ordinea mult dorită și mai presus de orice, respectarea legii!*”¹⁷⁴

II.2.9. Locotenent-colonelul Nicolae Mazilu, comandant al Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia. Cu ocazia unui control făcut de generalul Șlicariu, în august 1966, la regimentul de pontonieri de la Brăila, într-o discuție particulară acesta îi spune locotenent-colonelului Mazilu: „[...] *iată că a venit și timpul să te fac comandant de regiment*”.¹⁷⁵

Se obișnuise cu orașul, cu viața și oamenii săi, cu atmosfera din unitate și dorea foarte mult să rămână aici, dar propunerea era pentru Regimentul de Geniu de la Alba-Iulia. Cu părere de rău pentru Brăila, a acceptat. Nu putea să dea cu piciorul la o astfel de ocazie, mai ales că era trimis pe o funcție superioară (comandant de regiment și de garnizoană, cu fanfară în subordine) prin care intra în nomenclatura ministrului.

Înainte cu câteva zile de instalarea în noua funcție, cea de comandant de regiment, a fost chemat de generalul Șlicariu la București pentru o scurtă instruire unde i-a spus printre altele: „*Ai acolo un corp de cadre, o adunătură de bețivi, hoți și chiulăi, la care dacă aș mai adăuga și prostia, un adevărat flagel, avem imaginea completă a unor oameni pe care-i vei avea în subordine și care numai de instrucție și viață organizată n-au chef. Vei întâmpina mari greutăți. Ai grijă să te situezi totdeauna pe poziții regulamentare, să fii corect și constant, căci mai mult ca sigur vor porni împotriva ta o campanie de informări și anonime pentru a te discredita. [...] Eu știu bine că n-ai să poți schimba tu starea de lucruri peste noapte, și nici în câteva luni. Aștept rezultate bune de la tine abia peste vreun an sau... poate chiar doi!*”¹⁷⁶

¹⁷³ *Ibidem*, p. 33.

¹⁷⁴ *Ibidem*, p. 37.

¹⁷⁵ *Ibidem*, p. 33.

¹⁷⁶ *Ibidem*, p. 36-37.

A doua zi s-a ținut bilanțul pe minister pentru încheierea unui ciclu de instrucție, la care au participat toți comandanții de unități și mari unități, de la comandanți de arme până la comandanți de regimente, inclusiv noul comandant de regiment, locotenent-colonelul Nicolae Mazilu. Cu această ocazie ministrul Forțelor Armate, generalul Ion Ioniță¹⁷⁷ a ținut să precizeze printre altele: *„S-a creat de-a lungul anilor o mentalitate căreia i se spune „colaborare cu organele locale”. De unde o fi apărut această noțiune, nu știu, că n-a existat nicicând vreun ordin și nici măcar vreo indicație în acest sens. Se pare că unii comandanți de garnizoane, pentru a-și face faimă de „oameni cumsecade” și a se pune bine cu organele locale, au manifestat o bunăvoință maximă în relațiile cu acestea, în schimbul unor avantaje personale: invitarea la prezidiu la o anumită festivitate, obținerea pe gratis a unor bunuri de pe la unitățile agricole, din zonă, mai cu seamă băuturi, legume, fructe, etc. Așa ne-am trezit că s-au cedat din patrimoniul Forțelor Armate spații de locuit, clădiri, terenuri de instrucție și de aplicații, s-a admis pășunatul poligoanelor de tragere de către ciobani, iar cea mai frecventă, cea mai generalizată practică este în prezent executarea de către unitățile militare a fel de fel de corvezi, până și la măturatul străzilor, cu soldați scoși din procesul de instrucție, uneori pentru zile întregi și chiar săptămâni.*

Trebuie să se pună capăt acestei situații umilitoare. Închiptuiți-vă cum le stă la tinerii ofițeri cu soldații din subordine în postura de măturători de străzi!

*Să se termine odată pentru totdeauna cu asemenea practici! [...] Să se termine cu jaful din unitățile militare sub pretextul bunei colaborări cu organele locale!”*¹⁷⁸

¹⁷⁷ Ion Ioniță: demnitar comunist, general de armată; membru al Comitetului Central al PCR. În perioada construirii drumului Transfăgărășan a fost ministru al forțelor armate.

¹⁷⁸ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *Urcând spre creste. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, p. 37-38.

Acest mesaj l-a uns pe inimă pe Nicolae Mazilu care, nu peste multă vreme, în noua sa funcție avea să aibă un contact dur cu organele locale de partid.

Instalarea locotenent-colonelului Nicolae Mazilu în funcția de comandant al Regimentului 52 Geniu și al Garnizoanei Alba-Iulia, a fost făcută de către generalul Șlicariu într-un cadru deosebit, cu ceremonial militar în sunet de fanfară. A fost o zi deosebită, dar în următoarea zi, după un tur al orașului și al terenurilor de instrucție, Nicolae Mazilu avea să spună dezamăgit: „*Sărisem din lac în puț, dând Brăila, oraș dezvoltat, frumos și civilizată pe o urbe amărată și părăsită de autorități și de Dumnezeu*”.¹⁷⁹ Cu timpul însă avea să-și schimbe părerea și să spună că Alba-Iulia este „*orașul de care la început m-am speriat puțin, dar pe care până la urmă l-am îndrăgit, considerându-l al doilea oraș scump după Râmnicul meu drag*”.¹⁸⁰

La controlul făcut în cazarmă și-a dat seama că se află într-o situație dezastruoasă din toate punctele de vedere: construcții cu tencuielile căzute, igrasie, geamuri sparte și cercevele care nu se mai închideau, acoperișurile găurite, depozitele și atelierile lipsite de protecție și mizerie, multă mizerie.

Schimbarea comandantului se datorase acestor aspecte, dar și a unor nereguli grave din punct de vedere financiar descoperite în timpul unui control financiar intern (C.F.I.) cu vreo 3-4 luni înainte de numirea lui Mazilu în funcția de comandant, în care erau implicați „*22 de ofițeri și subofițeri, șefi de servicii, șefi de depozite, dar și comandanți de subunități. Aceștia găsiseră o metodă simplă de a face rost de banii necesari pentru o țuică sau o bere, cu forme «legale»*”,¹⁸¹ servite „La Salonte” – o mică bodegă, unde cei din grup petreceau cu banii obținuți prin fraudă. Unii au fost condamnați, alții au fost trecuți în rezervă, alții au scăpat cu mutarea în alte garnizoane.

¹⁷⁹ *Ibidem*, p. 44.

¹⁸⁰ *Ibidem*, p. 41.

¹⁸¹ *Ibidem*, p. 47.

Dacă din acest punct de vedere (al hoției) se cam făcuse curățenie, rămânea rezolvarea problemei bețivilor și a altor categorii de indisciplinați care creau o dezordine totală în regiment.

În momentul în care comandantul a trecut la ședințele săptămânale de coordonare și la un program riguros de instruire, cerând respectarea regulamentelor, legilor și ordinelor militare au început să apară o serie de reacții adverse. Iată cum prezintă Nicolae Mazilu acest aspect.

„Văzând subordonații mei că totuși, se strânge cureaua pe zi ce trece, că eu le controlez activitatea, că țin analize și bilanțuri care se soldează cu unele măsuri, nu prea plăcute pentru unii dintre ei, au început să-mi găsească leacuri ascunse, care să-mi scadă pofta de realizări deosebite și să mă domolească.

După primele săptămâni au început să apară anonimele și informările la eșalonul superior, cum că Mazilu e un zbir, că folosește metode abuzive și personale, nemaiîntâlnite în alte unități, că într-o zi Mazilu a afirmat că..., în altă zi a afirmat că... etc.

Toate informările, indiferent pe ce cale se transmiteau (personal, prin aparatul politic sau prin organul de contrainformații), ajungeau la generalul Șlicariu, în întregime sau trunchiate, dar acesta nu le dădea nici cea mai mică atenție. Dacă în locul lui ar fi fost un om slab, fără o îndelungată experiență, în câteva luni eram terminat. Avându-l pe generalul Șlicariu șef nemijlocit, am reușit să nu-mi rup gâtul și să merg mai departe. Văzând dragii mei subordonați că nu fac mare brânză cu informările și anonimele, spune Nicolae Mazilu, au recurs mai departe la întinderea unor curse inteligente și abile [...]”¹⁸² La început aceștia l-au invitat insistent ba la masă, ba la câte o mică petrecere de familie. Văzând că metoda nu dă roade, au încercat să-l ademenească prin femeile frumoase ale orașului. Din când în când, până la mutarea familiei de la Brăila, acestea erau trimise la ușa camerei în care locuia comandantul, ispite cărora bietul om a reușit să le reziste cu mari eforturi. Conștient de urmări, acesta spune: „Prinderea mea în flagrant-delict, așa cum fusese plănuită, ar fi însemnat distrugerea

¹⁸² *Ibidem*, p. 52-53.

*carierei mele militare și cine știe dacă nu și destrămarea familiei! Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat tăria să rezist ispitei. Și dacă ați ști ce rău îmi pare!... ”.*¹⁸³

La scurtă vreme intră în conflict cu organele locale, cărora le refuză o serie de solicitări (folosirea militarilor la executarea unor lucrări ce nu intrau în responsabilitatea lor), așa cum ordonase ministrul Forțelor Armate, tuturor comandanților de mari unități și unități la bilanțul pe minister.

După două săptămâni de la eveniment, în dorința de a face din el „o *unealtă docilă și o slugă*”, fără a face parte din organizația locală, este convocat printr-o adresă scrisă la ședința Comitetului Orășenesc de Partid, Alba-Iulia, cu mențiunea că prezența este obligatorie. În ședința prezidată de Nicolae Rainea, secretarul comitetului, face cunoscut la punctul trei de pe ordinea de zi că este luată în discuție comportarea sfidătoare și condamnabilă a comandantului de regiment, lt. col. Mazilu, față de organele locale de partid. Tovarăși, spune Rainea, „*comandantul unității militare din Cetate [...] ne vorbește de la egal la egal și refuză să ne dea cel mai mic sprijin. Din primele zile după numirea sa, a refuzat să răspundă cererii tovarășului Comșa, președintele Consiliului Popular Orășenesc, de a da o mână de ajutor la răspândirea criblurii de pe aleile din Cetate, când, după cum știți, se aștepta vizita tovarășului președinte Călin de la Deva, iar acum două săptămâni a refuzat la cererea mea să refacă podețul de la Partoș, rupt de o mașină de-a dâșilor. Tovarășul Mazilu pretinde că podul a fost rupt de o mașină civilă și a avut tupeul să afirme că secretarul de partid de la Pâclișa ne-ar fi dezinformat pe noi și că acel secretar de partid ar trebui să vină la dânsul să-și ceară scuze!*”¹⁸⁴

A fost o ședință, spune acesta, în care a fost umilit într-un stil caracteristic activiștilor partidului comunist, insultat și batjocorit cum nu i se mai întâmplase în viață: că face parte din rândul „ofițerilor de paie” care fac greutatea partidului; că este nou în

¹⁸³ *Ibidem*, p. 64.

¹⁸⁴ *Ibidem*, p. 68.

partid și nu a avut timp să se coacă, pentru a înțelege mersul vieții; că n-are capacitate de discernământ și este îngâmfat; că a uitat de unde a plecat și cât datorează partidului care l-a făcut OM!

Cea mai gravă insultă i-a adus-o însă cel mai tânăr dintre cei șapte componenți ai comitetului, un anume Petrăcan, secretarul Comitetului Orășenesc al U.T.C., care, cu mânie proletară a spus: *„Uitați-vă la el, tovarăși! Se pretinde că e mare comandant și nu e în stare să judece nici cât un soldat. Și mai e și locotenent-colonel! Ptiu! (și a scuiptat pur și simplu, cu un dispreț total în direcția mea; noroc că eram la vreo patru metri distanță, spune N. Mazilu). Eu, tovarăși, a continuat vorbitorul cel devotat, înflăcărat și prea îndrăzneț, propun să i se aplice tovarășului Mazilu sancțiunea maximă „vot de blam cu avertisment”. Cu asemenea om, dacă se mai poate numi așa, n-avem ce discuta mai mult!”*¹⁸⁵

După ce și-a prezentat punctul său de vedere și nemulțumirea față de atitudinea comitetului, Nicolae Mazilu a ținut să le aducă la cunoștință următoarele: *„Precizez cu toată răspunderea gradului și funcției mele, că nu sunt subordonat organelor locale de partid sau de stat, că am o singură subordonare, pe verticală, și numai pe linie militară”*,¹⁸⁶ [...] *„eu nu sunt pus aici paznic la o turmă de oi, ci sunt numit prin ordinul ministrului Forțelor Armate, cu avizul Comitetului Central al Partidului Comunist Român (C.C. al P.C.R.), după o prealabilă și judicioasă selecție. Atitudinea dumneavoastră, dar mai ales a tovarășului Petrăcan, [...], a fost, [...], insultătoare. [...] Îmi rezerv dreptul de a informa și eu organele superioare ale M.F.A. despre cele petrecute și de a le cere sprijinul necesar. Acestea fiind zise, vă salut cu respectul pe care-l meritați fiecare dintre dumneavoastră și mă retrag [...]*”¹⁸⁷

Nefiind membru al organizației locale de partid nu au putut să-l sancționeze, dar au găsit soluția să-l subordoneze. Astfel, la

¹⁸⁵ *Ibidem*, p. 69.

¹⁸⁶ *Ibidem*, p. 71.

¹⁸⁷ *Idem*.

două săptămâni de la eveniment l-au cooptat ca membru supleant al organizației orășenești Alba-Iulia, începând cu data de 15 noiembrie 1966. Cu toate acestea, Nicolae Mazilu a rămas ferm pe poziție chiar dacă, așa cum spune, nu-i „*era deloc favorabil acest conflict permanent cu mărimile orașului, dar nu găsea o cale favorabilă de a ieși din impas*”.¹⁸⁸

Tot prin noiembrie 1966, regimentul este vizitat de locotenent-colonelul Constantinescu, șeful Secției de Cazare și Exploatare Cazărmi de la Sibiu, o figură de oltean din zona Segarcei, supranumit „Luptătorul”, cazarmar „*provenit din vechii guarzi de geniu, promoția 1942*”,¹⁸⁹ care se oferă să-l sprijine cu bani, materiale și echipe de meseriași (alcătuite din zidari, zugravi, tinichigii, instalatori, tâmplari, dulgheri, vopsitori, betoniști, fierari-betoniști) pentru a pune la punct toate construcțiile regimentului. „*Cazarma asta pe care o ocupă regimentul dumitale, ca și alte cazărmi din Alba-Iulia, intră în sectorul meu de activitate [...]*”, ele „*au ajuns o paragină datorită unor comandanți inconștienți (aici a slobozit o strașnică înjurătură de mamă la adresa acestor comandanți inconștienți) și vreau să te ajut, mânca-te-ar tata, că am aflat că ești oltean de-al meu.*”¹⁹⁰ *Am bani, am materiale, am echipe de meseriași foarte buni care ard gazul că n-am ce le da de lucru, iar pe total eu nu realizez nimic. [...] Mă zbat ca peștele pe uscat, crede-mă. [...] Vreau să muncesc mă, nea Mazilule, dă-mi matele concursul să mă afirm și eu puțin, că am vechime în grad, dar nu pot fi avansat, că trebuie să am cel puțin la ultima notare calificativul de foarte bine!*¹⁹¹ *Nea Mazilule, dă-mi o mână de sprijin, și dacă n-ai să iei gradul de colonel la excepțional, să nu-mi mai zici mie „Luptătorul”.*¹⁹² Previziunea „Luptătorului” avea să fie materializată la 23 august 1969, atunci când cei doi ofițeri, Mazilu și Constantinescu au fost avansați la gradul de colonel.

¹⁸⁸ *Ibidem*, p. 72.

¹⁸⁹ *Ibidem*, p. 77.

¹⁹⁰ *Ibidem*, p. 73.

¹⁹¹ *Ibidem*, p. 76.

¹⁹² *Ibidem*, p. 77.

După stabilirea unor reguli cu privire la respectare disciplinei în incinta regimentului, a programului meseriașilor, a condițiilor de intrare și de ieșire din unitate etc., cei doi semnează contractul de colaborare. Așa se face că, în perioada decembrie 1966 – aprilie 1967, cazarma regimentului a fost un șantier în toată regula în care rezultatele s-au dovedit spectaculoase, iar „la 1 mai 1967, [...] era în haine de sărbătoare, strălucind de curățenie și ordine. Era o mare realizare care mi-a ridicat prestigiul, atât în fața eșaloanelor superioare, cât și în fața organelor locale și a subordonaților”,¹⁹³ precizează Nicolae Mazilu. Colaborarea cu „Luptătorul” avea să se întindă pe o perioadă mai lungă de timp (peste 3 ani), în care toate cazarmile garnizoanei au cunoscut o primenire totală, iar cadrele regimentului și ale celorlalte unități din garnizoană au primit locuințe în blocurile noi sau în blocurile vechi care au fost reparate și amenajate la standarde moderne de locuit.

„În iunie 1967, regimentul a fost controlat de o comisie a Comandamentului Trupelor de Geniu care, așa cum prevăzuse „Luptătorul”, a fost mult influențată de spiritul gospodăresc ce domnea peste tot și a avut cuvinte de laudă care, trebuie să recunosc, mi-au prins foarte bine!”,¹⁹⁴ spune Nicolae Mazilu.

Dacă la capitolul întreținere construcții și curățenie lucrurile au fost apreciate cu „foarte bine”, și trecute pe seama organizației de partid din regiment, la celelalte capitole regimentul se afla într-o situație de nivel „satisfăcător”, situație trecută pe seama comandanților de subunități și a comandantului de unitate, așa că la final calificativul dat de comisie a fost „bine”. Asumarea meritelor de către comuniști și trecerea părților negative în spatele celorlalți „era o practică împământenită pe care o întâlneai la toate eșaloanele, mari sau mici în întreaga armată. Așa era moda!”¹⁹⁵

La trei săptămâni de la acest control, sub îndrumarea Consiliului Politic al Comandamentului Trupelor de Geniu, s-a

¹⁹³ *Ibidem*, p. 81.

¹⁹⁴ *Idem*.

¹⁹⁵ *Ibidem*, p. 82.

ținut adunarea generală a comuniștilor la nivel de regiment, eveniment la care a participat și comandantul Trupelor de Geniu, generalul Vasile Șlicariu. Prezența acestuia la adunare era un semn că urmează să se întâmple ceva în structura de comandă sau la celelalte niveluri.

Către sfârșitul adunării, în care s-a făcut și analiza calificativului obținut în urma controlului, a luat cuvântul maiorul Negrici, propagandistul regimentului, care l-a atacat dur pe comandantul regimentului învinuindu-l de tot felul de lucruri: „*La noi ca la nimeni, zicea vorbitorul cel zelos; la noi se iau măsuri arbitrare, neaprobate de către eșaloanele superioare! La noi, oamenii sunt timorați, încât nu au curajul să-și spună părerea despre o problemă sau alta. Dacă locțiitorul nostru politic de regiment, tovarășul maior Tâlván, nu îndrăznește să intre la comandantul de regiment, vă dați seama ce atmosferă domnește în unitatea noastră? [...] La noi sunt obligați ofițerii și subofițerii să poarte cizme sau bocanci, chiar dacă în ziua respectivă nu au program de instrucție, numai de dragul uniformității. [...] Suntem singura unitate militară care se adună în fiecare dimineață pe platou, chipurile, pentru a verifica prin sondaj, pregătirea teoretică și materială a ședințelor de instrucție, după care subunitățile pleacă la poligoane defilând prin fața comandantului și a statului major, în sunetul fanfarei. [...] Suntem singura unitate în care se face revistă de front săptămânal*”,¹⁹⁶ și câte și mai câte.

Era vorba de fapt de o reacție la măsurile corecte luate de către comandant cu privire la respectarea regulamentelor militare cu care majoritatea oamenilor din regiment nu era obișnuită.

„*Bravo, zice generalul, înțeleg că dumneata nu prea ești de acord cam cu nimic din ceea ce face comandantul în strădania sa de a ridica procesul instructiv-educativ pe o treaptă superioară, iar combativitatea dumitale afișată aici pledează pentru un conservatorism de cea mai proastă speță, merit să țină viața-n loc după niște vechi obișnuințe și năravuri. Cine crezi dumneata că ar trebui să fie primul, alături de comandant, care să susțină*

¹⁹⁶ *Ibidem*, p. 83-84.

*executarea ordinelor acestuia, «fără murmur și fără șovăire», așa cum prevede regulamentul?*¹⁹⁷ [...] *Să nu faci cumva greșeala să dai înapoi. Mergi înainte, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic,*¹⁹⁸ i-a recomandat generalul la finalul adunării comandantului de regiment. La despărțire, într-o discuție particulară, generalul Șlicariu i-a promis acestuia că în scurtă vreme va face curățenie în regiment, în funcție de propunerile sale.

Situația era extrem de delicată. *„Deși se părea că perspectiva se luminează, eu eram totuși nemulțumit. Sufletul îmi spunea că ceva nu e în regulă. De ce oare, mă întrebam nedumerit, dintre atâția subordonați, nu s-a găsit măcar unul care să spună două vorbe în favoarea mea? [...] Trebuia să mă apropii de oameni! Trebuia neapărat să mă fac înțeles. Acesta era primul și cel mai de seamă comandament în situația dată”*,¹⁹⁹ gândea Nicolae Mazilu.

Spre satisfacția cadrelor care făceau cinste regimentului, primele măsuri promise de generalul Șlicariu apar în toamna aceluiași an. Sunt mutați din regiment maiorul Tâlván – loctiitorul politic, *„un om cu totul compromis, lipsit de autoritate, chiar față de subordonații săi nemijlociți, deoarece se încurcase rău de tot cu soția unui ofițer, comandant de batalion din regimentul nostru”*,²⁰⁰ maiorul Robescu, soțul celei în cauză și comandant al batalionului respectiv, și locotenentul-major Bradovici – ofițer de contrainformații, care a fost scos din securitate și i s-a dat o funcție de comandant de pluton la o unitate de infanterie. Mutarea altor zece ofițeri și subofițeri foarte slabi la alte unități. În afara acestora au părăsit unitatea și ofițeri buni, aceștia fiind promovați în funcții mai mari în alte unități, iar maiorul Horeabă (cel mai bun dintre comandanții de batalioane ai regimentului) a fost trimis la Academia Militară.

¹⁹⁷ *Ibidem*, p. 84-85.

¹⁹⁸ *Ibidem*, p. 86.

¹⁹⁹ *Ibidem*, p. 88.

²⁰⁰ *Ibidem*, p. 89.

După curățenia făcută la nivelul cadrelor „*N-am slăbit coarda, dar au apărut unele evenimente, [...] care mi-au sporit autoritatea, începând să topească sloiul de gheață pe care-l simțisem între mine și subordonați de-a lungul unui an întreg*”,²⁰¹ mărturisește Nicolae Mazilu.

Două din aceste evenimente aveau să-l pună într-o altă lumină în fața subordonaților și să producă o apropiere reciprocă. Este vorba de vizita la Alba-Iulia a poetului militar, colonelul Nicolae Tăutu în cinstea căruia Nicolae Mazilu a organizat o seară literară și o reuniune a cadrelor și familiilor acestora la Casa Armatei. Cu această ocazie, comandantul regimentului și al garnizoanei a impresionat întregul auditoriu prin elogiul adus poeziei patriotice a ofițerului poet, dar și prin recitarea poeziei „Martirii”, ale cărei versuri fac referire la Horea, Cloșca și Crișan, eroii martiri ai acestor locuri, poezie pe care o știa din copilărie.

Un alt eveniment prin care avea să crească în ochii subordonaților a fost excursia la monumentele și locurile istorice din Alba-Iulia, din luna iunie 1968, a fostului său profesor de istorie din liceu, Florea Rădulescu, împreună cu mai mulți elevi din ultimul an de studii. Cu această ocazie, Nicolae Mazilu a organizat o gardă de onoare, în ținută de ceremonie, la monumentul martiriului din dealul Furcilor, acolo unde au fost trași pe roată Horea și Cloșca. În fața participanților a recitat versurile poeziei „Martirii”. Întreaga manifestare i-a impresionat pe cei prezenți până la lacrimi. Profesorul Rădulescu a ținut să mulțumească fostului său elev pentru evenimentul organizat în cinstea sa și a elevilor vâlceni. Totodată le-a spus militarilor din garda de onoare să fie mândri de comandantul lor, pentru că este un om valoros care a făcut cinste liceului, școlii militare și orașului Râmnicu-Vâlcea.

Alte evenimente prin care subordonații au reușit să-l cunoască pe deplin pe comandantul lor, au fost aplicațiile de lungă durată, pe spații întinse pe Valea Arieșului, Valea Ampoiului, Cheile Turzii, dar aplicația care a rămas în memoria acestora a fost cea de pe traseul Alba-Iulia, Valea Sebeșului, Vârful Păpușa,

²⁰¹ *Ibidem*, p. 91.

Cabana Rânca, Novaci, cu defluirea pe Valea Oltului. În această aplicație, Nicolae Mazilu a avut grijă să introducă în program vizitarea mănăstirilor și bisericilor – monumente istorice (Arnota, Bistrița, Govora, Dintr-un Lemn, Cozia; bisericile monument din Rm. Vâlcea) și a muzeelor de pe traseu. Dar, o legendă cu privire la floarea de „Nu-mă-uita”, povestită de Nicolae Mazilu pe Vârful Păpușa (cota 2136) avea să fie momentul în care *„rivalitatea dintre comandant și subordonați a luat sfârșit!”*²⁰²

În aceste aplicații *„s-a creat o atmosferă de încredere reciprocă și parcă o mai bună înțelegere a atribuțiilor de serviciu din partea fiecăruia. [...] Am căpătat forțe înzecite, când acei subordonați „răi”, „leneși”, „bețivi” și „inadaptabili” au început să vină ei cu propuneri de îmbunătățirea procesului instructiv – educativ”*²⁰³

„În prima parte a anului 1968, întreaga activitate a regimentului a fost axată pe cucerirea și depășirea baremelor la toate categoriile de pregătire, [...]”. Era o adevărată competiție între subunități, iar *„succesele se sărbătoreau cu mare pompă, folosind toată gama de recompense: mulțumiri, învoiri, permisiile, scrisori de mulțumire adresate părinților, fotografierea sub drapelul desfășurat al unității, recompense în bani, avansări în grad în mod excepțional și propuneri pentru decorații la zile mari.*

*Regimentul fierbea tot timpul ca un cazan sub presiune, ca și când în unitate ar fi fost permanent o comisie de control sau inspecție a eșalonului superior”*²⁰⁴

²⁰² *Ibidem*, p. 97.

²⁰³ *Ibidem*, p. 97-98.

²⁰⁴ *Ibidem*, p. 99.

II.2.9.1. Evenimentele din Cehoslovacia. Patruzeci de zile în pustiu! În noaptea de 20-21 august 1968, forțele militare ale Tratatului de la Varșovia²⁰⁵ (Uniunea Sovietică, Republica Democrată Germană (RDG), Polonia, Ungaria și Bulgaria, cu excepția României, care s-a opus), la ordinul sovieticilor, au invadat Cehoslovacia, stat-satelit ale Blocului Comunist și membru al Tratatului.

Refuzul categoric al României de a participa la acest act de agresiune, a însemnat luarea de măsuri urgente pentru apărarea teritoriului în cazul unui atac similar. Armata română a fost pusă rapid în mișcare prin ordine precise specifice unei astfel de situații.

Regimentul 52 Geniu, Alba-Iulia, primise indicativul,²⁰⁶ iar comandantul a fost chemat de urgență la Comandamentul Trupelor de Geniu. Iată pe scurt rolul lui Nicolae Mazilu în povestea acestui eveniment, a acestei stări de alertă maximă:

„Se înnoptase de-a binelea în acea seară de august când plin de îngrijorare, în urma celor aflate despre agresiunea în Cehoslovacia, stăteam la masă cu soția și cu copiii, dar parcă nu prea ne tihnea mâncarea, ca și când o presimțire pusese stăpânire pe noi. La un moment dat, sună telefonul:

– Alo, sunt ofițerul de serviciu, căpitanul..., vă rog să-mi permiteți să raportez!

– Da, spuneți.

– Am primit indicativul... Moskviciul a plecat către dumneavoastră.

– Ați desfăcut plicul albastru?

²⁰⁵ Pactul de la Varșovia sau Tratatul de la Varșovia (numit oficial *Tratatul de prietenie, cooperare și asistență mutuală*) a fost o alianță militară din Blocul Răsăritean, alcătuită din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (1955-1991), Republica Democrată Germană (1955-1989), Republica Populară Polonă (1955-1981), Republica Socialistă Cehoslovacă (1955-1978), Republica Populară Ungară (1955-1989), Republica Socialistă România (1955-1989), Republica Populară Bulgară (1955-1991) și Republica Populară Albaneză (1955-1961).

²⁰⁶ Denumire convențională atribuită unităților militare, comandanților și unor ofițeri din statele-majore în scopul păstrării secretului și pentru a nu fi recunoscute de inamic.

– Da.

– *Aplicați instrucțiunile punct cu punct, că în zece minute voi fi acolo.*

Peste zece minute eram în cazarmă, venise și șeful de stat major, maiorul Teodorescu și ascultam amândoi raportul ofițerului de serviciu. Sună telefonul:

– Alo!

– *Da! (am recunoscut vocea generalului Șlicariu care era inconfundabilă).*

– Tu ești, Mazilule?

– *Da tovarășe general, ordonați!*

– *Dai imediat ordin de zi prin care, conform ordinului meu telefonic, primit la data, ora, minutul, predai comanda permanenței șefului de stat major, care va conduce în continuare aplicarea indicativului, iar în următoarele 15 minute pleci la București [...] și te prezinți la mine. [...] Ai să mă întrebi ceva?*

– *Nu, tovarășe general, răspund eu, așa de emoționat că nici nu-mi mai trecea prin minte, cam ce-aș putea să întreb. ...*

*Eram uluit! Simțeam că se întâmplă ceva cu totul deosebit. Am trecut pe-acasă să-mi sărut nevasta și copiii, că nu știam când și dacă mă mai întorc. S-a lăsat cu lacrimi, că soția a înțeles după cum eram echipat, cam despre ce e vorba”.*²⁰⁷

A urmat deplasarea la București și întâlnirea cu generalul Șlicariu care „a scos o hartă la scara 1:200.00, semn că ieșeam din sfera câmpului tactic și intram în zona de acțiune operativă! Mi-a atras atenția că ceea ce voi afla în minutele următoare nu face obiectul discuției cu alte persoane, că vizează secrete de stat care nu se încredințează oricui, după care... Ordin de luptă nr. ... din... către comandantul R. 52 Geniu...

Când am auzit expresia „Ordin de luptă”, mi s-a făcut părul măciucă. [...] E de reținut că mi se încredința o misiune majoră în plan operativ și anume, blocarea tuturor căilor de acces într-o zonă muntoasă, cuprinzând un sector de aproape 200 de kilometri,

²⁰⁷ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *Urcând spre creste. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, p. 100-102.

prin distrugerea tuturor lucrărilor de artă și prăbușiri masive în punctele obligate de trecere (rostogoliri de stânci cu ajutorul explozivilor, crearea de abatize, fugase** etc.).*

*Lucrările de artă (poduri din beton și beton armat de importanță operativ – strategică) trebuiau pregătite pentru distrugere în cel mai scurt timp, dar aruncate în aer numai la ordinul Comandamentului Suprem, transmis prin radio, cu un indicativ special. Celelalte lucrări trebuiau să fie recunoscute, însemnate precis pe hartă, pregătite forțele și mijloacele necesare, gata de acțiune în câteva zeci de minute de la primirea ordinului”*²⁰⁸.

*La 48 de ore de la primirea ordinului de luptă „din punct de vedere organizatoric totul era ca la carte, cu documentele de execuție verificate și aprobate de cei în drept, cu materialele pregătite, gata de acțiune, cu hrănirea asigurată până în raioanele de companie și cu legăturile ordonate pe plan local”*²⁰⁹.

*„Ce bine mi-au prins aplicațiile pe care le executasem în partidă dublă, pe spații întinse, cu inamic marcat, folosind legătura radio! La recunoașterile obiectivelor și misiunilor ce le reveneau, ofițerii mei se simțeau ca în aplicațiile de pe Valea Arieșului, Cheile Turzii sau de pe traseul Sebeș – Novaci. [...] Fiecare om se simțea o rotiță importantă în sistemul creat, iar controlul din partea mea era o plăcere”*²¹⁰ mărturisește cu satisfacție Nicolae Mazilu.

Două din subunitățile Regimentului 52 Geniu din Alba-Iulia (un batalion de pionieri și un batalion de drumuri – poduri), erau desfășurate pe un front de 200 de kilometri. Alături de acestea, se aflau în misiune de luptă și alte subunități de infanterie, vânători

* Abatiză = dispozitiv de apărare făcut din copaci tăiați și culcați cu vârful spre inamic sau din crengi înfipite în pământ.

** Fugasă = încărcătură mare de exploziv îngropată sub pământ sau instalată sub apă, în scopul nimicirii forței vii și a tehnicii de luptă a inamicului.

²⁰⁸ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *Urcând spre creste. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, p. 102.

²⁰⁹ *Ibidem*, p. 105.

²¹⁰ *Ibidem*, p. 104-105.

de munte și gărzi patriotice (această ultimă categorie de efective fiind retrasă în scurtă vreme din perimetru datorită slabei pregătiri și a ineficienței). Dacă geniștii aveau ca principală misiune bararea inamicului, infanteriștii și vânătorii de munte trebuiau să-i sprijine, asigurându-i și protejându-i pe aceștia de eventualele infiltrări ale inamicului în încercarea de a face imposibilă acțiunea de blocare a căilor principale de pătrundere. Toate armele prezente în perimetrul încredințat Regimentului 52 Geniu, se subordonau locotenent-colonelului Nicolae Mazilu, și aveau ordin ca pe toată perioada misiunii să fie într-o permanentă legătură și cooperare.

Termenul stabilit de către eșaloanele superioare pentru realizarea lucrărilor „demolatoare”, a fost respectat întocmai, după care a urmat o așteptare lungă și plictisitoare. În această atmosferă au trebuit să stea zeci de zile în „creierii munților”, într-o izolare totală, „*păzind niște poduri pregătite pentru a fi aruncate în aer și niște direcții de pătrundere, gata de a fi blocate*”.²¹¹

În această stare de așteptare, în care nimeni nu știa nimic despre inamic, sursele de informații fiind inexistente, într-una din zile infanteriștii și vânătorii de munte se retrag într-o mare veselie. La o zi de la retragerea acestora, la comandamentul din munți apare un ofițer din secția operații a geniului și aduce „*ordinul de încetare a operațiunii și înapoierea efectivelor în cazarmă. Ordinul conținea niște anexe foarte importante privind neutralizarea centrelor de darea focului, electrice și pirotehnice, recuperarea încărcăturilor de explozivi și a cofrajelor etc. [...] Termenul pentru realizarea acestor lucrări „demolatoare”, era de două zile ceea ce nouă ni se părea enorm de mult! Un alt ordin reglementa defluirea forțelor, în etape, numai pe timp de noapte, pe subunități, la distanțe de 3-4 ore una față de alta*”. [...] Din acest motiv, „[...] s-a mai scurs o săptămână de la primirea ordinului de încetarea misiunii și până la ajungerea în cazarmă a ultimei subunități.

Sosirea în cazarmă a fost o adevărată sărbătoare”,²¹² primirea efectivelor fiind făcută de fanfara regimentului, care a

²¹¹ *Ibidem*, p. 107.

²¹² *Ibidem*, p. 109.

intonat mai multe marșuri de întâmpinare printre care și „Marșul triumfal” din Aida de Verdi, o piesă mult îndrăgită de comandantul regimentului. „*Eram fericit. Mă simțeam comandant de regiment și de drept și de fapt, cu puteri depline, stimat și aș îndrăzni să spun, chiar și iubit de către subordonați*”,²¹³ spune Nicolae Mazilu.

Așa s-a încheiat o misiune reală de luptă, desfășurată timp de 40 de zile într-o zonă de munte de importanță majoră, „40 de zile în pustiu”, cum spune în povestea sa de viață Nicolae Mazilu, misiune care, în lipsa inamicului s-a încheiat fără incidente, pierderi de vieți omenești și distrugeri materiale.

După reorganizarea administrativ-teritorială a României din anul 1968, prin desființarea regiunilor și raioanelor și revenirea la județele tradiționale, orașul Alba-Iulia era acum reședința județului Alba. A fost o măsură ce a permis o mai bună administrare teritorială și o uriașă competiție în privința ridicării de noi construcții, pe primul plan fiind locuințele. Dacă până la acel moment garnizoana primea repartii pentru 1-2 apartamente pe an, în general destinate comandanților și locuitorilor acestora, începând cu anul 1968, treptat, în circa 2-3 ani toate cadrele militare au beneficiat de acest drept.

„*Odată cu transformarea orașului Alba-Iulia în capitală de județ, curând fiind declarat și municipiu, s-au produs schimbări esențiale în relațiile garnizoanei militare (și ale mele) cu organele locale*, spune Nicolae Mazilu.

Forul conducător suprem al unui județ era Comitetul Județean al P.C.R., având în frunte un prim secretar. Activitatea administrativă a județului era condusă de Consiliul Popular Județean, al cărui președinte nu era altul decât primul secretar al Comitetului Județean al P.C.R., pentru a se asigura o conducere «unică».

Primul secretar al județului avea puteri depline, nu dădea socoteală decât în fața lui Ceaușescu”, [...] și „nu se temea de nimeni și de nimic. Grijă că la viitoarele alegeri n-ar mai fi fost aleși dispăruse demult. Dictatura anilor '50 – '60 reușise să înregistreze toată populația, astfel ca toți cetățenii să voteze ca un

²¹³ *Ibidem*, p. 110.

singur om. [...] Critica, vestita armă de luptă a sistemului socialist nu mai funcționa decât de sus în jos, căci cea de jos în sus murise de multă vreme! Mai trebuie să menționez că de sus în jos, critica funcționa dur, jignitor, umilitor și în condițiile unei superficialități dezarmante. Puteai fi criticat și făcut praf, fără nici o vină, ca urmare a unei informări superficiale sau a unei confuzii, fără să ai măcar posibilitatea de a te apăra, de a clarifica problema. Cu mici excepții, majoritatea deținătorilor acestor funcții „binecuvântate” erau persoane îndrăznețe, cu tupeu, care reușiseră să devină cunoscute eșaloanelor superioare (în principal cuplului Ceaușescu și acoliților lui) și se purtau ca niște stăpâni de feude în care ei aveau dreptul să taie și să spânzure! Județul Alba nu făcea excepție de la această regulă în perioada la care mă refer.”²¹⁴

Refuzul lui Nicolae Mazilu de a colabora cu „organele locale”, înainte de reînființarea județului Alba, i-a atras pentru următorii 4-5 ani de activitate la Alba-Iulia, o marginalizare din partea acestora, prin evitarea de a-l coopta în vreun organism al P.C.R., alături de șefii altor instituții – Comisariatul Militar, Miliție, Securitate sau a unor comandanți de unități și subunități din garnizoană, mai mici în grad și în funcție, mulți dintre ei fiindu-i subordonați. În timp ce aceștia „erau aleși în fel și fel de comitete, eu eram membru al Biroului Județean al F.U.S. (Frontul Unității Socialiste), formațiune inventată pentru a cuprinde și pe cetățenii fără de partid. F.U.S. funcționa în paralel, având un organism aproape ca și cel de partid, sub conducerea și îndrumarea unor membri de partid mai de la periferie, mai prost văzuți (ca mine!)”,²¹⁵ povestește distinsul ofițer.

Obișnuit de mic cu înțepăturile, așa cum am văzut în partea de început a acestei biografii, Nicolae Mazilu face următoarea „radiografie” în versuri a uneia dintre plenarele la care a participat:

*„Chematu-m-au la județ
Că sunt și eu membru-n F.U.S.
Cu nimic nu m-am ales*

²¹⁴ *Ibidem*, p. 113-114.

²¹⁵ *Ibidem*, p. 114-115.

Și-mi pare rău că m-am dus!

Vorbărie, vorbărie, amestec de vorbăreală

Și-n final, ca supliment, un vagon de plictiseală!”²¹⁶

Așa cum mărturisește Nicolae Mazilu, aceste versuri reprezintă singurul lucru ce i-a rămas din toată activitatea sa ca membru al organizației.

Noua reorganizare administrativ-teritorială a țării avea să aducă și o serie de transformări politice. Astfel, a fost desființat aparatul politic și au luat ființă organele politice (comitete de partid la unități și consilii politice la marile unități, comandamente de armă, armate și direcții centrale). Conform Regulamentului Organelor Politice din Armată, organele politice locale aveau drept de control în unitățile militare pentru a verifica și aprecia calitatea muncii politice. Cu toate că subordonarea nu era directă, iar controlul se limita doar la munca politică, intrarea politicului în unitățile militare era făcută.

Din precizările făcute de Nicolae Mazilu reiese că *„Ministrul Ioniță a încercat și de data asta să mențină oarecum sus steagul independenței armatei, dând un ordin prin care se preciza că aceste controale se fac numai cu prilejul inspecțiilor organizate de către eșaloanele militare, reprezentanții organelor locale de partid fiind incluși ca membri ai comisiilor de inspecție, dar civilii n-au ținut seama de acest ordin. În caz de încălcare, ministerul nostru n-avea cum să-i tragă la răspundere pe vinovați. Practic, unitățile militare au devenit, încet-încet subordonate organelor locale”²¹⁷* Așa se face că din strădania *„ministrului Ioniță de a nu da organelor locale nimic pe gratis se alesese praful”²¹⁸* și, *„dacă se mai găsea vreun nărăvaș ca mine, să țină capul pe sus, acesta era avut în vedere în toate împrejurările, și mai ales... la avansare, întrucât, conform aceluiași Regulament [...], la*

²¹⁶ *Ibidem*, p. 115-116.

²¹⁷ *Ibidem*, p. 118.

²¹⁸ *Ibidem*, p. 117.

avansarea în grad a comandanților de unități și garnizoane se cerea obligatoriu și avizul organului local de partid. Eu... ca nimeni altul, am păstrat rezervele mele în aplicarea acestor prevederi și m-am umplut iarăși de conflicte, căci refuzam cu încăpățânare să suspend programul de instrucție al subunităților pentru a le trimite, de pildă, la dezăpeziri, când stratul de zăpadă nu depășea 5-6 cm”,²¹⁹ spune cu mâhnire Nicolae Mazilu.

Anul 1968 s-a încheiat cu bine. Reacțiile adverse încetaseră, relația comandant – subordonați devenise excelentă, iar succesele au fost dintre cele mai bune pe toate planurile: instrucție, educație, îngrijirea tehnicii, gospodăriei etc. Regimentul 52 Geniu, Alba-Iulia, începea să devină o adevărată școală de cadre pentru Trupele de Geniu.

Anul următor, 1969, avea să-i aducă mari satisfacții și răsplata eforturilor sale de până atunci. La schimbările făcute de generalul Șlicariu, Nicolae Mazilu era printre puținii comandanți din arma geniu căruia i se făcuse favoarea de a-și alege locțiitorul politic, în persoana maiorului Iancu Neagu, chiar dacă eșalonul politic superior dorea pe altcineva în această funcție. Alegerea s-a dovedit a fi bună, „*omul fiind un tip rațional, stăpân pe sine și foarte încrezător în propria-i experiență, modest și pus pe treabă din convingerea că el așa poate servi cu credință cauza pentru care se înrolase în rândul celor ce trebuia să fie în armată*”.²²⁰ În comparație cu cel pe care-l schimbase (maiorul Tâlván), deviza acestui om era: „*nimic în afara regulamentelor și legilor militare!*”,²²¹ de aceea, „*multe din marile succese obținute de Regimentul 52 Geniu, încorporează și munca acestui om cinstit, serios, încăpățânat și de un realism rar întâlnit în acele vremuri, dominate de formalism și lipsă de răspundere (mai ales în domeniul muncii politice care ar fi trebuit să fie*

²¹⁹ *Ibidem*, p. 118.

²²⁰ *Ibidem*, p. 120-121.

²²¹ *Ibidem*, p. 121.

compartimentul de vârf!)”.²²² În comparație cu ceilalți activiști militari din cauza cărora Nicolae Mazilu avusese de suferit, maiorului Neagu (un om cumpănit și eficient) a lăsat în inima comandantului o amintire frumoasă, cea a unui locțiitor devotat care i-a fost alături în cele mai grele momente.

II.2.9.2. Locotenent-colonelul Nicolae Mazilu avansat „la excepțional” la gradul de colonel. Politica de deschidere, de bune relații și de comerț cu toate țările, indiferent de orânduirea acestora, detașarea de Moscova și refuzul de a lua parte la invazia Cehoslovaciei, a atras de partea României un val de simpatie din partea lumii occidentale, iar vizita la București a președintelui S.U.A., Richard Nixon, în zilele de 2-3 august 1969, a creat o stare favorabilă țării noastre.

„Cuprins de beția marilor succese obținute, precum și de marile perspective ale dezvoltării socialismului în România, Ceaușescu simte nevoia să sărbătorească în toată țara, cu mare fast, împlinirea a 25 de ani de la întoarcerea armelor împotriva Germaniei. Ca urmare, s-a luat hotărârea ca la 23 August să se organizeze parade militare în toate capitalele de județ, urmate de demonstrații ale oamenilor muncii. Mie mi-a revenit greaua sarcină a organizării paradei militare, dar și marea cinste de a primi raportul de la comandantul paradei”,²²³ mărturisește Nicolae Mazilu.

Cu două zile înainte de paradă, locotenent-colonelul Nicolae Mazilu a fost chemat la București, unde a avut marea bucurie ca într-o ședință solemnă să fie avansat la gradul de colonel „la excepțional” (cu trei ani înainte de expirarea vechimii în grad).

Paradele din reședințele de județ s-au desfășurat după același scenariu ca și la București, personajele principale fiind însă altele. La Alba-Iulia în rolul conducătorului suprem, Nicolae Ceaușescu, a fost primul secretar al județului Alba, George Homoștean, în rolul ministrului Forțelor Armate, general-colonel Ion Ioniță, a fost

²²² *Ibidem*, p. 123-124.

²²³ *Ibidem*, p. 125.

colonelul Nicolae Mazilu, comandantul Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia, iar în rolul comandantului Garnizoanei București și comandant al paradei a fost locotenent-colonelul Nanu Gheorghită, comandantul Batalionului de Pontonieri, Alba-Iulia. „*A fost o reușită de zile mari*”,²²⁴ avea să spună Nicolae Mazilu.

Din păcate, efortul și stresul anilor de militarie aveau să-și spună cuvântul, iar bucuria avansării în grad și reușita paradei să fie urmate de o suferință ce avea să-l pună la pat. Luat prin surprindere de o oboseală cumplită, a fost diagnosticat cu „ulcer gastro-duodenal” și internat de urgență la Spitalul Militar din Sibiu. Neputând sta departe de regiment, după zece zile de spitalizare a cerut să i se facă externarea pentru a lua parte la una din marile aplicații ale momentului, o forțare a Mureșului, la care participau mai multe arme ce țineau de Armata a III-a, cu reședința la Cluj-Napoca și Brigada 18 Geniu din Rezerva Comandamentului Suprem al Armatei Române (cu unitățile din Alba-Iulia: Regimentul 52 Geniu, Batalionul 18 Pontonieri și Batalionul 15 din Brigada 35 Drumuri-Poduri).

Aplicația a fost o reușită, iar pe plan administrativ „Luptătorul” încheia cei trei ani de construcții, reparații și amenajări, program în urma căruia întreaga garnizoană a cunoscut transformări importante prin repararea și modernizarea tuturor construcțiilor militare și a căilor de acces, prin ridicarea unor edificii noi care au avut un rol determinant în îmbunătățirea actului instructiv-educativ și a nivelului de viață.

Toate aceste realizări aveau să fie evidențiate la nivel superior cu ocazia recepției ultimei construcții: căminul garnizoanei, un edificiu nou, „*cu 30 de locuri, cu încăperi confortabile pentru generali și colonei și foarte primitive pentru celelalte grade. La parter, o popotă modernă, și un cabinet stomatologic cum puține garnizoane aveau la vremea aceea*”.²²⁵ Evenimentul a fost onorat de prezența generalului-colonel Ion Ioniță, ministrul Forțelor Armate, cel care a tăiat panglica

²²⁴ *Ibidem*, p. 127.

²²⁵ *Ibidem*, p. 129.

inaugurală și a unor personalități de marcă ale armatei din vremea aceea: „*generalul-colonel Ion Tutoveanu, șeful Marelui Stat Major; generalul de armată Iacob Teclu, șeful Academiei Militare Generale; generalul Octavian Orban, șeful Direcției Operații din Marele Stat Major; generalul-locotenent Vasile Militaru, comandantul Armatei a III-a de la Cluj; comandanți de Arme și Direcții Centrale, precum și o droaie de reporteri militari și civili*”.²²⁶

S-au spus cuvinte frumoase la adresa generalilor Vasile Șlicariu – șeful Comandamentului Trupelor de Geniu și Ion Nedelcu – șeful Direcției Construcții și Cazarea Trupelor, dar și a coloneilor Nicolae Mazilu – comandantul Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia și Constantinescu „Luptătorul” – șeful Secției Cazare și Exploatare Cazărmi, Sibiu.

Din partea Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia un rol important în realizările amintite l-a avut maiorul Liescu Iulică – loțiitor pentru servicii al comandantului, „*un oltean dat dracului, din Cărbuneștii Gorjului, foarte bine pregătit (absolvent al academiei de specialitate) și cu mare ambiție de afirmare*”.²²⁷

În popor circulă zicala precum că oltenii sunt topiți după grade și funcții și că din acest motiv, „*li s-a lungit gâtul uitându-se peste Carpați să vadă pe unde s-ar găsi vreun post vacant în Transilvania ca să meargă ei să-l ocupe. Sunt dați dracului oltenii noștri. Acasă la ei se mănâncă unii pe alții ca niște câini, dar pe unde se întâlnesc prin țară se ajută ca frații și fac treabă bună. Hai noroc pe chestia asta, că și noi suntem olteni din ăia cu gâtul lung*”,²²⁸ avea să-i spună Constantinescu lui Mazilu, atunci când s-au cunoscut și au bătut palma pentru colaborarea ce avea să le aducă numai și numai satisfacții în anii ce au urmat.

Constatăm că frumoasele realizări au fost posibile datorită relației a trei olteni destoinici și ambițioși: Mazilu (din Vâlcea), Constantinescu (din Dolj) și Liescu (din Gorj), care și-au dat

²²⁶ *Ibidem*, p. 130.

²²⁷ *Idem*.

²²⁸ *Ibidem*, p. 74.

mâna și în trei ani de eforturi intense au transformat Garnizoana Alba-Iulia într-un etalon al Armatei Române.

Așa arată primii trei ani de muncă ai comandantului Mazilu în fruntea Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia, care, la vârsta de 42 de ani, avea gradul de colonel și un bilanț de „ÎNVINGĂTOR”.

Din mărturiile colonelului Nicolae Mazilu în societatea românească, civilă și militară, se născuse o pătură a șefilor „profitori”, o boală care alături de alte stări anormale avea să ducă la șubrezirea și prăbușirea regimului comunist, în Decembrie 1989.

Iată ce ne spune Nicolae Mazilu cu privire la acest aspect: *„Era la modă ca orice șef care venea cu niscaiva treburi prin unitate, să-l așezi la masă, să-l îndopi cu de toate, ba uneori să-i umpli și traista (sau portbagajul), iar el să se considere îndreptățit să zică doar mulțumesc, sau poate nici atât, și să plece liniștit. La mine la unitate – spune Nicolae Mazilu, încă nu aflasem că s-ar întâmpla așa ceva, dar îmi ajungeau la ureche tot felul de întâmplări din alte unități, care îmi confirmau cele de mai sus. Soția mea, inginer la I.A.S. Alba-Iulia, când i-am împărtășit asemenea lucruri, a râs cu poftă și mi-a zis: «Tu abia acum te-ai trezit, bărbate? Noi de ani de zile nu înregistrăm câteva vagoane de vin pe an care, cu știrea șefilor se duc pe „cadouri” și „zaiafeturi” în folosul celor ce ne trec pragul în chip de controlori. Nu vorbesc de cei de la partid, securitate sau miliție, pentru care excepția a devenit regulă, dar și de la pompieri dacă-ți vine un amărât de plutonier în control, de nu-l mulțumești îți inventează o mie de lipsuri și-ți trânteste un proces-verbal de constatare și o amendă de te dor urechile!».*

*Eu... ca turcul! Încăpățânat cum nu se mai văzuse și corect până peste cap! [...] Ca și în cazul relațiilor rele cu organele locale, mi-am făcut un punct de onoare în a apăra proprietatea socialistă de lăcomia acestor trepăduși care erau pe zi ce trece tot mai mulți și mai lacomi”, [...] „și m-am făcut vestit și pe această ambiție de a-i pune pe milogi la punct. În fond, aveam dreptate”.*²²⁹

²²⁹ Ibidem, p. 133.

În continuare acesta povestește o întâmplare ce avea să-i lase un gust amar pentru multă vreme. La evenimentele de la Alba-Iulia, legate de marea aplicație și de inaugurarea căminului militar, alături de elitele militare amintite a participat și un ofițer superior din Direcția Operații a Marelui Stat Major, un colonel care „fusese până de curând general, dar încurcându-se tare de tot cu o frumoasă dactilografă din subordine, *fusese la un pas de a-și destrăma familia. Adus în fața Consiliului de Onoare al Generalilor, înaltul for a hotărât retrogradarea acestuia la gradul de colonel pe timp de doi ani (timp în care să-i vină mintea la cap!)*).

*Generalul de armată Teclu Iacob, care era vestit prin glumele sale pe care le plasa totdeauna la momentul oportun, a făcut următorul comentariu: «Făcurăm pe dracu! Un singur general mai aveam printre noi care să fie în stare să facă ceva la o muiere tânără, și-l făcurăm și pe acela colonel!»*²³⁰

Într-o discuție particulară cu respectivul colonel, Nicolae Mazilu avea să simtă pe pielea lui lăcomia de care vorbeam mai sus. Personajul al cărui nume este menționat cu „P” în memoriile eroului nostru, îi spune la un moment dat colonelului Mazilu: „*La vârsta asta și cu rezultatele tale, ai putea ușor să ajungi general, dar cu regret sunt nevoit să-ți spun că tu n-ai să ajungi niciodată general dacă nu te dai după vremuri*”. „*[...] vezi tu mașinile astea cum stau aliniate frumos în fața noastră? La ora asta ar trebui ca în fiecare portbagaj să fie minimum cinci sticle de vin din cel mai bun de la popi, vestit în toată țara. Sau... de ce nu, câteva sticle de șampanie, că voi aveți aici, la Alba-Iulia fabrică de șampanie. Ține minte ce-ți spun eu. [...] Dacă nu-ți schimbi atitudinea, dragul meu nu vei ajunge general. [...] Eram pur și simplu șocat de modul cum interlocutorul meu încercase să-mi arate și o altă față a lucrurilor. Credeți că am băgat la cap? Aiurea!*”²³¹, mărturisește cu satisfacția omului corect, Nicolae Mazilu.

²³⁰ *Ibidem*, p. 131.

²³¹ *Ibidem*, p. 132.

La câteva săptămâni de la evenimentul prezentat mai sus, o scenă de pomină avea să se petreacă la popota Regimentului 52 Geniu. În urma unei vizite în garnizoană a generalului Constantin Olteanu²³² – adjunct al șefului Secției Militare a Comitetului Central, acesta îi face cunoscut colonelului Mazilu că vrea să servească prânzul la popota regimentului împreună cu mai multe persoane: șefii și adjuncții Securității, Miliției și Procuraturii, și reprezentanții de seamă ai partidului la nivel de județ și de municipiu.

Obişnuți să consume pe banii altora, la final, aceștia s-au ridicat să plece dar au avut neplăcuta surpriză să li se aducă nota de plată. Toată lumea a încremenit. „*Un început de cutremur de 5 grade pe scara Richter poate că n-ar fi produs o asemenea consternare. S-a făcut o tăcere ca de mormânt*”,²³³ mărturisește Nicolae Mazilu. *În timpul când s-a făcut plata, n-a scos nimeni un cuvânt. Parcă nu le venea să creadă [...]. Cine știe de când acești tovarăși – domni beau și mâncău cât încăpea în ei, pe gratis! Când totul s-a terminat, generalul Olteanu, ca să mai dreagă un pic atmosfera, zice: «Știți că între timp mi-a venit poftă de o cafea? Ce-ar fi să mai bem câte o cafea?».*²³⁴ *La insistențele generalului, doar doi și-au manifestat dorința. Pe timpul consumului celor trei cafele, generalul a încercat să reintroducă buna dispoziție, dar i-a fost imposibil. Participanții păreau pur și simplu șocați de faptul că fuseseră puși să plătească. Nu suma plătită îi deranja, căci erau toți cu salarii din cele babane, ci gestul! Îndrăzneala de a-i pune la plată la o asemenea sindrofie, era pentru ei egală cu un sacrilegiu!. În fine, vine și momentul plecării, dar când generalul dă să iasă pe ușă, apare din nou plutonierul major Curcă și raportează răspicat: – Tovarășe*

²³² Constantin Olteanu: politician comunist, general și istoric militar, doctor în științe istorice, profesor universitar; a îndeplinit mai multe funcții politice și militare. În anii '70, generalul Olteanu s-a ocupat de epurarea armatei române de ofițerii cu studii în URSS.

²³³ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *Urcând spre creste. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, p. 138.

²³⁴ *Ibidem*, p. 139.

*general, mai sunt de plătit trei cafele! – Măi, du-te dracului, îi răspunde generalul, parcă ofensat de atâta îndrăzneală. Așa ceva încă n-am văzut!”*²³⁵

Peste ani, generalul Constantin Olteanu avea să devină ministrul Forțelor Armate și, ori de câte ori se ivea ocazia să-l întâlnească pe colonelul Mazilu, cu mult haz povestea celor din jur cele întâmplate la Alba-Iulia, „*punând accentul pe momentul final, când «mai erau de plătit trei cafele»*.”²³⁶

Constatăm că în societatea românească „*se născuse o nouă clasă suprapusă, clasa șefilor! Indivizi aranjați într-o piramidă cu o ierarhie precisă, care consumau în plus, mult peste salariile cuvenite, plus care provenea din sudoarea producătorilor direcți ai bunurilor materiale. O nouă exploatare? Se pare că da! Și... nu se pare, ci sigur!*”²³⁷

La cozile interminabile la care se stătea ore în șir, de la 3 dimineța, pentru mai nimic existent în magazinele alimentare nu-i vedeai pe aceștia. Șefii și activiștii de partid, conducătorii de instituții, securiștii, milițienii, judecătorii, procurorii și familiile lor, erau aprovizionați prin cantinele și depozitele Gospodăriei de Partid, cu alimente românești sau din import, carne și preparate din carne, fructe (banane, portocale și lămâi), băuturi alcoolice și răcoritoare, țigări fine și cafea etc., fără să cunoască suferința și lipsurile celorlalți. Din pătura oropsită făceau parte și cadrele militare din Ministerul Apărării, mai puțin cele din eşaloanele superioare și din angrenajul politic militar care beneficiau din plin de avantajul poziției lor sociale. În astfel de condiții, fără alimente, căldură, lumină, apă caldă menajeră etc., populației i se cereau producții tot mai mari și în termene tot mai scurte.

Așa cum am mai spus, după perioada Dej, în care milioane de români au avut de suferit datorită opoziției față de regimul comunist, față de măsurile sale agresive și antiromânești (în care sute de mii de oameni au pățimit și au murit în pușcăriile și

²³⁵ *Idem.*

²³⁶ *Ibidem*, p. 140.

²³⁷ *Ibidem*, p. 141.

lagărele de exterminare fizică și psihică), a urmat perioada Ceaușescu în care România a devenit un uriaș lagăr de concentrare, oamenii fiind mânați în „turmă” la demonstrațiile de susținere a regimului și a dictatorului. Elevii și studenții participau la strângerea recoltelor în așa-zisa „practică agricolă” (ce devenise „materie de studiu” în toate facultățile, „nota” obținută având pondere în calcularea mediei de absolvire), muncitorii din fabrici și uzine participau la așa-zisa „muncă voluntar-patriotică”, iar militarii la celebrele campanii agricole sau „la munci”, pentru ei acest gen de activitate devenind o sarcină de serviciu. Aceste eufemisme erau folosite pentru munca obligatorie prestată în statul comunisto-ceaușist de către categoriile amintite.²³⁸

Din păcate, acest uriaș efort nu se răsfrângea în calitatea vieții românilor. Se anunțau realizări de producții uriașe, dar condițiile de trai erau din ce în ce mai proaste. Se trăia în dictatură, teroare, foame, frig și întuneric. Legat de acest aspect, raportul final al CPADCR face referire la „*obligarea populației la un trai în condiții insuportabile, la temperaturi sub 10 grade C.*²³⁹ [...] *Apa caldă este livrată din ce în ce mai rar, cam două ore zilnic iar adesea la etajele superioare aceasta nu ajungea deloc. Lumina începe să fie întreruptă în fiecare zi cel puțin o oră, seara*”.²⁴⁰ De la an la an restricțiile devenit tot mai accentuate. Astfel, începând din ianuarie 1982 livrarea energiei electrice către populație era întreruptă de mai multe ori pe zi, fără niciun program și fără anunțarea prealabilă a consumatorilor casnici. „*Simultan, cetățenii erau îndemnați să economisească energia electrică prin scoaterea din funcțiune pe timpul iernii a frigiderelor, prin neutilizarea mașinilor de spălat și a altor bunuri electrocasnice sau prin*

²³⁸ http://ro.wikipedia.org/wiki/Republica_Socialista_Romania.

²³⁹ Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, București, 2006, p. 423.

²⁴⁰ http://ro.wikipedia.org/wiki/Republica_Socialista_Romania.

*nefolosirea ascensoarelor.*²⁴¹ *Benzina, deși raționalizată, devine greu de găsit. Consumul de energie pentru populație a scăzut forțat cu 20% în 1982, apoi cu 50% în 1983, iar în 1985 cu încă 50% față de anii precedenți*”.²⁴²

În anii comunismului, armata română își pierduse identitatea și menirea sa, aceea de apărătoare a teritoriului național și a poporului. Ea devenise o masă de oameni bună la toate, în construcții, agricultură etc., trecându-se cu ușurință peste rolul ei major. Colonelul Mazilu tratează pe larg în memoriile sale implicarea nefastă a politrucilor comuniști în activitatea armatei și rolul nefast al acestora asupra stării generale a societății românești.

Măsurile agresive menționate mai sus, de pe urma cărora nu se câștiga nimic în afară de suferință, aveau să fie sinucigașe pentru regimul comunist din România. Revoluția din Decembrie 1989 avea să pună punct unui regim totalitar și a celor peste patru decenii de dictatură, în care, în afara nomenclurii comuniste și a organelor de represiune, ceilalți nu duseseră o viață tocmai ușoară. În astfel de condiții, anii care au urmat aveau să fie pentru colonelul Mazilu și subordonații săi prilej al unor noi misiuni și provocări.

II.2.9.3. Poligonul militar Cincu. Despre poligonul militar de la Cincu au auzit nu numai cei din lumea armelor, ci și majoritatea bărbaților civili care și-au satisfăcut stagiul militar obligatoriu. Acest obiectiv de instruire și de testare a capacității militare românești, în suprafață de 25 km lungime și 5 km lățime, cu un relief foarte variat, care se preta foarte bine la desfășurarea unor aplicații de regiment și chiar de divizie, aparține Ministerului Apărării Naționale. De-a lungul anilor, aici s-au desfășurat numeroase aplicații de mare amploare, cu executarea de „*trageri cu toate categoriile de armament, de la pistol și până la tunuri,*

²⁴¹ Raportul al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, București 2006; Michael Shafir, Romania. Politics, Economics, and Society. Political Stagnation and Simulated Change, London, Frances Pinter Publishers, 1985, p. 118.

²⁴² *Viața lui Nicolae Ceaușescu*, în revista *National Geographic*. (Accesat la 20 noiembrie 2009)

obuziere, armament de pe tanc, proiectile teleghidate sau chiar bombe lansate din avion".²⁴³

Trebuie știut că lipsa drumurilor în poligon crea mari greutăți de deplasare în câmpul tactic atât participanților la aplicații, cât și organizatorilor. Pe vremea ploioasă era un chin să răzbești în aceste locuri, de aceea peste tot rămâneau împotmolite mașini, piese de artilerie, chiar și tancuri.

Cum misiunea de a asigura condițiile de deplasare a trupelor revenea geniului, la propunerea generalului Șlicariu, făcută ministrului Ioniță, s-a luat decizia modernizării poligonului prin construirea a două drumuri permanente de pătrundere, prevăzute cu poduri și podețe. Misiunea construirii celor două căi de acces a revenit Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia, drum de pătrundere (25 km) pe traseul Merghindeal (est Agnita), comuna Dealul Frumos – Băile Ratbav și Regimentului 54 Geniu, Deva, drum de pătrundere secundar, paralel cu cel principal, dar mai la nord cu 1,5 – 2 km. Erau două regimente comandate de doi olteni, un vâlcean și un doljean, colonelul Nicolae Mazilu și locotenent-colonelul Mesarici Dragomir. La final, lucrarea pe care și-o asumase generalul Șlicariu avea să fie verificată printr-o aplicație de mare amploare la sfârșitul lunii octombrie 1970.

În luna martie 1970, colonelul Mazilu „împreună cu un tânăr ofițer inginer din statul major, căpitanul Necula Florea și cu o echipă de topometriști”, au luat la pas traseul indicat, „stabilind în detaliu fiecare aliniament, curbă sau serpentină, fiecare pod sau podeț, cantitatea de materiale, utilaje, și unelte necesare, precum și mâna de lucru, după normele în vigoare”.²⁴⁴

La începutul lunii aprilie, Regimentul 52 Geniu (mai puțin Batalionul de Pionieri, care rămăsese în cazarmă) instalat într-o tabără de corturi, a atacat obiectivul din mai multe puncte. A fost o lucrare grea, cu ploi pe aproape toată perioada execuției drumului, anul 1970 fiind anul marilor revărsări de ape care a dus pagube însemnate României, militarii rămași în cazarma de la Alba-Iulia,

²⁴³ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 145.

²⁴⁴ *Ibidem*, p. 146.

dar și cei dislocați la Cincu fiind nevoiți să participe la numeroase misiuni de salvarea oamenilor și a bunurilor materiale.

Începând cu luna august ploile au încetat și timp de 80 de zile s-a putut lucra în forță, astfel că la raportul din dimineața zilei de 20 octombrie 1970, lucrarea a fost declarată gata și bună de recepție. A urmat marea aplicație programată în poligon pentru testarea drumurilor de acces. *„După terminarea aplicației, pe la începutul lui noiembrie, ne-am văzut și noi în sfârșit în cazarmă”*,²⁴⁵ spune Nicolae Mazilu. Au urmat aprecierile convenite din partea superiorilor, recompense bănești, avansarea la excepțional, în gradul de maior a căpitanilor ingineri Necula Florea și Chirecuț Costache, și trimiterea altor ofițeri: maiorii Gavrilă, Udrea și Soare la examenul de admiterea în Academia Militară Generală, devenind ulterior cadre superioare ale armeei geniu.

II.2.9.4. Transfăgărășanul. După misiunea de luptă din munți, numită în memoriile lui Nicolae Mazilu „40 de zile în pustiu” (1968), misiunea „Cincu” (1970) a fost a doua mare încercare din cariera sa, ambele încheiate cu bine. Urma cea mai mare și istovitoare: „Transfăgărășanul”, o lucrare de proporții și de o complexitate uriașă ce avea să aducă armeei geniuului și lui personal un prestigiu greu de egalat.

Aflat încă la Cincu, a primit ordin de la Comandamentul Trupelor de Geniu ca din batalionul rămas în cazarmă, la Alba-Iulia, să disloce în afara garnizoanei un detașament de circa 100 de militari, subunitate care, sub comanda maiorului Teodorescu – șeful de stat major al regimentului, să participe la construirea unui drum forestier, pe traseul Cârțișoara – Bâlea Lac, județul Sibiu.

„Ordinul preciza că detașamentul intră în subordinea Regimentului 1 Geniu, Rm. Vâlcea, ai cărui reprezentanți se găsesc în comuna Cârțișoara, în tabăra militară denumită «La Glăjărie»”.²⁴⁶

²⁴⁵ *Ibidem*, p. 150.

²⁴⁶ *Idem*.

La trei săptămâni de la revenirea în cazarmă a efectivelor dislocate în poligonul Cincu, colonelul Mazilu este chemat la București, unde, într-o discuție avută la nivel superior, generalul Șlicariu îi spune printre altele: „*Mazilule [...] toată țara e în fierbere. Ea s-a transformat într-un uriaș șantier, iar doctrina militară actuală ne obligă să participăm la construcția ei, plecând de la principiul că dacă țara se întărește economic, în mod implicit crește și capacitatea de apărare a ei*”.²⁴⁷ Legat de aceasta, generalul îl informează asupra faptului că armata română, prin armele din trupele de uscat, „*în frunte cu infanteria «regina bătăliilor»*”,²⁴⁸ este implicată în numeroasele lucrări din economia națională, unele dintre acestea fiind lucrări strategice de mare importanță pentru țară (drumuri și poduri, platforme industriale, sisteme de irigații, lucrări hidrotehnice etc.), toate marile șantiere fiind împânzite cu zeci de mii de soldați, ofițeri, maiștri și subofițeri. Pentru a face față uriașelor solicitări din economie, Comandamentul Trupelor de Geniu a înființat un compartiment format din numeroși specialiști, comandat de generalul Pălimaru și unități noi precum Brigada de Căi Ferate și Brigada de Drumuri și Poduri.

În final, generalul Șlicariu îi spune colonelului Mazilu: „*Uite despre ce este vorba: Anul trecut (1969), județele Argeș și Sibiu au început construcția unor drumuri în vederea unei mai bune exploatare forestiere, având ca bază H.C.M. nr. 2251/1969. Se pare însă că în umbră au stat alte intenții, căci în anul următor s-a scos H.C.M. nr. 1116/1970, în care se prevede că cele două drumuri se vor unii printr-un tunel, făcând astfel legătura dintre șoseaua Sibiu – Făgăraș și orașul Curtea de Argeș pe traseul: Cârțișoara, Valea Bâlei, Bâlea-Cascadă, Bâlea-Lac, Tunel, Valea Caprei, conturul Lacului Vidraru, Curtea de Argeș.*

Numai traseul te face să întrezezi că e vorba, de fapt, de un traseu turistic de importanță națională, care la nevoie ar putea fi și un drum strategic. Tot H.C.M. nr 1116/1970 stabilește și

²⁴⁷ *Ibidem*, p. 151.

²⁴⁸ *Idem*.

titularii de investiții, care sunt foarte importanți. În sectorul nordic al drumului (de la șoseaua națională Sibiu – Făgăraș, km 101 și până la tunel), Ministerul Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții; în sectorul sudic, de la tunel până la coada Lacului Vidraru și pe contur – lac, Ministerul Telecomunicațiilor, iar pentru construcția tunelului, Ministerul Energiei Electrice. Beneficiar Ministerul Turismului. Proiectarea a revenit Institutului de Cercetări și Proiectări pentru Industria Lemnului București. În H.C.M. nr. 1116/1970 se mai prevede că ministerele de mai sus vor lucra în colaborare cu Ministerul Apărării Naționale, ca element de execuție pentru întregul traseu, sarcina concretă de îndeplinire a misiunii revenind Comandamentului Trupelor de Geniu. Iată, deci, dragă Mazilule, că e vorba de cinci ministere și un institut de cercetări și proiectări care participă la realizarea drumului, iar noi, geniștii, suntem executanții. [...] Noi suntem cei care vom duce greul. Ceilalți «participă». [...] Tu ai deja acolo vreo sută de militari... Pe tot traseul sunt acum înșirate forțe al Regimentului 1 Geniu din Rm. Vâlcea, cu ceva întăriri din alte arme, dar formula asta nu e cea mai potrivită. Traseul e prea mare și prea greu pentru un singur regiment, așa că am hotărât să retrag R. 1 Geniu la sud, iar nordul să-l preia în totalitate Regimentul 52 Geniu. Schimbarea se va face la începutul lui ianuarie 1971”.²⁴⁹

În afara acestei manevre de forțe militare în care au fost implicate cele două regimente de geniu (1 Vâlcea și 52 Alba-Iulia), „la începutul anului 1973 se execută o a doua mare manevră de forțe, primul regiment ce începuse lucrările în martie 1970 se retrage pe valea pârâului Capra, iar pe conturul lacului Vidraru e adusă o nouă unitate de geniu comandată de colonelul Gheorghe Buzatu (ulterior, în faza finală – 1974 de către locotenent-colonelul Mircea Dospinescu)”.²⁵⁰

²⁴⁹ *Ibidem*, p. 152-153.

²⁵⁰ Colonel (r) Nicolae M. Mazilu, *Enigma Transfăgărășanului*, ediția a III-a, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2004, p. 20.

La 18 ianuarie 1970, toate forțele și mijloacele destinate sectorului nordic erau puse în mișcare spre șantier, așa încât graficul să fie respectat întocmai.

Pentru colonelul Mazilu, noua misiune însemna o dublă responsabilitate, cea din șantier și cea din cazarma de la Alba-Iulia așa cum a ținut să precizeze generalul Șlicariu în discuția avută la nivel superior: *„Tu ești și vei fi în continuare comandantul Regimentului 52 Geniu, chiar dacă în șantier vei avea stat de organizare separat. Statul de organizare din șantier e impus de cuprinderea întăririlor ce le vei primi de la celelalte arme; altfel nici n-ar fi necesar un alt stat de organizare. [...] Trebuie să-ți iei măsuri, încât în cazarmă, «partea sedentară» să funcționeze ca în vreme de război (primirea și instruirea recruților, pregătirea nucleelor active pentru mobilizare, paza și securitatea cazarmilor și a depozitelor etc.)”*.²⁵¹

În ziua următoare, generalul Șlicariu, colonelul Mazilu, inginerul Dumitru Ducaru – șeful șantierului din sectorul nordic al drumului, împreună cu inginerul Dumitru Marcea – dirigintele de șantier, făceau *„cunoștință cu «marele balaur» ce sta înrobit de o zână din povești, în pantele abrupte ale munților și care trebuia să fie dezrobit de către constructorii militari și civili”*. Iată cum prezintă Nicolae Mazilu această primă întâlnire cu poteca ce peste numai patru ani avea să devină drumul Transfăgărașan.

„Pe versantul vestic al văii Bâlei, o potecuță, pe cât de discretă, pe atât de încăpățânată, urca uzând de tot felul de întortocheri șugubețe spre Căldarea Bâlei, acolo unde cu mii de ani în urmă trăise un ghețar uriaș ce lăsase-n urma lui versanți netezi și zeci de morene. De pe această potecuță discretă am putut urmări traseul drumului, marcat pe muntele de vizavi de către cei mai buni alpiniști ai vânătorilor de munte, cu dungi de vopsea roșie, din 50 în 50 de metri sau cu cearceafuri prinse de stânci cu pitoane. Alpiniștii fuseseră dirijați unde să pună semnele, cu precizie matematică, chiar de pe această potecă de către cei mai

²⁵¹ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *Urcând spre creste. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, p. 153.

buni topometriști ai Institutului de Cercetare și Proiectare București. Dacă am lua în considerație numai această operațiune de marcarea a cotei drumului în punctele esențiale și tot ne-am face o idee despre marile sacrificii și riscuri asumate de către proiectanți și constructori pentru realizarea acestei mărețe opere de artă! În acea zi de decembrie am înțeles că apasă pe umerii mei o răspundere uriașă și că trebuie să mă țin bine.

Cu toate detaliile din teren, cu explicațiile date de generalul Șlicariu, care avea imaginea de ansamblu ca nimeni altul și cu precizările celor doi ingineri civili, care aveau să devină colaboratorii mei cei mai apropiați, am fost în măsură să fac toate pregătirile necesare, astfel ca în dimineața de 20 ianuarie 1971 să raportez că am ieșit în șantier cu toate forțele și mijloacele prevăzute în ordinul superior [...]!”²⁵²

Întreaga desfășurare de forțe, în special pe sectorul nord, pe care l-a comandat, dar și detalii cu privire la uriașul efort material și tehnic făcut la nivel de șantier – Sud și Nord, sunt descrise de eroul nostru în volumul intitulat *Enigma Transfăgărășanului*, al cărui autor este.

Din cei 100 de kilometri ai drumului, peste 50 de kilometri au fost dăltuiți în stâncă, pe margini de prăpăstii, în condiții dintre cele mai grele: arșiță, ploaie, zăpadă, frig, viscol, viitură, avalanșe etc., iar sacrificiul uman a fost uriaș. Se spune că „*aproape 40 de morți și încă pe atâția răniți au constituit jertfa de sânge pentru împlânzirea acestui balaur uriaș! [...] Pentru noi constructorii, Transfăgărășanul a însemnat, pe lângă afirmarea noastră ca specialiști și cea mai mare încleștare fizică și nervoasă din viața noastră. Am fost ca în război!*”²⁵³ ține să precizeze Nicolae Mazilu în memoriile sale.

În șantierul Transfăgărășan, Nicolae Mazilu a cunoscut o serie de personalități din ierarhia politică și militară, despre unii dintre aceștia având un cuvânt de apreciere, pentru alții însă... În

²⁵² *Ibidem*, p. 155-156.

²⁵³ Nicolae M. Mazilu, *Enigma Transfăgărășanului*, ediția a III-a, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2004, p. 11.

cele ce urmează voi prezenta succint pe câțiva dintre cei ce l-au impresionat și cărora le-a dedicat câteva rânduri în ultimul volum din trilogia „Sclipiri în amurg”.

Omul care avea să se implice în mod special de la începutul până la sfârșitul lucrărilor șantierului din munți a fost Richard Winter, prim-secretar al Comitetului Județean de Partid Sibiu, despre care se spunea că ar fi fost cel ce a propus conducerea superioară de partid construirea celor două drumuri forestiere, de pe versantul de sud și de pe versantul de nord al munților Făgăraș, care să se unească între ele printr-un tunel. Referindu-se la el, Nicolae Mazilu are numai cuvinte de laudă: *„Nu cred că există sibieni care să nu-i poarte cea mai frumoasă amintire, ba chiar recunoștință pentru modul cum a condus județul Sibiu destul de mulți anișori. Ce bine ar fi fost să fi avut în toate județele prim-secretari de talia lui Winter! Și... nu era deloc rău să fi avut chiar în conducerea țării numai oameni de teapa lui. Nouă, celor din Transfăgărașan, sectorul nordic ne-a fost ca un părinte”*.²⁵⁴

Un personaj din eșalonul superior al partidului, ajuns în sălbăticia munților Făgăraș, a fost Paul Niculescu-Mizil, viceprim-ministru al guvernului (1972-1981), ministru al Educației și Învățământului (1972-1976), *„un om inteligent, calm, cumpănit, rațional, dar de o modestie ce te impresiona”*,²⁵⁵ spune Nicolae Mazilu. Acesta a venit pe șantier împreună cu soția și cu două dintre fiice pe la începutul lucrărilor. Într-o discuție avută cu soția înaltului demnitar, printre altele aceasta *„mi-a strecurat și un gând de regret cum că lucrurile nu merg așa cum ar trebui, că la nivelul cel mai înalt sunt persoane, și din păcate nu puține, care au uitat de unde au plecat și fac altă politică decât cea pe care au visat-o ei în tinerețe [...]”*.²⁵⁶ *„M-a impresionat modestia acestei familii, lipsită de orice fel de ifose, precum și omenia de care dădea dovadă prin fapte. E demn de reținut că familia lui Niculescu-Mizil avea cinci copii și mai înfiase încă doi, de la niște rude nevoiașe.*

²⁵⁴ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 168.

²⁵⁵ *Ibidem*, p. 166.

²⁵⁶ *Idem*.

*Pe toți cei șapte copii îi ținea în școală și-i îngrijea ca pe ochii din cap. Toată stima față de asemenea oameni care nu uitaseră de unde au plecat... ”*²⁵⁷

Un alt reprezentant la nivel înalt, ajuns pe aceste meleaguri, a fost Aldea Militaru – membru al C.C. al P.C.R., „*un om mic de statură, îmbrăcat modest și cam trist, cam îngândurat [...] frământat de niște gânduri negre*”, a venit tot pe la început, la puțină vreme după Niculescu-Mizil. Și din discuția purtată cu acesta, colonelul Mazilu a înțeles că „*în conducerea superioară domnește voluntarismul, că în jurul șefului cel mare s-au strâns cam mulți impostori și lingușitori, care «au uitat de unde au plecat», practicând o politică în care e greu să mai recunoști pe cea a clasei muncitoare!*”²⁵⁸ După câteva ore de plimbări și discuții, politicianul comunist a început să capete încredere în eroul nostru și, ca o spovedanie, și-a exprimat față de acesta nemulțumirea cu privire la ce se întâmpla la nivelul conducerii superioare: «*Eu, tovarășe Mazilu, îți mărturisesc cu toată sinceritatea, [...], că sunt atât de scârbit de ce văd, că nici nu știi ce-aș da să-mi găsec un loc de muncă, să ies din mijlocul lor, să nu-i mai văd, să nu-i mai aud!*»”²⁵⁹ La câteva luni, Aldea Militaru a fost numit ambasador al României în Maroc și ulterior în Albania.

Cel ce făcuse un obicei din vizitarea Transfăgărășanului era Vasile Patilineț – secretar al C.C. al P.C.R. cu probleme militare, despre care se vorbea în lumea militară că ar fi fost un apropiat al lui Ceaușescu, chiar mai apropiat decât ministrul Ioniță. Despre acesta, Nicolae Mazilu spune: „*Deși provenea din rândurile clasei muncitoare, el devenise un „domn” și la propriu și la figurat. [...] A venit de mai multe ori în șantier, fie în vizită, însoțind oaspeți de prim rang, fie la ședințele de analiză ce se țineau periodic cu reprezentanții ministerelor implicate, proiectanții și constructorii. [...] Un om inteligent, rațional și agreabil. Venea vara la Bâlea-Lac, cu toată familia, cu elicopterul, ca să pescuiască păstrăv*

²⁵⁷ *Ibidem*, p. 166-167.

²⁵⁸ *Ibidem*, p. 167.

²⁵⁹ *Idem*.

auriu (o mare raritate) și m-a impresionat faptul că punea în undițe, drept nadă, icre de Manciuuria! Copiii erau dotați cu aparate de fotografiat și de filmat pentru a immortaliza momentul prinderii și scoaterii trofeelor mai mari de un kilogram. Am dreptate când spun că știa să trăiască bine și să profite din plin de locul pe care-l ocupa în ierarhie”.²⁶⁰

Transfăgărășanul a fost vizitat și de generalul-colonel Ion Ioniță – ministrul Apărării Naționale, despre care Nicolae Mazilu are numai cuvinte de laudă, spunând că a fost „omul care n-a făcut compromisuri și s-a dovedit insensibil la fandoseli de protocol. Un om dintr-o bucată, de un pragmatism remarcabil. Uneori prea dur. Vorbea puțin, dar totdeauna bine gândit și cu fermitate, apăsător”.²⁶¹ Prima vizită pe Transfăgărășan a făcut-o cu soția și cu niște apropiați după ridicarea hotelului de la Bâlea – Cascadă, atunci când protocolul (masa și cazarea) nu mai erau o problemă în astfel de vizite. După inspectarea întregului sector Nord, generalul i-a cerut colonelului Mazilu să-i conducă într-o poieniță unde să se poată odihni și să servească masa. Cu toate insistențele de a pofti la masa pregătită pentru oaspeții de seamă, la solicitarea acestora au fost conduși într-o poiană, la baza muntelui, în punctul Glăjărie.

Refuzul generalului a fost motivat astfel: „Suntem scârbiți de protocol și de oameni speriați când ne văd, care încremenesc și se zăpăcesc în poziția de drepți, de nu mai știu pe ce lume sunt, de ospățare drăguțe, care și ele se fâstăcesc când ne văd și varsă ciorba sau cafeaua, de ți-e mai mare mila de ele. Vreau să mâncăm singuri. Tu ești invitatul meu și atât. Noi avem în portbagaj tot ce ne trebuie pentru o ieșire la iarbă verde. De la tine am dori doar câteva cutii de conserve de fasole, din acelea de la trupă, că au un gust grozav și câteva cepe întregi, că-mi place să le sparg eu cu pumnul”.²⁶² [...] „Oaspeții s-au simțit foarte

²⁶⁰ *Ibidem*, p. 165-166.

²⁶¹ *Ibidem*, p. 171.

²⁶² *Ibidem*, p. 172.

*bine și mărturisesc că, până la urmă, și eu m-am simțit în largul meu, de parcă aș fi fost în familie”.*²⁶³

Înaltul oaspete „a plecat discret, așa cum venise, fără onoruri, fără fast, ca un simplu vizitator. Niciodată n-am să uit că am petrecut cu ministrul Ioniță și familia sa, într-o poieniță, mai jos de Glăjărie”,²⁶⁴ avea să spună cu satisfacție Nicolae Mazilu.

Se spune că în condiții normale, lucrările la drumul Transfăgărășan ar fi trebuit să dureze 20 de ani, dar implicarea armatei în procesul de construcție și atacarea traseului în 100 de puncte de lucru, a însemnat dinamizarea lucrărilor și darea acestuia în folosință în numai patru ani și jumătate (martie 1970 – 20 septembrie 1974). De asemenea, recompensa, măsură agreată, susținută și folosită intens de colonelul Mazilu de-a lungul carierei sale, s-a dovedit și aici a fi cea mai bună metodă de stimulare a disciplinei și activității în șantier. Conducerea armatei și cea de partid au știut să se folosească din plin de aceste metode. Folosirea unei game largi de recompense, prevăzută în regulamentele militare a însemnat o întrecere pe viață și pe moarte în lupta cu muntele și cu obstacolele naturii. Scrisorile de mulțumire adresate părinților militarilor în termen pentru educația dată copiilor, acordarea de permisi și recompense bănești individuale sau colective, lunar și trimestrial în funcție de merite, acordarea de ordine și medalii celor mai buni militari indiferent de grad și funcție, au pus în mișcare o voință fără margini.

În mai 1971, într-un cadru sărbătorec, au fost conferite cadrelor și militarilor în termen din cele două șantiere – Sud și Nord, circa 400 de ordine și medalii, iar în martie 1972, Regimentul 1 Geniu, Rm. Vâlcea (regimentul de „Sud”) a primit un drapel jubiliar. În același an, la 22 decembrie 1982, generalul-colonel Marin Nicolescu – adjunctul ministrului Apărării Naționale, pentru armele speciale din trupele de uscat, „*un om de o corectitudine exemplară care își controla cu exigență fiecare cuvânt și nu lua niciodată decizii pripite, ci după temeinice*

²⁶³ *Ibidem*, p. 173.

²⁶⁴ *Idem*.

analize, având la bază raționamentul logic”,²⁶⁵ însoțit de Richard Winter, a urcat la Bâlea-Cascadă, la cota 1234 și în acordurile solemne ale Imnului Național, în cinstea celei de a XXV-a aniversări a Republicii Socialiste România, a decorat cu Ordinul „Apărarea Patriei” clasa a III-a, Drapelul de Luptă al Regimentului 52 Geniu, Alba-Iulia (regimentul de „Nord”), „*drept răsplată pentru abnegația noastră în lupta cu stânca [...]*”.²⁶⁶ Tot acum, câteva sute dintre subordonații colonelului Mazilu au fost onorați cu ordine și medalii, iar comandantului i-a fost decernat Ordinul „Steaua Republicii”.²⁶⁷

A doua vizită a generalului Ioniță pe Transfăgărășan a fost făcută cu o zi înainte de inaugurarea drumului, într-un moment delicat atât pentru colonelul Mazilu cât și pentru generalul Andriescu – noul comandant al Armei Geniu. Această nouă vizită avea să-i întărească colonelului Mazilu convingerea că ministrul Ioniță este un om integru, care știe să-și aprecieze, să-și respecte și să-și protejeze subordonații.

Din mărturiile colonelului Mazilu aflăm că în ultimele două săptămâni, înainte de marele eveniment, trecuseră pe aici „*tot felul de șefi și șefuleți, pe care nu-i văzuse nimeni până atunci pe-acolo, năvăliseră peste noi și nu mai conteneau cu tot felul de retușuri și tot felul de sfaturi: «Ba că aici nu-i bine, ba că acolo nu-i bine, aici ar mai trebui așa, acolo ar mai trebui nu știu cum, aveți grijă că..., aveți grijă să... etc., etc.»*. Ne săturasem până în gât de sfaturi și de observații pornite toate din grija nețărmită a unor trepăduși să-și facă și ei simțită prezența, cu valoarea unor cepe degerate!”²⁶⁸

²⁶⁵ *Ibidem*, p. 170.

²⁶⁶ *Ibidem*, p. 170-171, 189.

²⁶⁷ Nicolae M. Mazilu, *Enigma Transfăgărășanului*, ediția a III-a, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2004, p. 12, 72.

²⁶⁸ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 173.

Cu câteva zile înainte de inaugurare trecuse pe aici și Emil Bobu.²⁶⁹ Acesta văzuse în punctele denumite „Poarta geniștilor” și „Poarta întâlnirii”, plăcile de bronz (de 1,5 x 1m), a câte două tone fiecare, pe care erau înscrise cu litere în relief explicațiile cu privire la denumirile respective. Înfuriat de faptul că niciunul din cele două texte „apolitice” nu face referire la faptul că Transfăgărășanul era o realizare a Partidului Comunist Român, a dat dispoziție să fie găsită persoana care le-a conceput, iar plăcile să fie înlocuite de urgență, măsură adusă la cunoștință colonelului Mazilu de către șeful securității Sibiu, colonelul Ghergheli.

În discuția purtată cu șeful securității, Nicolae Mazilu a mărturisit că cele două texte îi aparțin, că schimbarea plăcilor este practic imposibil de făcut într-un timp așa de scurt, iar partidul urma să fie preamărit pentru meritele sale, printr-un grup statuar intitulat „Oameni și stânci” ce urma să fie ridicat ulterior la intrarea de nord a drumului.

Știindu-se puterea lui Bobu și loialitatea față de familia Ceaușescu, situația era destul de delicată. Salvarea a venit din partea unui om care a demonstrat în mai multe situații luciditate și corectitudine. În șantier își face prezența generalul Andriescu, căruia colonelul Mazilu îi raportează situația creată. A doua zi vine și ministrul Ioniță, care, condus pe traseu de către cei doi, la propunerea generalului Andriescu opresc la „Poarta geniștilor”. Ministrul citește textul de pe placa de bronz și încântat rostește:

„– *Bravo, măi băieți! Asta e o realizare care va rămâne peste veacuri, ca și Transfăgărășanul!*”²⁷⁰ Generalul Andriescu îi aduce la cunoștință situația în care se aflau, după vizita lui Bobu. Răspunsul ministrului a fost ferm:

„– *Știi ceva, tovarășe Andriescu! Eu zic să-l băgăm în... pe tovarășul Bobu, iar noi să ne vedem de treburile noastre. [...]* Nu

²⁶⁹ Emil Bobu: muncitor, demnitar comunist. S-a remarcat prin „eficiență” și duritate ca președinte al Comitetului Executiv al Consiliului Popular Regional Suceava (1965-1972); consilier al dictatorului Nicolae Ceaușescu. În timpul inaugurării drumului Transfăgărășan era ministru de interne.

²⁷⁰ Nicolae M. Mazilu, *Sclipiri în amurg*, ediția a III-a, op. cit., p. 176.

schimbăm nimic. [...] Astea sunt niște însemnări care erau necesare și sunt bune așa cum sunt".²⁷¹

A doua zi, Ceaușescu „s-a oprit la punctele respective, a citit, i-a plăcut și totul s-a încheiat cu bine”.²⁷²

Încă din primele zile în vorbirea curentă drumului ce urma să traverseze munții Făgăraș i s-a spus Transfăgărășan, dar după regulile internaționale acesta s-a numit DN 7-c.

Cu vreo 3-4 luni înainte de încheierea lucrărilor, în șantier și-au făcut apariția doi ofițeri, cu gradul de maior, de la Secția Militară a Comitetului Central, chipurile să se intereseze dacă la nivel de șantier s-au luat măsuri cu privire la inaugurare. Cei doi s-au prezentat la locțiitorul politic, Iancu Neagu, evitând întâlnirea cu colonelul Mazilu, după care au plecat în mare grabă motivând că trebuie să prindă trenul.

La câteva zile de la vizita fulger, avea să spună Nicolae Mazilu, „văd pe un copac mai jos de Glăjărie, prinsă cu un cui, o șipcă de brad, lungă de vreo 40-50 cm și lată doar de vreo 5-6 cm pe care scria cu vopsea roșie: «Drumul Transfăgărășan Nicolae Ceaușescu»”.²⁷³ Pe traseu găsește alte 5-6 șipci, „iar în două locuri, unde muntele era neted, se scrisese direct pe stâncă”.²⁷⁴ Era un scris neglijent ce dădea de înțeles că ar aparține unui om de rând. La întrebarea colonelului Mazilu dacă știe cineva ceva despre acele înscrisuri, nimeni nu a părut că știe, dar la ordinul ca toate șipcile să fie strânse, iar înscrisurile de pe stâncă să fie astupate cu vopsea, spre surprinderea comandantului a intervenit locțiitorul său politic spunând:

– *E vorba de numele secretarului general al partidului și nu e bine să ne grăbim până nu aflăm despre ce e vorba.*

– *Tocmai de aceea, zic eu, n-ar fi cazul să vedem acest nume «pe toate gardurile». Se impune o anume decență în afișarea*

²⁷¹ *Ibidem*, p. 177.

²⁷² *Ibidem*, p. 178.

²⁷³ *Ibidem*, p. 179.

²⁷⁴ *Ibidem*, p. 180.

*acestui nume. Dar... dacă zici dumneata că ar fi mai bine așa, hai să le mai lăsăm o zi, două.*²⁷⁵

Într-o dimineață, la două-trei zile, locțiitorul politic cedează și zice:

– *Tovarășe colonel, vă rog, lăsați-le dracului de indicatoare, faceți-vă că ați uitat de ele, că sunt puse cu rost.*

– *Cum adică cu rost. Ce rost e acela despre care dumneata trebuie să știi și eu nu? Ne întoarcem la stilul de muncă al anilor '50?*

– *Nu, tovarășe colonel, nici vorbă de așa ceva, dar e o situație cu totul specială.*²⁷⁶ Și omul începe să povestească cum stau lucrurile. El era autorul, dar la ordinul celor doi maiori veniți de la București.

– *Mi-au dat consemnul să nu știe nimeni, nici chiar comandantul. Vă rog mult de tot să nu faceți imprudența să vorbiți către cineva că suntem pierduți. Trebuie ținut totul în cel mai mare secret. Indicația e dată «de sus de tot»!*

– *Nu înțeleg ce-nseamnă „sus de tot”. Nu-mi închipui că Ceaușescu pregătește de pe acum terenul ca drumul să-i poarte numele!*

– *Nuuu!... Tocmai dimpotrivă! I s-a făcut propunerea și el a refuzat categoric. Acum, cei din jurul lui, în frunte cu tovarășa Elena, vor să-i creeze impresia că e o pornire de jos, din partea maselor, că propunerea vine de undeva din anonim, semn de nețărmită dragoste față de conducătorul iubit, față de comandantul suprem!*

*Am rămas uimit de ce-am auzit, zice Nicolae Mazilu. Nu-mi venea să cred că președintele unei țări poate fi manevrat într-un mod atât de josnic de către cei din jurul său. Și... măcar de-ar fi fost vorba de o problemă majoră! O ambiție a Elenei Ceaușescu și cel mai ilustrativ exemplu de lingușire din partea celorlalți!*²⁷⁷

Ziua cea mare, 20 septembrie 1974, a sosit. A fost o zi frumoasă, cu cer senin, dar friguroasă. Nicolae Ceaușescu, însoțit de înalți

²⁷⁵ *Idem.*

²⁷⁶ *Ibidem*, p. 181.

²⁷⁷ *Idem.*

demnitari de stat și conducători ai armatei au parcurs întregul sector Nord. „*Din loc în loc, pe niște pancarte lungi de câțiva metri și late de 40-50 cm, ancorate de niște stâlpi puternici, scria cu litere foarte mari și foarte îngrijit: Drumul Transfăgărășan Nicolae Ceaușescu*”.²⁷⁸

După vizitarea sectorului, conducerea de stat și de partid a fost primită pe platoul de la Bâlea-Lac, în sunetul fanfarei reunite. Aici, Nicolae Ceaușescu a primit raportul gărzii de onoare, comandată de locotenent-colonelul Udrea Ilarie, unul dintre comandanții de batalion subordonați colonelului Mazilu.

A urmat tăierea panglicii inaugurale, iar de la tribuna oficială s-au ținut discursurile prevăzute în protocol. Au vorbit Vasile Patilineț, Ion Ioniță și Richard Winter. S-a dat citire Decretului Prezidențial prin care a fost decernat titlul de „Erou al Muncii Socialiste” unui număr de cinci constructori, doi civili și trei militari – colonelul Nicolae Mazilu și maiorii ingineri Florea Necula și Constantin Vână, ordine și medalii unui număr de 553 militari de toate gradele și civili – constructori și proiectanți.²⁷⁹

Între cei care au luat cuvântul s-a aflat și colonelul Nicolae Mazilu. El a fost delegat să vorbească din partea celor distinși cu titluri, ordine și medalii. Fusesse pregătit cu câteva zile înainte de „cel puțin 5-6 inși”, cum să vorbească și ce să vorbească.

Cuvântul final l-a avut Ceaușescu, care i-a felicitat pe constructorii militari și civili pentru marea lor realizare și, totodată, i-a atenționat pe militari că îi așteaptă alte mari proiecte și programe economice printre care a amintit de Canalul Dunăre – Marea Neagră, a cărui execuție avea să fie declanșată în 1976.

După încheierea festivității, cei aflați la tribună, printre care și colonelul Mazilu au fost invitați la Cabana Paltinul unde au făcut fotografii împreună cu șeful statului.

Acesta a fost momentul în care Ceaușescu s-a adresat celor din apropiere, întrebându-i cui îi aparține inițiativa ca drumul acesta să-i

²⁷⁸ *Ibidem*, p. 184.

²⁷⁹ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 184; Colonel Ion Bratu, *Transfăgărășanul, așa cum a fost!*, Costești – Argeș, Editura Ars Libri, 2012, p. 57.

poarte numele. Și, vizibil deranjat de situație, zice: „*Eu țin minte că am discutat această problemă și zisesem nu!*”. În acel moment „*toți au înlemnit!*”,²⁸⁰ își amintește Nicolae Mazilu. Atunci a intervenit Ion Dincă,²⁸¹ rugându-l să accepte și mințindu-l cu nerușinare:

– *Tovarășe Ceaușescu, au fost prea mari insistențele din partea oamenilor de jos, mai ales al soldaților. Cu câteva luni în urmă, v-am mai informat eu, apăruseră, din inițiative care au rămas în anonim, zeci de înscrisuri pe stânci, pe copaci, cu denumirea «Drumul Transfăgărășan Nicolae Ceaușescu». Vă mărturisesc că nu am putut rezista acestui val de simpatie ce se îndrepta din inimi curate și sincere către dumneavoastră, conducătorul iubit. [...] Vă rugăm din suflet să primiți acest cadou din partea tinerilor care vă adoră. Vă asigurăm că nu e nimic forțat, nimic impus. Totul e pornit din dragoste sinceră. Vă rugăm să ziceți da!*

– *Nu! Așa stabilisem și așa rămâne!*

– *Tovarășe Ceaușescu, intervine din nou Ion Dincă, vă rugăm din suflet!*

– *Nu! Am spus nu și așa rămâne!*

– *Hai Nicule, intervine Elena Ceaușescu, e o mândrie pentru țară ca cel mai înalt drum să poarte numele celui mai înalt demnitar.*

– *Nu! Și cu asta încheiem orice discuție pe această temă, a răspuns Nicolae Ceaușescu.*²⁸²

„*Am povestit acest episod, zice Nicolae Mazilu, pentru a se vedea că în septembrie 1974 Nicolae Ceaușescu încă avea capul pe umeri, încă mai stătea pe picioarele sale, iar bălăcirea în mocirla cultului personalității avea să vină ceva mai târziu*”.²⁸³

Odată cu inaugurarea Transfăgărășanului și cu masa festivă organizată la cabana Valea cu Pești din comuna Arefu, județul Argeș, „*se încheia cea mai aspră încercare din viața mea, spune Nicolae Mazilu, cu un succes răsunător, despre care a cântat întreaga presă timp de câteva săptămâni. «Urcasem spre creste» până la cota 2042*

²⁸⁰ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 185.

²⁸¹ Ion Dincă: demnitar comunist, general-locotenent. În perioada inaugurării drumului Transfăgărășan era prim-secretar al Comitetului Județean de Partid, Argeș.

²⁸² Nicolae M. Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 185.

²⁸³ *Ibidem*, p. 188.

*de metri (nivelul maxim al drumului) și atinsesem și culmea ascensiunii mele profesionale.²⁸⁴ [...] Dar „satisfacția cea mai mare îmi venea de la faptul că oamenii care, cu opt ani în urmă, mă primiseră cu ostilitate ca pe un dușman, mi se alăturaseră, e drept, după un îndelung proces educațional, dar mi se alăturaseră totuși, și împreună cu ei reușisem să dărâm munții, aducându-mi contribuția la realizarea celei mai grandioase construcții din țară.²⁸⁵ [...] Trecusem examenul cel mai greu al vieții, cu prețul unor sacrificii ce nu se pot măsura. Îngrijorarea permanentă, sutele de nopți fără somn, sutele de zile prin ploaie, viscol sau vânt, neglijarea familiei, duceau în final la răsplata finală: **Erou al Muncii Socialiste!** Nici prin vis nu-mi trecuse o asemenea recompensă. Eram cu atât mai mândru în sinea mea, cu cât nu făcusem rabat față de demnitatea mea de om. Nu mă ploconisem în fața nimănui, nu lingușisem pe nimeni, nu umplusem portbagajele ori sacoșele nimănui. Nu aveam pe conștiință nici un fel de compromis. Reușisem această performanță numai printr-o mare exigență, în primul rând față de mine însumi și apoi față de cei pe care-i comandam. ... Perseverența, spiritul de dreptate manifestat față de subordonați, dorința de a face din oricare om un colaborator, împreună cu receptivitatea față de nevoile fiecăruia, făcuseră din mine nu un manechin în uniformă, ci un adevărat comandant. Devenisem și eu, la rândul meu un „dascăl drag” pentru cei din jurul meu”²⁸⁶*

La 6 septembrie 1974, cu două săptămâni înainte de finalizarea lucrărilor, colonelul Nicolae Mazilu a fost numit în funcția de șef al Secției Operații și Cercetare din Comandamentul Trupelor de Geniu, dar și-a continuat activitatea în munți până la terminarea și inaugurarea drumului Transfăgărășan, la 20 septembrie 1974. Această zi senină de toamnă, avea să fie ultima sub Drapelul de Luptă al Regimentului 52

²⁸⁴ *Ibidem*, p. 189.

²⁸⁵ *Idem*.

²⁸⁶ *Ibidem*, p. 190.

Geniu, Alba-Iulia. La câteva zile a urmat solemnitatea de predarea lui cu „o dureroasă strângere de inimă, cea a despărțirii de tot ce clădisem și îndrăgisem timp de opt ani”,²⁸⁷ spune Nicolae Mazilu.

II.2.10. Colonelul Nicolae Mazilu, comandant al Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Râmnicu-Vâlcea. Ultima misiune de interes militar-național a colonelului Nicolae Mazilu a fost construirea Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate din Râmnicu-Vâlcea și comanda acestei prestigioase instituții de învățământ militar pentru arma genului, în perioada 28 august 1975-17 septembrie 1982, data trecerii sale în rezervă. Sub comanda sa, Școala Militară de la Râmnicu-Vâlcea a dat câteva promoții de ofițeri geniști bine instruiți, oameni care au îndeplinit și îndeplinesc funcții importante în armata română. Pentru exemplificare, dau doar două nume dintre aceștia: gl. bg. prof. univ. dr. Mircea Vladu (promoția 1979)²⁸⁸ – comandant al Brigăzii 10 Geniu „Dunărea de Jos” și al Garnizoanei Brăila (1 ianuarie 2011 – 28 noiembrie 2013, data trecerii în rezervă) și gl. mr. Ariton Ioniță (șef promoție

²⁸⁷ *Ibidem*, p. 189.

²⁸⁸ Mircea Vladu (n. 1 februarie 1957, comuna Budești, județul Vâlcea) – general de brigadă; doctor în științe militare (2003), profesor universitar. Studii: Școala Militară de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Rm. Vâlcea (promoția 1979), Academia Militară, Facultatea Arme, Secția Geniu (1988-1990). Funcții: șef birou și șef secție în cadrul Direcției Organizare Personal și Mobilizare a Statului Major General (2000-2004); comandant al Școlii Militare pentru Geniu și Căi Ferate „Panait Donici” și inspector pentru geniu (2004-2005); comandant al Centrului de Pregătire pentru Geniu „Panait Donici”, Râmnicu-Vâlcea (2005-2006); comandant al Școlii de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă „General Eremia Grigorescu” Sibiu (2006-2011); comandant al Brigăzii 10 Geniu „Dunărea de Jos” și al Garnizoanei Brăila (1 ianuarie 2011 – 28 noiembrie 2013, data trecerii în rezervă); profesor universitar la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București și la Universitatea „Alma Mater” din Sibiu.

1982)²⁸⁹ – șef al Corpului de Control și Inspecție al Ministerului Apărării Naționale (din 28 februarie 2013).

Râmnicu-Vâlcea este orașul adolescenței, a începutului și sfârșitului carierei militare a generalului Nicolae Mazilu, dar și locul de odihnă veșnică a acestuia. În 1982, după 32 de ani sub drapel, distinsul comandant de oști a depus arma la rastelul istoriei pentru totdeauna. „În anul 1982 am ieșit la pensie, spune acesta, m-am stabilit la Râmnicu-Vâlcea, orașul adolescenței mele și de atunci mă ocup cu treburile casei, cu creșterea și educarea nepoților, cu niște albinuțe și... scriu versuri”²⁹⁰.

Chiar dacă în timpul activității era îndreptățit să fie avansat la gradul de general, urmărit din umbră pe toată perioada carierei militare de acele forțe nefaste descrise în memoriile sale, a avut neșansa să fie trecut în rezervă cu gradul de colonel, grad pe care îl obținuse pentru merite deosebite cu mult înainte de vreme, la „excepțional”.

La câțiva ani buni după Revoluția Română din Decembrie 1989, în anul 2005, la vârsta de 78 de ani, colonelul (în rezervă) Nicolae Mazilu avea să fie avansat la gradul de general de brigadă (în retragere), înfăptuindu-se astfel un act de dreptate față de unul dintre simbolurile armeei geniu. Un rol important în acest sens l-au avut doi dintre foștii săi subordonați: Ion Leonte și Mircea Vladu.

²⁸⁹ Ariton Ioniță (n. 11 aprilie 1960, comuna Bolintin Vale, județul Giurgiu) – general maior cu două stele. Studii: Școala Militară de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate, Rm. Vâlcea (1982, șef promoție), Academia Militară, Facultatea de Comanda și Stat Major, Secția Geniu, București (1989, șef de promoție). Funcții: șef al Biroului Geniu și EOD în Statul Major al Forțelor Terestre (2000-2005); șef al Secției Inspectorului General al Statul Major al Forțelor Terestre (2005-2008); șef al Serviciului Doctrină în Statul Major al Forțelor Terestre (2008-2009); comandant al Brigăzii 10 Geniu „Dunărea de Jos” și al Garnizoanei Brăila (2009-2011); șef al Statului Major al Forțelor Terestre (2011-2012); comandant al Comandamentului Logistic Întrunit (2012-2013); șef al Corpului de Control și Inspecție al Ministerului Apărării Naționale (din 28 februarie 2013).

²⁹⁰ Nicolae M. Mazilu, *Enigma Transfăgărășanului*, ediția a III-a, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2004, p. 76.

III. OPERA PUBLICISTICĂ ȘI LITERARĂ

Nicolae Mazilu este creator de literatură încă din copilărie, așa cum mărturisește într-unul din volumele sale de proză memorialistică.²⁹¹ Dacă acele creații, din perioada copilăriei și adolescenței (versuri satirice și de dragoste), le-a păstrat în manuscris și le-a publicat mai târziu, în volumele editate după 1989, unele din creațiile literare realizate pe timpul activității militare (versuri, schițe, portrete și articole), „purtând amprenta mentalităților și canoanelor vremii”, au văzut lumina tiparului în revistele cu profil militar ale anilor 1960-1982. Liniștea și timpul liber câștigate odată cu pensionarea, îi permit să-și adune gândurile și amintirile și să-și pună în valoare, dar la alt nivel, talentul de publicist și scriitor, contribuind prin opera sa la dezvoltarea patrimoniului literar vâlcean și național.

În anul 1995 eroul nostru este primit în colectivul Societății Culturale „Anton Pann”,²⁹² organizație în care s-au înscris un „număr relativ mare de «mici literați», total necunoscuți până atunci, care au pornit la drum, fericiți că o veche și nedeclarată pasiune a lor se poate manifesta în voie”.²⁹³ Societatea „a avut meritul, așa cum mărturisește Nicolae Mazilu, de a fi găzduit «tinerele talente» (printre care și persoane de vârsta a treia!), dându-le încrederea și curajul de a se avânta în încercarea temerară de a scrie versuri și proză, fiecare după posibilitățile sale”.²⁹⁴ Așa se face că „m-am numărat și eu printre acești «tineri» trudituri ai condeii, participând activ la fenomenul literar vâlcean în plină dezvoltare, reușind să scriu câteva cărți de

²⁹¹ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. I). *Dascălii mei dragi. Povestiri autobiografice*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, p. 76; vezi și nota Editurii Conphys, publicată pe coperta IV.

²⁹² Organizație culturală înființată în anul 1957. Sub această denumire a funcționat până în anul 1965, când activitatea i-a fost întreruptă. În anul 1995, la inițiativa scriitorului Mihai Mihăiță-Loviște, Societatea își reia activitatea sub numele de Societatea Literară Etalon. După 3 ani (1998), Societatea revine la vechea denumire: Societatea Culturală „Anton Pann”. (*Ibidem*, p. 3)

²⁹³ *Idem*.

²⁹⁴ *Idem*.

*memorialistică și ceva versuri umoristice, despre care îmi place să cred că au fost bine primite de către publicul vâlcean. La fiecare carte nouă, indiferent cine era autorul, am fremătat de bucurie și m-am străduit ca prin luări de cuvânt pe timpul lansărilor sau prin mici cronici literare, recenzii ce au apărut în presa vâlceană (nu toate, e adevărat!), să subliniez evenimentul editorial și, după priceperea mea, calitățile autorilor, meritul lor de a scrie o carte (mai ales în cazul celor ce debutau), precum și calde cuvinte de încurajare. M-am trezit după un număr de ani că sunt în posesia a câteva zeci de mici recenzii, sau poate mai modest spus, mici prezentări de carte, care puse una lângă alta, în ordine cronologică, ar putea vorbi despre fenomenul literar vâlcean ca într-un bilanț”.*²⁹⁵

III.1. Opera publicistului Nicolae Mazilu. Dacă pe timpul activității militare a publicat în revistele de profil, după 1989 este prezent cu o serie de articole, recenzii, versuri de satiră și umor în presa centrală și în cea locală (*Jurnalul Național, Jurnalul de Vâlcea, Monitorul de Vâlcea, Curierul de Vâlcea, Curierul de Râmnic, Viața Vâlcii, Săptămâna Vâlceană, Vâlcea Magazin, InfoPuls*) și, de asemenea, în câteva din revistele de cultură din Râmnicu-Vâlcea (*Cultura Vâlceană, Povestea vorbei, Țânțarul*) și din țară (*Viața de pretutindeni, ...*).

Majoritatea cronicilor literare și alocuțiunilor rostite cu diferite ocazii (lansări de carte, vernisaje, simpozioane literare și istorice, medalioane aniversare, memoriale etc.), au făcut obiectul unui volum de larg interes intitulat *Opinii și recenzii* (tipărit în 2008). De asemenea, unele dintre ele au întregit câteva volume colective îngrijite de subsemnatul (E. Petrescu), altele au rămas în așteptare. Din estimări, rezultă că Nicolae Mazilu a publicat peste 150 de articole, studii științifice, cronici literare etc., dar în cercetările întreprinse am reușit să identific doar 91 dintre acestea, publicate între anii 1998-2012, pe care le fac acum cunoscute în ordine cronologică:

²⁹⁵ *Ibidem*, p. 4.

1. *Un dram de fericire*, în *Curierul de Vâlcea*, 29 iulie 1997, p. 12; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 29-31.
2. *Un nume nou în literatura vâlceană: Adina Enăchescu*, în *Curierul de Vâlcea*, 17 august 1997; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 31-32.
3. *Râmnicul, între mit și adevăr*, în *Curierul de Vâlcea*, 29 iulie 1998; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 43.
4. *O carte care ne dezvăluie propria neștiință: „Provocarea tâlcului”*, în *Jurnalul de Vâlcea*, nr. 186, 14/20 septembrie 1998, p. 8; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 32-35.
5. *„Întrebări de serviciu”*, în *Jurnalul de Vâlcea*, nr. 192, 26 octombrie – 2 noiembrie 1998, p. 5; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 36-38.
6. *Violeta Țuicu – un nume în lumea artelor plastice*, în *Curierul de Vâlcea*, 14/15 noiembrie 1998; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 44.
7. *Un nume nou în literatura vâlceană: Zenovia Petrescu*, în *Jurnalul de Vâlcea*, nr. 195, 16/22 noiembrie 1998, p. 5; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 41-42.
8. *Cărțile lui Mihai Sporiș*, în *Curierul de Vâlcea*, nr. 2526, 7 iunie 1999; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 57-58.
9. *„Iubiri ratate” – o altă carte - semnată de George Achim*, în *Curierul de Vâlcea*, nr. 2564, 21 iulie 1999; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 59-60.
10. *Fereastra sufletului*, în *Curierul de Vâlcea*, 5 august 1999; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 50-52.
11. *O luptă inegală*, în *Povestea vorbei*, nr. 1, octombrie 1999; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 53-54.
12. *„Otravă contra ființei naționale”*, în *Curierul de Vâlcea*, 12 octombrie 1999, p. 6; în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 69.
13. *Bine ai venit, „Povestea vorbei”!*, în *Curierul de Vâlcea*, nr. 2640, 16/17 octombrie 1999; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 68.

14. *O nouă dilemă! Suntem sau nu în mileniul trei?*, în *Curierul de Vâlcea*, 4 februarie 2000; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 89-90.

15. *Mult e dulce și... batjocorită, limba ce-o vorbim*, în *Curierul de Vâlcea*, 25 august 2000; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 105-107.

16. *Mereu Eminescu*, în revista *Țânțarul*, nr. 6, 2000, p. 3; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 108-109.

17. *Debut sau consacrare*, în *Curierul de Vâlcea*, 21 ianuarie 2001; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 122-124.

18. *Nu înțeleg!*, în *Curierul de Vâlcea*, 12 februarie 2001; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 133-135.

19. *Poetul matematician sau matematicianul poet?*, în *Săptămâna Vâlceană* (supliment la *Viața Vâlcii*), 30 martie 2001, p. 6; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 118-120.

20. *Încă o carte bună: „Vara fetelor bătrâne” de Veronica Tamaș*, în *Săptămâna Vâlceană* (supliment la *Viața Vâlcii*), 30 martie 2001, p. 6; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 120-122.

21. *Odă lui Brenoiaia*, în *Info-Puls*, 12-14 noiembrie 2001; *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 130-133.

22. *O zi de târg în Râmnicul de altădată*, în *Vâlcea magazin*, nr. 3-4, 2001, p. 35.

23. *Cu prilejul zilei de 8 Martie, Ziua Femeii. Mult stimate sărbătorite*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 8-11.

24. *Cu prilejul lansării volumului „Enigma Transfăgărășanului” la Cercul Militar din Râmnicu-Vâlcea. Onorată asistență*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 12-19.

25. *La expoziția de pictură închinată zilei de 8 Martie 1996. Onorați invitați*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 19-21.

26. *Onorată asistență* (cuvânt la lansarea propriei cărți *Dascălii mei dragi*, volumul I din ciclul memorialistic *Sclipiri în amurg*), în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 21-25.

27. *Cu prilejul lansării volumului „Neplăcutetele cuvinte”*, de Ion Tălmăciu, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 25-29.

28. *Nichi Ursei, un nume în lumea umorului*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 39-41.

29. *Un autor timid cu un debut îndrăzneț – Zenovia Zamfir*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 45-47.

30. *Expoziție de pictură la Muzeul de Istorie (12. 11. 1998)*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 47-48.

31. *Salut ALTERNATIVA!*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p.48-50.

32. *Regrete târzii de Zenovia Zamfir*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 55-56.

33. *Comemorări și omagii*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p.61-62.

34. *Două cărți de mare rezonanță: Transilvania, inima eternei Dacoromânie și Spiritul Civic*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 65-67.

35. *Dezbateri la revista „Povestea vorbei”*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 70-72.

36. *Un imaginar arc peste timp (aspecte inedite de la centenarul Mariei Crișan Gaghel)*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 72-74.

37. *Încă un paradox al zilelor noastre. Cei ce se declară sprijinitori ai proprietății private, și persecută pe proprietari!*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 79-80.

38. *O carte plină de inedit*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 81-84.

39. *Cărțile Laurei Vega Marcu*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 84-86.

40. *Scrisori către aproapele*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 86-88.

41. *Govora – Arhitectură în peisaj*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 90-92.
42. *Cu dragoste, din dragoste, pentru dragoste Ionela Van Rees Zota*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 93-95.
43. *Adunarea Generală a Societății Culturale „Anton Pann”*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 95-97.
44. *Lansarea casetei lui Mihai Robu*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 98-99.
45. *Lansarea cărții de versuri „Iubirea mea dintâi de Petre Dinulică*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 100-102.
46. *Lansarea cărții „Rătăcită în jungla vieții” de Zenovia Zamfir*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 102-105.
47. *Un poet care cântă și încântă (la lansarea de versuri „Floare și rod” a poetului Constantin Mosor*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 109-112.
48. *Omul a sfințit locul și la Tetoiu*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 112-114.
49. *Revanșa Dorei, de Marin Bulugea*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 114-116.
50. *Nemuritor și... rece?*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 116-118.
51. *O zi de târg în Râmnicul de altădată*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 124-126.
52. *Un OM extraordinar*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 126-127.
53. *Atenție la ortoepie!*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p.127-128.
54. *La sărbătorirea preotului Dumitru Bălașa la împlinirea vârstei de 90 de ani*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 129.
55. *Măcar o floare*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 135-136.

56. *Calea Mare a Loviștei, un drum care poate să scoată o zonă din anonimat (expunere ținută cu prilejul sărbătoririi „Posada 2002”)*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 137-140.

57. *Regimentul 52 Geniu – la a 80-a aniversare a sa*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 140-143.

58. *Versuri de mărțișor*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 143-144.

59. *La o expoziție de pictură*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 144-146.

60. *Despre „Zăpada albastră, căzută-n florar” de Ana Duda*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 146-149.

61. *Material destinat unei eventuale „Antologii a Umoriștilor Vâlceeni”. Întâlnirea umoriștilor vâlceeni cu umoriștii gorjeni din 27 februarie 2003, la Râmnicu-Vâlcea*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 150-153.

62. *Târgul anual din Țara Loviștei – semn de revenire la normal*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 154-155.

63. *Lansarea cărții despre Dinu Săraru*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 155-157.

64. *Destăinuiri. Ce m-a determinat să scriu?*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 158-160.

65. *La 125 de ani de învățământ militar de geniu 1881-2006*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 160-163.

66. *Războiul de Independență*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 163-165.

67. *Un om minunat. La împlinirea de către Doru Moțoc a vârstei de 65 de ani*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 165-166.

68. *Lansare carte – Adriana Dobrinoiu*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 166-168.

69. *În dialog cu Petre Petria despre Concursul de Umor Cazon „Podul Minciunilor” de la Sibiu, ediția XIV-a, martie 2004*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 169-170.

70. *Un nou cinematograf: ETALON!*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 170-171.

71. *La întâlnirea cu omul de excepție Florin Smarandache*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 171-173.

72. *Și iarăși... despre Râmnicul nostru drag*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 173-175.

73. *Râmnicul, Cetate a Armei Geniu*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 175-177.

74. *Un martor al evoluției Forțelor Terestre în ultimii 60 de ani!*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 178-180.

75. *Lansarea cărții generalului Mihalcea*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 180-183.

76. *Lansarea Machiavelismelor de Florea Dudiță*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 183-184.

77. *Delirul, vol. II, de Ștefan Dumitrescu*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 185-186.

78. *Unitatea Națională, nu un act conjunctural, ci împlinirea dorinței de veacuri a tuturor românilor*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 186-190.

79. *La întâlnirea cu cadrele militare din garnizoana Râmnicu-Vâlcea*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 190-191.

80. *La încheierea întâlnirii cu cadrele militare din garnizoana Râmnicu-Vâlcea*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 194-195.

81. *Prezentarea cărții „Insula Robinson” – memorial de închisoare – de Ion Eremia*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 195-197.

82. *Spiritul de sacrificiu al străbunilor, oglindit în opere de artă*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 197-201.

83. *Nostalgii și nostalgii*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 202-204.

84. *Lansarea cărții lui Eugen Petrescu „Vâlcea – țara lupilor getici sau ținutul vâlcilor” – monografie*, în *Opinii și recenzii*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 205-208.

85. *Despre viața și opera lui Ion Creangă. Expunere la ședința lunară a Societății Culturale „Anton Pann”, 2 martie 2007, în Opinii și recenzii, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 208-211.*

86. *Tranziția din România la majorat, în Opinii și recenzii, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 211-212.*

87. *Eugen Petrescu – un nume ce merită mai multă atenție, în Povestea vorbei, Rm. Vâlcea, nr. 2 (39), iunie 2010, p. 2.*

88. *Aspecte privind „Asigurarea genistică” a Bătăliei de la Posada (9-12 noiembrie 1330), în Bătălia de la Posada – simbolul biruinței daco-române (1330-2010), Rm. Vâlcea, Editura Petrescu, 2010, p. 107-111 (ediție îngrijită de Eugen Petrescu).*

89. *Stimați cititori, în Personalități vâlcene. Scriitorul Mihai Sporiș la 60 de ani. Volum aniversar, Rm. Vâlcea, Editura Petrescu, 2011, p. 37-40 (ediție îngrijită de Eugen Petrescu).*

90. *Transfăgărășanul la ceas aniversar, în Transfăgărășanul, marea aplicație a geniștilor români, la 35 de ani de la inaugurare – album foto-documentar, Rm. Vâlcea, Editura Petrescu, 2011, p. 63-67 (ediție îngrijită de Eugen Petrescu).*

91. *N-am cuvinte, în Viața Vâlcii, nr. 4334, marți, 6 decembrie 2011, p. 5; Cultura Vâlceană, nr. 70-71, februarie 2012, p. 5.*

**

Ca militar, se spune că generalul Nicolae Mazilu și-a iubit colegii și subalternii ca pe proprii frați sau copii, chiar dacă uneori a fost un mai dur cu unii sau cu alții; disciplina strictă face parte din viața militară și impune reguli care au rolul de a preveni rănirea, mutilarea și pierderea de vieți omenești, distrugerile materiale etc.

Ca om de cultură (cercetându-i cronicile și referințele publicate), putem spune că scriitorul Nicolae Mazilu i-a iubit pe creatorii de slovă românească, i-a încurajat pe cei aflați la debut și i-a apărat pe cei criticați pe nedrept, într-un loc sau moment nepotrivit.

„După umila mea părere, (spune acesta), *critica literară e un rău necesar, pe care orice condeier trebuie să-l suporte, indiferent pe ce treaptă se află în ierarhia scrisului. Nu există operă literară mai mică sau mai mare care să nu nască opinii diferite, obiective sau*

subiective, în raport cu gradul de pregătire și înțelegere al criticului, ba așa zice, chiar de starea lui sufletească de moment (!). Dar dacă am numit critica literară «un rău necesar», nu înseamnă că sunt de acord ca ea să aibă loc oriunde și oricând. Cele mai nepotrivite locuri pentru formularea unor critici mi se par la lansarea unei cărți și pe posturile de televiziune.

Lansarea unei cărți constituie nu numai un eveniment cultural, ci și un act managerial. A lansa o carte înseamnă a o încredința librăriei spre vânzare. Tocmai de aceea unele lansări de carte au loc chiar într-una din librăriile care vor pune în vânzare volumul respectiv. A începe acolo să-l critici pe autor, subliniind aspectele negative ale operei sale, e ca și cum ai spune: «Nu cumpărați oameni buni această carte, că după cum vedeți eu am rezerve asupra calității ei și asupra talentului scriitoricesc al autorului!»

Autorul te invită acolo ca prieten, cu speranța că-l vei ajuta să facă o impresie bună, să-și vândă mai bine cartea, iar tu, mare critic literar, te duci să dai cu bata-n baltă!

Ce fel de lansare mai e dacă vreo câțiva «binevoitori» aduc critici competente sau... ironice? Dacă nu-ți place cartea, mi se pare mai potrivit să taci din gură sau să stai acasă, nu să torni venin peste sufletul plin de emoții al bietului debutant!

Credincios concepției de mai sus, la lansările de carte la care am participat, am căutat să fiu binevoitor față de autori, descoperind mai ales părțile pozitive și trecând sub tăcere unele minusuri. Asta nu înseamnă că laudele mele ar fi fost gratuite, nemeritate! Dimpotrivă, declar fără nici o rețineră, că am fost foarte sincer în aprecieri, ele izvorând din dragostea mea față de condeierii vâlceni și din dorința de a-i încuraja în activitatea lor viitoare. Eu însumi eram unul dintre cei care simțeau nevoia unei încurajări, și ca să fiu sincer, nici nu mă consideram ajuns la un stadiu care să-mi dea dreptul să mă erijez în mentor pentru alții”²⁹⁶

²⁹⁶ Nicolae Mazilu, *Opinii și recenzii*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 4-5.

III.1.1. Spicuiuri din opera publicistică

Ion Tălmăciu, *Neplăcutele Cuvinte*. „Domnul Ion Tălmăciu este și nu este un debutant, pentru că acest lucru s-a întâmplat pentru partea de proză a operei sale, mai în urmă cu vreo doi ani. Astăzi domnia sa ni se prezintă ca poet cu volumul intitulat *Neplăcutele cuvinte*, în care putem să-l considerăm într-adevăr, debutant [...].

Surpriza și plăcerea cresc odată cu depănarea lecturii, descoperind între cele două coperte versuri care spun ceva și spun frumos, prin cuvinte potrivite și figuri de stil dintre cele mai alese. Din punctul acesta de vedere aș putea să afirm că titlul cel mai potrivit pentru această carte ar fi fost *Tălmăcitele cuvinte*, și de ce nu... *Răstălmăcitele cuvinte*.²⁹⁷

Alexandru Enăchescu, Adina Enăchescu, *Cântecele noastre*. „Apărută recent în librării, cartea *Cântecele noastre* are, lucru mai puțin obișnuit, doi autori: Alexandru și Adina Enăchescu.

Din respect pentru tatăl trecut în eternitate, fiica se simte datoră să scoată la lumină comori îndelung șlefuite de cel ce a fost învățătorul și mai apoi profesorul Alexandru Enăchescu, animator cultural și rapsod popular de prim rang. Ca un omagiu adus părintelui drag, ea își aduce contribuția la definitivarea operei începută de bătrânul dascăl și devine astfel de coautoare.

Ca un duet de viori bine acordate, fiica se întrece cu tatăl în a oglindi cât mai frumos și cât mai bine marea zestre populară, comorile fără seamăn ale graiului nostru străbun, precum și marea dragoste de Țară care străbate vizibil paginile cărții, scrisă cu măiestrie de cea care întinde o punte între generații și ne facem să fim mai buni”²⁹⁸.

Mihai Sporiș, *Provocarea tâlcului*. „De la primele pagini îți dai seama că ai de-a face cu un om de un înalt grad de cultură multidisciplinară, rod al unui studiu asiduu, provocat de setea de cunoaștere, caracteristică marilor cercetători și descoperitori.

²⁹⁷ *Ibidem*, p. 25-26.

²⁹⁸ *Ibidem*, p. 31-32.

Autorul insistă cu încăpățânarea căutătorului filonului de aur asupra unor fenomene ce au loc în natură și în societate, încercând să descopere rădăcinile adânci ale acestora, cu referiri interesante la meandrele posibile ale devenirii fenomenului cercetat, datorită trecerii necruțătoare a timpului, cu schimbări de semnificații sau chiar posibila dispariție a acestora. [...] În incursiunile sale neașteptate, surprinzătoare, domnia sa ne poartă prin hățișul nesfârșit al surselor folosite: Iliada, Legendele Olimpului, Biblia, la un loc cu argumentații științific fundamentate, de mare valoare, citând cercetători și istorici de primă mână”.²⁹⁹

George Achim, *Întrebări de serviciu*. „Așa se intitulează cartea de versuri a lui George Achim, o noutate editorială, nu numai plăcută la aspect (un fel de bibelou), dar și instructivă.

În această «mini-carte» (nu întâmplător, produs al Editurii Ghiozdan), poetul ne dezvăluie gânduri ce pot fi ale domniei sale sau ale oricărui concetățean de pe stradă sau de pe uliță, apăsate de durerile «tranziției», plină de incertitudini și insatisfacții. Ele evoluează într-o curbă sinuoasă, de la creșteri tumultuoase, optimiste, însoțite de imagini înălțătoare și coborând apoi până la note pesimiste, de dezamăgire, descurajare și lamentare cu care poetul își încheie ultimul capitol”.³⁰⁰

Nichi Ursei, *Zâmbete în colțul gurii și Singur printre epigramaști*. „Umoristul Nichi Ursei este un consacrat al genului. Debutul domniei sale în literatură ne duce în urmă cu mai bine de douăzeci de ani, prin paginile gazetei *Orizont*, unde-i apar primele epigrame, ca mai apoi să-i urmărim afirmarea într-o mulțime de publicații, în care excelează cu reportaje, cronici dramatice, poezii umoristice, fabule, rondeluri, epigrame, etc.

Citind cele două cărți, *Zâmbete în colțul gurii și Singur printre epigramaști*, îți dai seama că ai de-a face cu un floretist abil, a cărui spadă ascuțită și uneori otrăvitoare lovește-n plin, cu trimitere precisă la punctul slab al adversarului, punct pe care știe

²⁹⁹ *Ibidem*, p. 33, 35.

³⁰⁰ *Ibidem*, p. 36.

să-l descopere ca nimeni altul, cu măiestrie și printr-o surprindere ce impresionează”.³⁰¹

Zenovia Petrescu, *În umbra timpului.* „Abia ieșită de pe băncile școlii, tânăra Zenovia Petrescu ne surprinde cu un debut spectaculos, lansând cartea de versuri intitulată *În umbra timpului*. Se pare că avem de-a face cu o mlădiță de aur crescută în grădina fermecată a poveștilor bunicii, mediu ideal dezvoltării talentelor. Priviți numai coperta cărții, unde chiar fratele autoarei, adolescentul Corvin Petrescu ne sugerează prin desen ceea ce sora lui ne sugerează prin vers, trecerea nemiloasă a timpului și veți înțelege că în familia Petrescu, talentul e la el acasă”.³⁰²

Zenovia Zamfir, *Vederi necenzurate.* „Cartea [...] cu titlul *Vederi necenzurate*, având ca autor pe domnișoara Zenovia Zamfir, e încă o surpriză plăcută în viața culturală a Vâlciei.

Stilul Zenoviei Zamfir e clar, simplu și elegant, dar mai ales cuceritor! În frazele ei întâlnești, când pe poetul care pe aripi de vis tălmăcește legende desprinse din negura îndepărtatelor începuturi, când pe cercetătorul sobru care adâncește fenomenele studiate nu doar prin raționament logic, ci și scotocind prin hrisoave ce poartă patina unor vremi apuse. Nu lipsesc nici studiile recente ale unor autori consacrați, prozatori, poeți, istorici de prestigiu care folosesc date statistice convingătoare, ceea ce adaugă cărții caracterul unei autentice monografii”.³⁰³

Veronica Tamaș, *Fereastra sufletului.* „A te încumeta să scrii despre cartea *Fereastra sufletului* a doamnei Veronica Tamaș, înseamnă a te angaja într-un act temerar. Spațiul e insuficient și cuvântul prea sărac pentru a cuprinde într-o sinteză, cât de cât pertinentă, bogăția de idei a acestei opere de mare ținută artistică. [...]

Fereastra sufletului este de fapt fereastra prin care autoarea privește înapoi spre un timp revolut, reușind să ne redea cu o mare autenticitate atmosfera unei lumi apuse. Este o viață ce pulsează prin anii '30 în niște sate oltenești de câmpie, aproape de bătrânul Istru. [...]

³⁰¹ *Ibidem*, p. 39-41.

³⁰² *Ibidem*, p. 41.

³⁰³ *Ibidem*, p. 45.

Stilul doamnei Veronica Tamaș, înnobilat cu o bogăție de metafore și comparații rarissime, adevărată grădină de flori multicolore strălucind în soare, curge lin ca apa-n vad, firesc și fermecător, reușind să te cucerească de la primele pagini”.³⁰⁴

Zenovia Zamfir, *Regrete târzii*. „La mai puțin de un an de la debutul foarte reușit cu volumul *Vederi necenzurate*, domnișoara Zenovia Zamfir ne invită să-i citim cea de a doua carte, purtând titlul *Regrete târzii*, ...o dulce poveste de dragoste, o fermecătoare frântură de viață, în care petrecerile în pași de dans în intimitate sau la cele mai bune restaurante, se îmbină armonios cu plimbările și excursiile prin stațiunile din jurul Râmnicului (și nu numai), cu popasuri încântătoare în locuri pitorești, la iarbă verde, lângă susurul izvoarelor cristaline, aproape de mama natură! Episoade de dragoste pline de poezie, clipe de visare, clipe de fericire, așa cum și-ar dori fiecare muritor”.³⁰⁵

Mihai Sporiș, *Provocarea tâlcului, Jocuri, Crăciun... ascuns, Trecerea Paștelui*. „Apreciez de la bun început că aparițiile editoriale ale lui Mihai Sporiș pot sta în orice bibliotecă de prestigiu. Adevărate bibelouri, ele poartă în paginile lor farmecul cunoașterii.

După titluri (*Provocarea tâlcului, Jocuri, Crăciun... ascuns, Trecerea Paștelui*) ai fi tentat să crezi că ai de-a face cu o încercare de popularizare a unor datini, obiceiuri, jocuri, ritualuri, tradiții etc. Citind, îți dai seama însă că autorul țintește mult mai sus. El nu se limitează la simpla descriere și popularizare, ci ne poartă pe drumul întortocheat și uneori ascuns al investigației unor fenomene superioare, cosmice și religioase ce se reflectă de mii de ani în credințele în zei, în religii, în natură și societate, în ultimă instanță, în viața noastră de zi cu zi”.³⁰⁶

George Achim, *Iubiri ratate*. „[...] cartea *Iubiri ratate* constituie o apariție editorială de excepție a anului 1999, atât prin formă cât și prin conținut.

³⁰⁴ *Ibidem*, p. 50-51.

³⁰⁵ *Ibidem*, p. 55.

³⁰⁶ *Ibidem*, p. 57.

De la prima pagină, autorul ne pune în legătură cu Mircea Eliade din care reproduce un citat făcându-ne să înțelegem că ne vom desfăta în lumea inegalabilă a poveștilor pline de mister ale paranormalului. Ținut în mare taină în vremea deceniilor de ateism și materialism îngust, nu se putea ca odată cu obținerea libertății de conștiință și de exprimare să nu izbucnească și să renască și acest gen de folclor, de literatură populară, poate cel din care, au luat cândva naștere poveștile și basmele copilăriei. Sunt ele la originea credințelor în zei sau invers? Cine știe? Oricum, există între ele o evidentă întrepătrundere, și se completează reciproc.

Nu-mi propun să abordez probleme ce aparțin paranormalului, ci vreau să subliniez doar cât de frumos a reușit scriitorul George Achim să descopere în ținuturile natale, de-a lungul Otăsăului, în poveștile bunicii, ori poate chiar, în propriile trăiri, fenomene paranormale inedit de o autenticitate și de o frumusețe cuceritoare”³⁰⁷.

Dan Ion Predoiu, *Transilvania, inima eternei Dacoromâni*. „Autorul Dan Ion Predoiu se numără printre apostolii, din păcate prea puțini, care înțeleg pericolul ce ne paște și-și face datoria cu prisosință în ceea ce privește căutarea și punerea în evidență a surselor menite să ne facă dreptate într-un conflict ce pare că nu se mai termină. Domnia sa aduce argumente ce nu pot fi contestate, bazate pe documente emise de oameni care nici pe departe nu pot fi bănuți de subiectivism. Unele dintre ele sunt emise de instituții sau cancelarii străine, care de asemenea, nu pot fi contestate.

E o carte convingătoare, [...] atât de importantă la acest mare moment istoric pentru a face lumină acolo unde dușmanii noștri ar dori să stăruiască întunericul, [...]”³⁰⁸.

Mihai Sporiș, Nicolae Sporiș, *Spiritul Civic*. „Scrisă de frații Mihai și Nicolae Sporiș, fii ai acestor meleaguri, binecunoscuți publicului vâlcean ca intelectuali de marcă, având o vastă orientare asupra fenomenelor sociale la nivel global și

³⁰⁷ *Ibidem*, p. 59.

³⁰⁸ *Ibidem*, p. 65-66.

regional, niște oameni care au în spate povara a zeci de ani de studii multidisciplinare, ambii fiind caracterizați printr-o extraordinară sete de cunoaștere și de o capacitate de sinteză remarcabile. Cartea *Spiritul Civic* vine să umple un gol în literatura socială a tranziției”.³⁰⁹

Sorin Smărăndescu, *De vorbă cu suspusul sau supusul.* „Prin cartea sa de versuri albe, intitulată *De vorbă cu suspusul sau supusul*, autorul Sorin Smărăndescu ni se prezintă încă de la titlu ca un îndrăgostit de jocul literar al sunetelor, silabelor și cuvintelor. Pe tot parcursul cărții vom întâlni asemenea șarade și alte giumbușlucuri, adevărate jocuri rebusistice, care dau savoare versurilor și mă fac să afirm că avem de-a face cu o carte plină de inedit și cu un autor năzdrăvan.

De la prima pagină, autorul se dovedește a fi un adevărat operator de inginerie semantică sau de semantică inginerească, ca să mă exprim în graiul său caracteristic. Prin diverse combinații domnia sa reușește să găsească noi sensuri cuvintelor sau pur și simplu creează cuvinte noi, necesare sau nu, dar admisibile într-un joc distractiv”.³¹⁰

Laura Vega, *În lumea scriitorilor.* „Opera Laurei Vega este rezultatul unui experiment interesant, care merită a fi analizat cu atenție și condescendență prin prisma efortului extraordinar de autodepășire dovedit de-a lungul vieții sale. O ființă lovită crunt de soartă, la o vârstă fragedă, se luptă cu propriul destin, reușind să cucerească pas cu pas, toate bucuriile unui om normal și chiar să-i depășească pe mulți care au avut fericirea să se nască și să crească plini de sănătate și vigoare.

Dintr-o ființă târâtoare pe coate și genunchi, Laura Vega, printr-o voință de fier reușește să-și înfrângă neputințele și sechelele bolii împlinindu-și toate visele ei, încet dar sigur, bineînțeles cu eforturi aproape supraomenești! A vrut să meargă pe picioarele ei... și a mers; a vrut să învețe carte și... a învățat temeinic, reușind să parcurgă toate treptele învățământului, până la

³⁰⁹ *Ibidem*, p. 66.

³¹⁰ *Ibidem*, p. 81.

licența în drept; a dorit cu ardoare să fie soție și mamă și... a fost, dând naștere unui copil, cu sănătatea, frumusețea și succesele căruia s-ar mândri oricare dintre noi; a vrut să trăiască în lumea intelectualilor și... iat-o autoare de cărți de literatură, pregătită să devină membră a Uniunii Scriitorilor.

Ultima sa carte intitulată *În lumea scriitorilor*, divulgă afirmația de mai sus. E o culegere de recomandări dintre cele mai elogioase, primite de Laura Vega din partea celor mai strălucitoare figuri ale intelectualității românești, în care sunt citate părțile cele mai reușite ale operei sale”³¹¹.

Ilorian Păunoiu, *Scrisori către aproapele*. „Mărturisesc că, citind cartea domnului Ilorian Păunoiu, *Scrisori către aproapele*, am rămas surprins. După conținut și sursele la care face apel autorul am fost tentat să cred că am de-a face cu o față bisericească, vreun teolog care a dedicat mulți ani cercetării vieții spirituale. Te surprinde prin tematica majoră pe care o abordează, prin stilul elevat și originalitate.

Deși autorul, vădind o deosebită modestie, ne avertizează de la început că ceea ce scrie nu constituie noutate, că problemele respective au mai fost abordate de zeci de cercetători, el ne apare totuși încă din primele pagini un credincios cultivat iluminat și sincer din pragul mileniului trei, care are curajul să afirme că în relația Om-Biserică-Dumnezeu, e loc de mai bine”³¹².

Petre Dinulică, *Iubirea mea dintâi*. „Poetul Petre Dinulică ne impresionează într-un debut tulburător cu versuri de o frumusețe autentică, dovedindu-se un adept al exprimării în stil clasic.

Având izvoare și rădăcini adânci în arealul nostru românesc, nu ne putem aștepta la altceva decât la muzicalitatea și ritmul horelor noastre din străbuni, la cântecul holdelor bogate, la poezia florilor, pădurilor și munților, poezia leagănului nostru milenar”³¹³.

³¹¹ *Ibidem*, p. 84-85.

³¹² *Ibidem*, p. 86-87.

³¹³ *Ibidem*, p. 100.

Constantin Mosor, *Floare și Rod*. „Citind cartea *Floare și Rod*, mi-am întregit și definitivat impresiile. Am fost atât de satisfăcut și încântat de poezia domnului Mosor, încât atunci când am început să scriu aceste rânduri mi-a apărut în suflet teama că nu voi găsi cuvintele potrivite pentru a-l lăuda atât pe cât merită pe acest tânăr poet, plin de vigoare și mult mai matur în gândire decât mă așteptam.

Cu o tematică variată și viguroasă, clădită pe precepte etice de înaltă virtuozitate, domnul Constantin Mosor, reușește să ne convingă de la primele pagini că e un poet adevărat, un cântăreț autentic, care-și trage seva din brazda străbună și etica marilor noștri înaintași”³¹⁴.

Marin Bulugea, *Revanșa Dorei*. „E o plăcere să citești cărțile domnului Marin Bulugea, să fii alături de eroii săi dragi, să trăiești clipele emoționante ale deznodământului unor destine, adăugând încă ceva la tezaurul experienței proprii.

Cartea *Revanșa Dorei* se recomandă a fi un îndreptar pentru toate vârstele deopotrivă, cu întâmplări reale, trăite de către autor și prietenii săi cei mai apropiați, având un stil atrăgător care te obligă ca odată început să n-o mai lași din mână până ce o termini”³¹⁵.

Dumitru Stăiculescu, *Tristețea luminii*. „Nu de mult, am participat la încă un debut fericit al unui mare sensibil la mângâierile amăgitoare ale zeiței Euterpe. Poetul debutant nu era altul decât cunoscutul profesor de matematică. Dumitru Stăiculescu, iar volumul de versuri pe care-l lansa purta titlul *Tristețea luminii*. Deși la prima vedere pare ceva ieșit din comun, eu cred că între matematică și poezie nu e nimic antagonic, ba dimpotrivă, consider că ele sunt complementare și nu înțeleg de ce unii consideră un om de formație științifică cum că n-ar putea fi sensibil și la vibrația divină a poeziei. Citisem versurile și constatasem că autorul vădește o mare înclinație către frumos, atingând înălțimi demne de laudă”³¹⁶.

³¹⁴ *Ibidem*, p. 110.

³¹⁵ *Ibidem*, p. 114.

³¹⁶ *Ibidem*, p. 118.

Veronica Tamaș, *Vara fetelor bătrâne.* „Citisem cu mare satisfacție primul volum din trilogia cunoscutei scriitoare Veronica Tamaș, intitulat *Fereastra sufletului*, și așteptam cu nerăbdare apariția celui de-al doilea. Așteptarea mea a luat sfârșit, căci în curând a apărut [...] volumul intitulat *Vara fetelor bătrâne*, [...]. În acest al doilea volum, autoarea continuă să ne demonstreze că e o excepțională cunoscătoare a sufletului omenesc și a țaranului român, o mare păstrătoare și valorificatoare a credințelor și obiceiurilor strămoșești, dar mai ales un mare și fin observator politico-social. Contemporană cu eroii săi, îi oglindește pe aceștia cu măiestrie până în cele mai ascunse unghiuri ale sufletului lor, făcându-i să trăiască în imaginația noastră ca într-un film, făcându-ne să deducem că autoarea trebuie să fi fost participantă la evenimentele descrise”³¹⁷.

Elisabeta Silvia Gângu, *Timpul.* „Chiar dacă n-am cunoscut-o pe doamna profesoară Gângu mai înainte de lansare, citindu-i cărțile m-am convins că e vorba de o profesoară cultivată, plină de dragoste pentru frumos, o mare prietenă a celor mici, dar și a celor mari în egală măsură, și o gânditoare de excepție privind filosofia vieții. Doamna Elisabeta Silvia Gângu are ceva de spus și spune atât de frumos încât te încântă, iar după ce i-ai citit cărțile, parcă simți nevoia să le recitești”³¹⁸.

Ana Duda, *Zăpada albastră, căzută-n florar.* „Sunt cunoscut ca un îndrăgostit de versul clasic, un conservator înrăit, s-ar putea spune; pentru vârsta mea consider că e scuzabil. Aparțin altei epoci, altor școli, altor generații și... «calul bătrân nu se mai învață în buiestru!»...”.

Poate că am exagerat puțin tocmai pentru a sublinia cât mai bine ideea, că dacă eu, un conservator înrăit, am putut să vibrez la poezia doamnei Ana Duda, înseamnă că domnia sa scrie o poezie modernă, plină de sensibilitate, în care eleganța a ceea ce spune depășește cu mult satisfacția ce ți-o dă rima și ritmul poeziei clasice”³¹⁹.

³¹⁷ *Ibidem*, p. 120-121.

³¹⁸ *Ibidem*, p. 123.

³¹⁹ *Ibidem*, p. 146.

Dumitru Bondoc, *Costești – Vâlcea, 45 de secole de istorie.*

„Cinstim cum se cuvine orice sărbătoare care înseamnă ceva pentru poporul român, Ziua Victoriei, Ziua Europei, există chiar tendința unora de a da dimensiuni exagerate unor sărbători mai noi, dar în conștiința noastră va rămâne neclintită amintirea bunilor și străbunilor care s-au jertfit pentru Libertate, pentru Independență.

Se pare că s-a simțit nevoia de a riposta, de a demonstra rămânerea noastră neclintită pe poziție, pentru că în ultima vreme, tot mai mulți scriitori, istorici sau nu, încearcă să scoată la lumină fapte istorice, monografii ale unor localități, dintre care unele foarte reușite (exemplu: *Costești – Vâlcea, 45 de secole de istorie*, autor ing. Dumitru Bondoc)”³²⁰.

Gheorghe Dumitrașcu, *Epopoea Războiului de Independență în conștiința vâlcenilor.* „Războiul de Independență a fost, este și trebuie să rămână o pagină de aur din zbuciumata noastră istorie. [...] Cartea domnului profesor doctor Gheorghe Dumitrașcu, [...] este o excepțională operă istorică în care autorul scoate din negura trecutului, măreția actului de cucerire a Independenței de Stat a României, clădit pe uriașe jertfe umane și materiale, județul Vâlcea având în acest context, un loc de frunte, un loc de legitimă mândrie”³²¹.

Adriana Dobrinoiu, *Politică și putere.* „Iată încă o carte despre care nu pot vorbi decât la superlativ: *Politică și putere* de Adriana Dobrinoiu. [...]

Cu o documentare multidisciplinară – istorie, filozofie, literatură – autoarea ne poartă pe urmele luptei politice pentru putere din îndepărtata Eladă de unde moștenim noțiunea de *democrație*, apoi pe urmele legiunilor romane de unde avem noțiunea de *putere*; ne duce de la democrația ateniană la absolutism, de la puterea nemărginită a lui Dumnezeu la puterea

³²⁰ *Ibidem*, p. 163.

³²¹ *Ibidem*, p. 163.

mărginită, dar uriașă și dăunătoare a unui singur om (Gingis Han, Hitler, Stalin etc.).³²²

Florentin Smarandache, *Paradoxism și Postmodernism*.

„Până mai în urmă cu vreo patru ani, nu cunoșteam aproape nimic nici despre această distinsă personalitate și nici despre opera sa deosebit de impresionantă. Mulțumită domnului profesor Ion Soare, care a avut amabilitatea să-mi înmâneze cartea sa intitulată *Paradoxism și Postmodernism*, în mintea mea s-a făcut lumină.

Trebuie să mărturisesc că e o carte de excepție, atât prin lumea aleasă, cât și prin conținutul destul de bogat și generos. Am citit-o cu plăcere și interes, cu multă atenție, încercând să înțeleg niște lucruri care pentru mine erau noi și deosebit de interesante. Am înțeles bine ce este paradoxismul și cine este părintele său, profesorul Florentin Smarandache”.³²³

Ioan Mihalcea, *Operațiile Armatei Române în cel de-Al Doilea Război Mondial*. „Cu prilejul Zilei de 9 Mai – Ziua Victoriei asupra fascismului, când se împlinesc 60 de ani de la capitularea necondiționată a trupelor hitleriste, domnul general în retragere Ioan Mihalcea ne-a pregătit o surpriză. O carte care poartă un titlu foarte impresionant și pretențios, „Operațiile Armatei Române în cel de-Al Doilea Război Mondial”. Este o carte deosebită atât prin tematica vastă abordată cât și prin conținutul bogat și valoros ca document istoric și militar.

Nu este o carte despre care poți spune: «am citit-o pe nerăsuflăte; n-am putut s-o las din mână că m-a captivat de la prima până la ultima filă». E o carte care trebuie studiată pe-ndelete și nu de oricine, ea se adresează unui segment restrâns de cititori, cât de cât avizați, interesați să studieze și să aprofundeze problemele de doctrină militară, de tactică, operație și strategie, înglobate toate în Știința și Arta ducerii războiului sub toate aspectele lui cele mai complicate”.³²⁴

³²² *Ibidem*, p. 166.

³²³ *Ibidem*, p. 171-172.

³²⁴ *Ibidem*, p. 180-181.

Florea Duțică, *Machiavelisme*. „Dacă la lansarea *Geocotrocenismelor* am fost surprins: un profesor universitar doctor inginer, un diplomat strălucit se ocupă de umor, astăzi, nu mai sunt surprins. [...]

În lucrarea de față numele lui Nicolo Machiavelli, vestitul om politic, scriitor și istoric renașcentist italian din Florența, care a zugrăvit cu luciditate epoca sa arătând că în politică dictează interesele și forța, nu considerentele morale, numele lui ziceam, e doar un pretext ca autorul să abordeze cam aceeași tematică având ca material faptic lumea de azi și mai ales România de azi.

„Machiavelismele” domnului Florea Dudiță sunt de fapt precepte morale adunate din înțelepciunea popoarelor și mai ales a poporului român, pe cât de blând și răbdător, pe atât de profund și de caustic în zicerile sale”³²⁵.

Ion Eremia, *Insula lui Robinson – memorial de închisoare*.

„Poate că nu sunt cel mai potrivit să prezint o asemenea carte document. Organizatorii se vor fi gândit că:

- sunt cumva beneficiarul unui regim de tristă amintire, în care mi-am trăit viața, altfel decât autorul acestei cărți și eroii săi;

- poate s-a avut în vedere sensibilitatea mea față de nedreptățile, abuzurile grave și crimele acestui regim, eu însumi fiind autorul cărții *Bandiții Păr de Lup* în care am vărsat lacrimi scriind despre suferințele îndurate de niște colegi sau profesori de-ai mei, tot în perioada cumplită a anilor 1958-1964.

Indiferent care a fost punctul de vedere al organizatorilor eu le mulțumesc că mi-au creat prilejul să citesc și să prezint o carte excepțională!

Ion Eremia nu era un dușman al socialismului sau al comunismului. Dimpotrivă, era din rândul elementelor ce se considerau în primele rânduri ale luptei pentru o viață mai bună, mai dreaptă. Membru de partid din ilegalitate, ca și părinții săi, luptase în al Doilea Război Mondial ca ofițer de geniu și în Est și în Vest. În 1952 ajunsese la gradul de general-maior și la funcția de ministru adjunct pentru construcții și cazarea trupelor din MFA.

³²⁵ *Ibidem*, p. 183-184.

Nu-ți vine să crezi că un asemenea om a ajuns să fie crunt persecutat, arestat și condamnat la 25 de ani de muncă silnică pentru că avusese curajul să afirme în niște discuții că linia pe care merge conducerea de partid e greșită. Avusese curajul să-și strige dezamăgirea că între ce învățase teoretic nu era nimic comun cu ce se aplica în practică. Trăia și vedea manifestarea pleneră a ticăloșiei umane la majoritatea celor care ajunseseră la conducerea țării și care pentru a-și menține scaunul luptau unii împotriva altora săvârșind abuzuri și crime. Peste tot, minciună, înșelătorie și ticăloșie! Idealurile începeau să fie vorbe goale.

Cartea ce o prezint e concepută aproape în întregime în închisoare, fără creion și hârtie, prin memorarea fiecărei fraze, fiecărui pasaj, fiecărui capitol și îmbunătățită după eliberare”.³²⁶

Eugen Petrescu, *Vâlcea – țara lupilor getici sau ținutul vâlcilor*. „Cartea impresionează prin titlu, conținut, grafie, [...] și printr-o bibliografie vastă. Cred că nu greșesc dacă afirm că nu există om care să fi scris ceva despre județul Vâlcea sau despre Râmnic, care să nu fie consultat de către autor. Din simplă curiozitate, am vrut să văd, câte pagini sunt ocupate cu notițele bibliografice și am găsit, nu mai puțin de 46 de pagini! Un caz rarism aș zice eu! Dacă adăugăm și consultarea arhivelor, investigațiile făcute la nivelul comunelor cu autoritățile locale și cu bătrânii satelor, descoperim în spatele celor 900 de pagini de carte, o uriașă muncă de documentare, ceea ce merită toată lauda și aprecierea noastră. [...]

Mă gândesc la plăcerea cititorilor vâlceni de a descoperi printre eroii acestor pagini 1232 de personalități ale Vâlcii chiar pe părinții, bunicii sau străbunicii lor sau poate pe învățătorii lor dintr-un cătun îndepărtat care le-au pus condeiul în mână, pe preotul care le dădea păștițe, când mama sau bunicuța îi ducea de mână la biserică îmbrăcați în haine de sărbătoare. [...]

Nu-mi rămâne decât să-l felicit pe autor și pe distinșii săi colaboratori, care au realizat un act de cultură de mare

³²⁶ *Ibidem*, p. 195-196.

însemnătate, o operă ce se recomandă singură și care merită toată atenția”³²⁷.

Nicolae Mazilu, *Eugen Petrescu – un nume ce merită mai multă atenție.* „[...] Eugen Petrescu a reușit să dea tiparului, în doar câțiva ani, o adevărată operă istorico-literară, sădind cu pasiune și frumusețea gândurilor și ideilor sale curate sămânța propriei celebrități, asemenea numelor amintite mai sus. Dacă cineva îndrăznește să pună la îndoială această concluzie, îl îndemn să meargă la bibliotecă, să ceară cărțile lui Eugen Petrescu și dacă n-are timp să le citească, măcar să le răsfoiască, să se uite la pozele excepționale din conținutul lor și se va convinge că nu exagerez! Eugen Petrescu e un Scriitor consacrat, un Istoric, un Om care merită toată stima noastră, pentru iubirea sa față de Țară și Neam, față de cultura românească și față de OAMENI.

Cărțile lui Eugen Petrescu merită să fie citite. Pe cuvânt de onoare!”³²⁸

Eugen Petrescu, *Personalități vâlcene. Scriitorul Mihai Sporiș la 60 de ani. Volum aniversar.* „Vă mărturisesc că am avut o mare bucurie când am aflat că se pregătește o carte, închinată omului de știință, istoricului de marcă, cercetătorului Mihai Sporiș (fratele meu cel mic) cu prilejul sărbătoririi zilei sale de naștere, 24 iunie, când împlinește frumoasa vârstă de 60 de ani, cu atât mai mult, că am fost și eu solicitat să particip la acest demers cu o contribuție de câteva pagini. [...]

Să trăiești, frate Mihai, atât cât îți va fi hărăzit de la Bunul Dumnezeu, cu sănătate deplină și fericire, împreună cu familia și toți cei dragi, iar când vei ajunge la vârsta mea de acum (adică la 84 de ani) să-ți aduni frații și să le amintești și de nenea Mazilu, fratele adoptiv, închinând un pahar și-n amintirea lui.

³²⁷ Cuvântul generalului de brigadă Nicolae Mazilu, cu prilejul lansării volumului Eugen Petrescu, *Vâlcea – Țara lupilor getici sau Ținutul vâlcilor*, vol. I-II, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 2007; Nicolae Mazilu, *Opinii și recenzii*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 205-208.

³²⁸ Grl. bg. (r) Nicolae M. Mazilu, *Eugen Petrescu – un nume ce merită mai multă atenție*, în *Povestea vorbei*, Râmnicu-Vâlcea, nr. 2 (39), iunie 2010, p. 2.

La mulți ani, Mihai Sporiș, fratele meu cel mai mic și cel mai drag!”³²⁹

Nicolae Mazilu, *Transfăgărășanul la ceas aniversar.* „Au trecut 35 de ani, de când pe acest platou avea loc inaugurarea celui mai spectaculos drum din țara noastră. [...]

Mulți dintre cei de atunci, azi nu mai sunt! Am rămas doar o mână de bătrâni să povestim...

Pe cât de greu, pe atât de frumos! Transfăgărășanul a însemnat pentru noi, cei ce l-au sculptat în stâncă în aproape cinci ani, împlinirea noastră profesională, ca geniști, ca organizatori, ca educatori. De aici au plecat spre șantierele țării sute de artificieri, sute de șoferi și mecanici de mașini și utilaje încercați, și alte categorii de meseriași care purtau mândria că ei s-au călit în Transfăgărășan! Canalul Dunăre – Marea Neagră a beneficiat și de cadre militare – ofițeri, maiștri militari și subofițeri care făcuseră ucenicia pe crestele munților. Însuși comandantul Brigăzii Hidrotehnice Canal, colonelul Ștefan Bediu (ulterior avansat la gradul de general) fusese ucenic în Transfăgărășan!”³³⁰

Eugen Petrescu, *Transfăgărășanul, marea aplicație a geniștilor români, la 35 de ani de la inaugurare.* „Mă număr printre cei care au purtat greul și răspunderea construirii mărețului Transfăgărășan. Am lucrat timp de 4 ani pe ramura de nord, de la tunel și până la șoseaua Sibiu-Făgăraș, în calitate de cdt. al Regimentului 52 Geniu.

Port în suflet toată viața, dragostea față de această mare și frumoasă realizare, capodoperă în domeniul construcției de drumuri și poduri din țara noastră. Era firesc, cred eu, ca apariția cărții cu titlul *Transfăgărășanul, marea aplicație a geniștilor*

³²⁹ Nicolae Mazilu, *Stimați cititori, în Personalități vâlcene. Scriitorul Mihai Sporiș la 60 de ani. Volum aniversar*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Petrescu, 2011, p. 37, 40.

³³⁰ Nicolae Mazilu, *Transfăgărășanul la ceas aniversar*, alocuțiune rostită în ziua de 20 septembrie 2009, cu prilejul aniversării a 35 de ani de la inaugurarea drumului Transfăgărășan, publicată în Eugen Petrescu, *Transfăgărășanul, marea aplicație a geniștilor români, la 35 de ani de la inaugurare – album foto-documentar*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Petrescu, 2011, p. 48-55.

români, la 35 de ani de la inaugurare, avându-l ca autor pe distinsul cercetător Eugen Petrescu, să-mi producă o bucurie și o satisfacție pe care nu le pot exprima prin cuvinte. Simt nevoia să aduc mulțumiri cu totul speciale cuiva. Dar, cui să-i mulțumesc? Șirul celor care merită mulțumiri e mare!...

Găsesc că în primul rând, trebuie să-i mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dăruit zile încât să am bucuria de a vedea că se vorbește și se scrie frumos despre Transfăgărășan. Dar, [...] care sunt cuvintele care s-ar potrivi să-i mulțumesc Bunului Dumnezeu? Mă simt așa de mic și nu pot să exprim tot ceea ce simt pentru a mulțumi așa cum s-ar cuveni Celui Preaînalt! N-am cuvinte! [...]

Să mulțumesc autorului, care prin dragostea manifestată față de Transfăgărășan, s-a apropiat așa de mult de sufletul meu, încât m-a făcut să-l iubesc ca pe un frate, până la sfârșitul vieții. Colaborând cu oamenii cei mai de seamă ai acestei opere, m-a făcut să re trăiesc cumva Epopeea Transfăgărășanului. Amintirea unor oameni ca generalul colonel Vasile Șlicariu, șeful și îndrumătorul nostru pe parcursul întregii opere, generalul de brigadă Ștefan Bediu, cel care a abordat lucrarea la începutul ei, pe întregul traseu, generalul de brigadă Constantin Tănase, cel care a încheiat lucrarea, turnând covorul asfaltic pe întregul traseu, urmați de mulțimea de comandanți, șefi de state majore și ingineri militari, care și-au adus contribuția la reușita lucrării, fac să mi se strângă inima și să vărs o lacrimă pentru cei care nu mai sunt printre noi, iar celor ce sunt încă în viață să le doresc ceea ce-mi doresc și mie, sănătate și viață lungă”.³³¹

III.2. Opera scriitorului Nicolae Mazilu. Spuneam undeva, mai sus, că, pe lângă dragostea pentru carte, pentru Nicolae Mazilu creația literară a fost una din preocupările și pasiunile vieții, în acest sens făcându-se remarcat încă din copilărie. Dacă la început crea din plăcerea de a se juca cu cuvintele, cu rima, pe parcurs

³³¹ Nicolae Mazilu, *N-am cuvinte*, în *Viața Vâlciei*, nr. 4334, marți, 6 decembrie 2011, p. 5; *Cultura Vâlceană*, nr. 70-71, februarie 2012, p. 5.

acesta a folosit versul ca pe o armă împotriva celor ce-l supărau, pentru ca mai târziu poezia sa să capete alte și alte valențe.

„Cum începusem din clasele primare să scriu versuri (destul de modeste, dar totuși, versuri), spune acesta, am simțit bucuria drăcească să mă răzbun scriind mici satire la adresa celor ce mă persecutau fără motiv, numai din plăcerea de a se simți «puternici» în fața unui copil, lipsit de apărare”.³³²

Pe parcurs, alături de versuri și-a pus pe hârtie întregul ansamblu al preocupărilor și grijilor vieții, mărturisind în acest sens următoarele: „Pentru mine proza reprezintă marea posibilitate de a spune celor ce vin după noi, adevărul despre marile transformări sociale din perioada anilor 1930-2000, cu cel mai mare accent pe «experimentul socialist» pe care poporul nostru, cu voie sau fără voie, l-a trăit din plin.

Îmi doresc din toată inima să mă pot situa pe o poziție cât mai obiectivă, să arăt lucrurile așa cum au fost ele, și rele dar și bune, nu de pe poziția unui disident (real sau fabricat peste noapte), ci de pe poziția celui dezamăgit de... «ce-am clocit și... ce-a ieșit!»”.³³³

Editorial, Nicolae Mazilu debutează în anul 1994, opera sa cuprinzând 13 volume (12 volume de proză, schițe, versuri etc., publicate sub semnătură proprie și 1 volum de istorie militară realizat și publicat în colaborare):

1. *Enigma Transfăgărășanului* (proză), București, Editura SNCFR, 1994, 70 pagini;

2. *Istoria armei Geniu*, vol. II, București, Editura Militară, 1994 (în colaborare);

3. *Hai să mai și râdem* (versuri umoristice), Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 1995, 88 pagini;

4. *Fulgi de papagal și bobite de muștar* (versuri umoristice), Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, 100 pagini;

³³² Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg*, vol. I. *Dascălii mei dragi. Povestiri autobiografice*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, p. 76.

³³³ Nicolae Mazilu, *Opinii și recenzii*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 76.

5. *Sclipiri în amurg*, vol. I, *Dascălii mei dragi – povestiri autobiografice* (proză memorialistică), Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, 160 pagini;
6. *Figuri fără pereche* (schite umoristice), Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, 98 pagini;
7. *Bobite de mărgăritar* (versuri), Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1997, 98 pagini;
8. *Sclipiri în amurg*, vol. II, *În vârtoarea vieții – amintiri din cariera militară* (proză memorialistică), Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, 196 pagini;
9. *Sclipiri în amurg*, vol. III, *Urcând spre creste – amintiri din cariera militară* (proză memorialistică), Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2001, 192 pagini;
10. *Nimicuri*, vol. I (versuri de satiră și umor), Râmnicu-Vâlcea, Editura Prisma, 2002, 114 pagini;
11. *Bandiții „Păr de Lup”* (roman), Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 2003, 230 pagini;
12. *Nimicuri*, vol. II (versuri de satiră și umor), Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2005, 126 pagini;
13. *Opinii și recenzii*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2008, 216 pagini.

Înainte cu câteva săptămâni de a ne părăsi, generalul scriitor Nicolae Mazilu, mi-a făcut cunoscut faptul că mai are trei volume în manuscris și dorește să le publice. Era vorba despre: *Sclipiri în amurg*, vol. IV, *De vorbă cu mine însumi*, *La vârsta a patra și Năzdrăvăni* – povestiri umoristice. M-a rugat să îl ajut din punct de vedere tehnic pentru a le materializa. Era vorba de culesul textelor, corectura, machetarea și tipărirea acestora. Urma să le finiseze și să trecem la pregătirea și tipărirea lor, dar, din păcate, starea sănătății nu i-a mai permis acest lucru.

**

După lansarea primului volum autobiografic (*Dascălii mei*) din trilogia *Sclipiri în amurg*, un amic i-a sugerat ca următoarele două volume: *În vârtoarea vieții* și *Urcând spre creste*, al căror conținut este legat de ascensiunea în cariera militară, să nu fie

scrise ca niște povestiri, ci sub formă de roman. „Nu de alta, spunea amicul acestuia, dar mi se pare cam jenant ca numele autorului de pe copertă să se identifice cu al personajului principal. Parcă e mai comod, zic eu, să vorbești despre altul decât despre tine însuși. Pe ici pe acolo simți nevoia să te mai lauzi un pic, și asta mi se pare cât se poate de normal; orice om care a făcut ceva în viață simte nevoia să pună în evidență realizările lui. Dar acest lucru devine cam supărător: «Eu am făcut, eu am dres»... Miroase a laudă de sine! În roman, persoana dumată apare sub alt nume și o prezinți cum vrei!”³³⁴ Așa cum mărturisește autorul, ideea de roman nu i-a surâs, iar cuvântul romancier l-a cam speriat, dar ideea cu înlocuirea numelui a fost bună. Îi plăcea să relateze ce a văzut, ce a auzit și prefera să rămână un modest povestitor. Așa se face că în cele două volume de povestiri autobiografice din cariera militară, Nicolae Mazilu are un alter-ego, Manole, numele personajului principal fiind ales la întâmplare sau poate nu, un Meșter Manole al cuvântului scris.

Ca ofițer, Nicolae Mazilu a făcut parte din promoțiile anilor '50, care veneau să umple golul creat prin eliminarea din armata română a cadrelor militare școlite în perioada 1930-1940, oameni cu experiență care „făcuseră războiul și până la urmă au fost aruncate fără milă în viața civilă, fără vreun drept, ca să nu mai vorbim de cele care pentru un motiv sau altul, real sau inventat, au ajuns în fața justiției și au înfruntat chinurile vieții de detenție, sau chiar urgia plutoanelor de execuție!”³³⁵

În povestirile sale, sunt descrise cu lux de amănunte „viața cadrelor militare din anii și deceniile următoare care n-a fost deloc lipsită de vicisitudini, zguduri și cutremure impresionante, chiar pentru o parte dintre cele recrutate și școlite de noul regim!”³³⁶

Unul dintre tristele episoade ale acelor vremuri, petrecut la Școala Militară de Ofițeri de Geniu din Râmnicu-Vâlcea, o unitate

³³⁴ Col. (r) Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. II). *În vârtoarea vieții. Amintiri din cariera militară*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1998, p. 8.

³³⁵ *Ibidem*, p. 5.

³³⁶ *Idem*.

militară de învățământ cu un corp de cadre de elită și o instituție de prestigiu a Armatei din vremea anilor '50, este pe larg descris de Nicolae Mazilu în romanul său intitulat *Bandiții „Păr de Lup”*, în prefața căruia autorul spune: „M-am străduit să aștern pe hârtie, după priceperea mea, cât am putut mai bine, cu emoție și uneori cu lacrimi, această poveste tristă...”,³³⁷ în care cinci dintre cei mai buni ofițeri (patru profesori și un medic) din școala al cărei elev fusese, au fost învinuiți de „uneltire împotriva statului” și condamnați la ani grei de închisoare. Experiența celor cinci ofițeri, spune autorul, trebuie să fie „un semnal de alarmă și totodată un îndemn la vigilență pentru cei ce vin după noi!”³³⁸ Cutremurat de odioasa înscenare, prin care, fără vină, cei cinci ofițeri au fost judecați, condamnați și degradați Nicolae Mazilu spune: „Deie Domnul ca urmașii noștri să nu mai aibă parte de asemenea „experimente”, să trăiască în pace, înțelegere și fericire, având criteriu valoric de apreciere Sfânta Muncă, iar călăuză Conștiința că OMUL este ființa situată pe cea mai înaltă treaptă a dezvoltării biologice, ceea ce îl obligă la mai mult în relațiile cu semenii”³³⁹.

Nicolae Mazilu despre cărțile sale:

Enigma Transfăgărășanului. „Am scris *Enigma Transfăgărășanului* a cărui epopee am trăit-o în întregime, în calitate de comandant al șantierului din sectorul nordic al drumului, unde mi-a bătut inima lângă fiecare om, militar sau civil, de a cărui viață răspundeam în fiecare minut”³⁴⁰.

„Pentru noi, cei ce l-am construit, el rămâne «dragul nostru Transfăgărășan», cu toate că pe timpul construcției era un balaur cu o sută de capete (metafora se referă la cele o sută de fronturi de lucru ce s-au deschis pe timpul construcției), o sută de capete cu tot atâtea guri, care timp de peste patru ani s-au hrănit cu milioane de metri cubi de rocă (dislocată cu explozivi), cu brazi seculari, cu

³³⁷ Nicolae Mazilu, *Bandiții „Păr de Lup”*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 2003, p. 5.

³³⁸ *Idem.*

³³⁹ *Idem.*

³⁴⁰ Nicolae Mazilu, *Opinii și recenzii*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 78.

unele, mașini, utilaje și... din păcate chiar cu vieți omenești! Aproape 40 de morți și încă pe atâția răniți au constituit jertfa de sânge pentru îmblânzirea acestui balaur uriaș! Așa cum Meșterul Manole n-a putut înălța Mănăstirea Argeșului, până n-a sacrificat în zidurile ei, ce avea el mai scump, așa și Transfăgărășanul și-a cerut tributul lui de materiale, sudoare, lacrimi, vieți omenești și sânge!

Pentru noi constructorii, Transfăgărășanul a însemnat, pe lângă afirmarea noastră ca specialiști și cea mai mare încheștare fizică și nervoasă din viața noastră. Am fost ca în război!”³⁴¹

Sclipiri în amurg, vol. I. Dascălii mei dragi. „Am scris această carte cu optimismul care m-a caracterizat toată viața (moștenire de la tata) cu scopul declarat de la început de a fi pildă pentru urmașii mei, și de ce nu, și pentru cei care o vor citi, dorind ca ei să înțeleagă că viața e frumoasă dacă ții la ea, o iubești, te lupți vitejește, înfruntând furtunile și greutățile ce se ivesc, pentru a simți mereu bucuria, fericirea învingătorului. Nimic nu e mai amar pe lumea asta decât gustul înfrângerii!

Eu am învins, am fost, sunt și voi muri fericit că mi-am făcut datoria față de viață, după puterile mele fizice și intelectuale. [...]

Primii dascăli mi-au fost părinții: tata, la a cărei memorie mă închin cu respect ca în fața unui templu, și mama, căreia îi cer iertare că mi-am permis s-o prezint așa cum a fost, socotind-o un erou interesant în lucrarea mea. [...]

Dacă de la tata mi-a rămas harul de bun povestitor și înțepătura, de la mama am moștenit înclinarea către cântec și poezie. Împlinise sărmana 95 de ani, își trăia ultimele zile (conștientă de acest lucru) și a recitat o noapte întreagă și mi-a cântat tot ce i se păruse ei mai frumos într-o viață de om. [...]

Toți despre care am pomenit în această carte mi-au fost dascăli. Mi-au vegheat și mi-au călăuzit copilăria și adolescența, făcându-mă fericit, iar acum la vârsta a treia, au devenit fantomele mele dragi, cu care îmi petrec cei mai frumoși ani din amurgul vieții, când fără să mai am grija zilei de mâine, mă așez frumos la

³⁴¹ *Ibidem*, p. 14-15.

masa de scris, mă întâlnesc cu fiecare și scrie despre fiecare, așa cum mă îndeamnă inima și mă ajută priceperea.

Le mulțumesc tuturor. Pentru cei ce nu mai sunt în viață vărs cu recunoștință o lacrimă, iar în fața celor ce mai sunt, îmi scot pălăria cu respect și le doresc să devină centenari, în sănătate, pace și fericire”.³⁴²

„Am scris această carte, ca urmașii mei să știe cine sunt ei, din ce neam se trag, care e povestea strămoșilor lor și arborele lor genealogic. Am scris pentru dascălii și colegii mei dragi, cărora le-am purtat toată viața cele mai plăcute amintiri. [...] Am scris și pentru consătenii mei dragi în mijlocul cărora mi-am petrecut copilăria și adolescența, adică cei mai frumoși ani ai vieții”.³⁴³

Bobite de mărgăritar. „Nu-i este dat omului să guste fericirea în fiecare zi, dar apar din când în când evenimente care fac să te simți în al șaptelea cer!

Așa a fost și pentru mine ziua de 24 iulie a.c., când împlineam vârsta de 70 de ani. Pentru că și soția mea împlinea aceeași vârstă, doar peste câteva zile, i-am închinat, ca un omagiu, un volum de versuri intitulat *Bobite de mărgăritar*.³⁴⁴

Bandiții „Păr de Lup”. „Cartea *Bandiții Păr de Lup* e un roman-document și cuprinde drama cumplită a șase ofițeri din Școala Militară de Geniu din Râmnicu-Vâlcea, care în anul 1959 au fost arestați și condamnați la ani grei de temniță pentru niște bancuri «tendențioase», pe care o parte dintre ei le debitaseră, ceilalți numai le ascultaseră, la o țuică fiartă! Pedepsele au fost între opt și optsprezece ani de muncă silnică, degradare militară și confiscarea averii. Au executat cu toții câte cinci ani și o lună de muncă silnică, în aprilie 1964 fiind grațiați. La cinci ani de la punerea lor în libertate, în niște condiții mai favorabile, procesul lor a fost rejudecat și au fost toți declarați nevinovați și absolviți de orice penalitate! (după ce executaseră cinci ani de muncă silnică).

³⁴² Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg*, vol. I. *Dascălii mei dragi. Povestiri autobiografice*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1996, p. 156-159.

³⁴³ Nicolae Mazilu, *Opinii și recenzii*, op. cit., p. 23.

³⁴⁴ *Ibidem*, p. 29.

Faptele descrise sunt absolut autentice, iar mesajul este un semnal de atenționare pentru generațiile prezente și viitoare, care n-au de unde să știe decât din gura bunicilor (care mai sunt în viață) și din cărți, despre nedreptățile anilor '50 și mai ales despre cruzimea «cozilor de topor», tortionarii acelor vremuri de restriște. Sper să fie o carte bine primită de către cititorii vâlțeni”³⁴⁵

Opinii și recenzii. „La fiecare carte nouă, indiferent cine era autorul, am fremătat de bucurie și m-am străduțt ca prin luări de cuvânt pe timpul lansărilor sau prin mici cronici literare, recenzii ce au apărut în presa vâlțeană (nu toate, e adevărat!), să subliniez evenimentul editorial și, după priceperea mea, calitățile autorilor, meritul lor de a scrie o carte (mai ales în cazul celor ce debutau), precum și calde cuvinte de încurajare. M-am trezit după un număr de ani că sunt în posesia a câteva zeci de mici recenzii, sau poate mai modest spus, mici prezentări de carte, care puse una lângă alta, în ordine cronologică, ar putea vorbi despre fenomenul literar vâlțean ca într-un bilanț. Așa mi-a venit ideea de a tipări această carte, între copertele căreia veți găsi punctul meu de vedere asupra multora dintre aparițiile editoriale sau a unor manifestări culturale din ultimele două decenii (1986-2006)”³⁴⁶

IV. PREOCUPĂRI ȘTIINȚIFICE

După stabilirea la Râmnicu-Vâlcea, Nicolae Mazilu are o serie de preocupări științifice și colaborări pe linie de cercetare istorică și militară. Astfel, a sprijinit activitatea de cercetare științifică a Institutului de Arheologie din București, prin prof. univ. dr. Dumitru Berciu³⁴⁷ în șantierul arheologic Buridava dacică de la Cosota – Ocnele Mari, județul Vâlcea; a participat la o serie de cercetări științifice, în domeniul militar, sub conducerea generalului maior ing. Dumitru Andreescu; în perioada 12 noiembrie 2009 – 7 noiembrie 2010, a participat la Programul Național de Cercetare Istorică

³⁴⁵ *Ibidem*, p. 63.

³⁴⁶ *Ibidem*, p. 4.

³⁴⁷ Dumitru Berciu (1907-1998) – istoric și arheolog, membru de onoare al Academiei Române; director al Institutului de Tracologie din București; unul dintre renumiții specialiști în istoria traco-geto-dacilor.

„Posada 1330”, inițiat și organizat de către Asociația Națională „Cultul Eroilor” – filiala județeană Vâlcea, prin președintele acesteia, Eugen Petrescu, program coordonat de prof. univ. dr. Petre Gherghe și Dinică Ciobotea. Deschiderea acestui program a constat într-un simpozion național desfășurat la 12 noiembrie 2009, la sediul Garnizoanei Râmnicu-Vâlcea, generalul Nicolae Mazilu făcând parte din colectivul care a prezidat evenimentul.

V. REFERINȚE

Despre viața și opera generalului Nicolae Mazilu au fost publicate de-a lungul vremii o serie de referințe în mai multe dicționare, enciclopedii, monografii și reviste, autorii lor fiind oameni de cultură și de presă (Costea Marinoiu, Nicolae Sporiș, Mihai Sporiș, Gheorghe Sporiș, Vasile Roman, Doru Moțoc, Petre Petria, Ion Măldărescu, Emilian Frâncu, Loredana Păunescu, George Voica, Corneliu Tamaș, Felix Sima, Candida Eftimie, Marian Pătrașcu, Ion Soare, C. Dobrinescu, Eugen Petrescu etc.) și ofițeri geniști (col. prof. univ. dr. Mircea Vladu, col. rez. Nicolae Ghiță, col. ing. rez. Vasile Voinicu, col. ing. rtg. Ioan Belci, col. ing. rez. Florea Necula etc.).

Viața generalului de brigadă Nicolae Mazilu este, pe scurt, dar frumos prezentată de publicistul Ion Măldărescu, în cele 114 pagini ale lucrării intitulată *Transfăgărășanul – album de familie*, apărută în anul 2007 și, pe larg descrisă, de colonelul prof. univ. dr. Mircea Vladu, fost elev și ulterior ofițer al școlii condusă la vremea aceea de colonelul Nicolae Mazilu, în lucrarea sa intitulată *Destinul generalului*, Editura Adalex, Sibiu, 2010, despre care spune:

„Armata României a dispus întotdeauna de comandanți puternici, ale căror virtuți i-au făcut foarte respectați, stimați și ascultați de către subordonați. În această categorie de comandanți s-a înscris și Nicolae Mazilu. El a creat pentru absolvenții Școlii Militare de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate – Rm. Vâlcea, promoțiile 1977-1982, un model de comandant demn de urmat, dar foarte greu de atins. Am lucrat în subordinea acestui brav comandant în perioada 1979-1982. Onoarea, demnitatea, cinstea și corectitudinea de care a dat dovadă în acea perioadă,

mă determină să afirm că domnul general Nicolae Mazilu a reprezentat unul dintre cei mai de seamă comandanți pe care i-am avut eu în cei peste 31 de ani de carieră militară.”³⁴⁸

În afara celor două lucrări amintite, numele distinsului general este prezent, la loc de cinste, în mai multe volume (dicționare, enciclopedii, monografii etc.), în presa locală și în revistele de cultură:

- Petre Petria, *Vâlcea – Oameni de știință, cultură și artă. Dicționar*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 1997, p. 232;

- Loredana Păunescu, *Nicolae Mazilu mai dă zbor unei cărți*, în *Curierul de Vâlcea*, 22 iulie 1997, p. 3.

- Ramona Nuț, *Medalion aniversar Nicolae Mazilu*, în *Curierul de Vâlcea*, 2 august 2002, p. 6.

- Ion Măldărescu, Emilian Frâncu, *Râmnicu Vâlcea – Mică enciclopedie. Oameni cunoscuți ai Râmnicului contemporan*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Anton Pann, 2002, p. 100-101;

- Ion Măldărescu, Emilian Frâncu, *Râmnicu Vâlcea – Mică enciclopedie. Instituții publice, societăți comerciale, asociații, cluburi sportive*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Anton Pann, 2002, p. 220;

- Constantin Toni Dârțu, *Personalități române și faptele lor, 1950-2000*, vol. XXIV, Iași, Editura Top Lux, 2007, p. 350-366;

- Eugen Petrescu, *Vâlcea – țara lupilor getici sau ținutul vâlcilor*, vol. II, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 2007, p. 227-228;

- Costel Dobrinescu, *General Nicolae Mazilu*, în *Curierul de Râmnic*, vineri, 6 iulie 2007;

- Petre Petria, *Vâlcea în timp și spațiu. Fapte și date*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Conphys, 2008, p. 252;

- Gheorghe Deaconu, *Tinerețea scriitorului și aureola generalului – octogenarul Nicolae Mazilu*, în *Studii vâlcene*, serie nouă, nr. IV (XI)/2008, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fântâna lui Manole, 2008, p. 652-658;

³⁴⁸ Col. prof. univ. dr. Mircea Vladu, *Destinul generalului*, Sibiu, Editura Adalex, 2010, p. 213.

- Gheorghe Deaconu, *Contribuțiile ofițerului la cercetarea științifică în domeniul militar*, în Nicolae Mazilu, *Opinii și recenzii*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom, 2008, p. 192-194.

- Col. (r) ing. Emilian Vlădescu, *Omagii geniștilor români*, Timișoara, 2009.

- Eugen Petrescu, *Bătălia de la Posada – simbolul biruinței daco-române (1330-2010)*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Petrescu, 2010, p. 111;

- *Enciclopedia Județului Vâlcea*, vol. I – *Prezentare generală*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2010, p. 845 (coord. prof. dr. Ion Soare).

- Eugen Petrescu, *Personalități vâlcene. Scriitorul Mihai Sporiș la 60 de ani – volum aniversar*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Petrescu, 2011, p. 182-188;

- Eugen Petrescu, *Transfăgărășanul, marea aplicație a geniștilor români, la 35 de ani de la inaugurare – album foto-documentar*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Petrescu, 2011, p. 48-55;

- *Enciclopedia Județului Vâlcea*, vol. II – *Localitățile urbane*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Fortuna, 2012, p. 209 (coord. prof. dr. Ion Soare);

- Col. (r) Ion Bratu, *Transfăgărășanul, așa cum a fost!*, Costești – Argeș, Editura Ars Libri, 2012, p. 57;

- Eugen Petrescu, *Cultura vâlceană în doliu. Ne-a părăsit bătrânul comandant de oști, generalul de brigadă (rtg) Nicolae M. Mazilu*, în *Cultura Vâlceană*, nr. 70-71, februarie 2012, p. 16.

**

În cele ce urmează voi pune în pagină câteva fragmente selectate din referințele unor editori, ziariști și oameni de cultură cu privire la volumele scriitorului Nicolae Mazilu:

Nicolae Mazilu, *Bobite de mărgăritar* (1997). Editura Conphys: „Nicolae Mazilu, unul dintre scriitorii vâlceni afirmați în ultimii ani, încearcă și reușește să ne convingă că este un bun povestitor, atât în proză cât și în versuri.

Ideea de a tipări un volum de versuri închinat aniversării a 70 de ani de viață este salutară și plină de delicatețe. Ca-ntr-o adevărată fișă autobiografică autorul apare în versurile sale în cele

mai gingașe situații din principalele ipostaze ale vieții: adolescent îndrăgostit, soț iubitor, tată fericit și plin de duioșie și mai apoi bunic, prezent mereu în jocurile celor mici.

Totul se derulează elegant, ca-ntr-o poveste de dragoste, așa cum de altfel, autorul își subintitulează cartea de la început. Plin de tandrețe și având pe alocuri și o doză de umor fin, cartea de versuri *Bobite de mărgăritar* merită a fi lecturată de cititorii de toate vârstele.

Din partea noastră, felicitări și un călduros „La mulți ani!” autorului și familiei sale”³⁴⁹.

Loredana Păunescu: „Autorul volumului *Bobite de mărgăritar*, Nicolae Mazilu, reprezintă una din figurile interesante ale scrisului vâlcean, ale vieții literare a cetății, mai ales prin faptul că după serioase acumulări, de-o viață, acum tipărește tot ceea ce... a pus deoparte. Gândirea, activitatea, creația și opera sa social-literară întruchipează în plan teoretic colectivitatea umană, etnia și națiunea”³⁵⁰.

Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg*, vol. III (2001). Doru Moțoc: „Autorul *Sclipirilor în amurg* – ajunse, iată, la al treilea volum – este un observator reductabil al fenomenelor sociale psihologice și morale din lumea și din timpul în care i-a fost dat să cunoască „minunea de a trăi”. Observațiile sale, depănate fluent, într-un stil limpede și atractiv, reflectă, parcă fără să-și propună în mod deliberat acest lucru, o întregă lume, așa cum, într-o singură boabă de rouă, încapă necuprinsul ceresc.

Numai că, lucru ciudat la un memorialist, din această imagine globală, autorul încearcă să se excludă tocmai pe sine. Un sentiment de pudoare îl împiedică, parcă, să-și dezvăluie explicit identitatea și să și-o asume. El n-ar vrea să aibă aerul că se socotește exemplar și că poate oferi lecții altora. Din acest motiv apelează la un artificiu, conferind propriului eu „masca” unui fantomatic colonel Manole. Numai că această stratagemă nu poate

³⁴⁹ Nota Editurii Conphys, pe coperta IV a volumului Nicolae Mazilu, *Bobite de mărgăritar*, 1997.

³⁵⁰ Loredana Păunescu, *Nicolae Mazilu mai dă zbor unei cărți*, în *Curierul de Vâlcea*, 22 iulie 1997, p. 3.

păcăli pe nimeni. Asemenea lui Flaubert, domnul Mazilu ar putea mărturisi liniștit: „Manole c'est moi!” Nimeni nu se îndoiește de asta și nici nu-l suspectează de lipsă de modestie. E adevărat, vocea auctorială³⁵¹ aparține unui personaj în multe privințe exemplar. Dar... asta e! Nu e nimeni vinovat că așa stau lucrurile.

Ar mai fi de observat că, din toate episoadele rememorate de autor, se desprinde „imaginea în oglindă” a unui timp revolut,³⁵² cu luminile și umbrele lui. Putem lua de bună această imagine, căci onestitatea și obiectivitatea naratorului sunt deasupra oricărei îndoieli. Tocmai asta face din cartea de față o lectură nu numai delectabilă, ci și extrem de instructivă”.³⁵³

Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg*, vol. III (2001). Nicolae Sporiș: „Cartea de față este un roman – document ce cuprinde în paginile sale nu numai viața și activitatea colonelului „Manole”, ci a unei întregi generații de militari. În cuprinsul cărții mi-am regăsit propria mea „soartă”.

Este, în mod cert, o cronică veridică a epocii în care am viețuit și activat cu luminile și umbrele ei inerente, neretușate, riguros și foarte echilibrat zugrăvite. Aș spune chiar, fără teama de exagerare, că am fost surprins și, în același timp, încântat de „echidistanța” dovedită în cumpănirea faptelor prezentate, fără tendința ca autorul să se lase furat de... condei, într-o direcție sau alta, lucru rar întâlnit în opusurile multor scriitori și publiciști din lumea de azi.

Folosind o limbă română neaoșă, fără cosmopolitisme „la modă”, autorul imprimă lecturii un caracter alert, captivant, foarte plăcut și incitant.

Lucrarea se constituie într-un manual deosebit de necesar și util de psihopedagogie socială (nu numai militară) în acești ani de derivă socio-morală și tranziție ad-infinitum.

³⁵¹ Auctorial = al autorului, de autor (DEX).

³⁵² Revolut = care și-a încheiat cursul; terminat, împlinit, îndeplinit.

³⁵³ Doru Moțoc, *În loc de prefață*, în Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 5-6.

Cuvântul scris devine, în cazul de față, un mesager al sufletului acestui autor, personificând starea lui de spirit, temperamentul și gradul înalt de educație și cultură.

Felicitări din toată inima, prietene «Manole»!»³⁵⁴

Nicolae Mazilu, *Bandiții „Păr de Lup”* (2003). Doru Moțoc: „Literatura nonficțională pare să câștige tot mai mult teren în anii din urmă. Sunt semne că unii dintre scriitori au ajuns la concluzia că realitatea ne oferă întâmplări și caractere mai pline de interes decât cele plăsmuite de cea mai fertilă imaginație. Nici domnul Nicolae Mazilu nu pare să fie străin de un asemenea punct de vedere.

De altfel, cele mai izbutite cărți ale sale sunt tocmai cele inspirate din viață, cum se spune. Cartea sa despre Transfăgărășan ca și volumele de confesiuni memorialistice sunt cele în care autorul a dat întreaga măsură a înzestrării sale literare.

Acum autorul se întoarce iarăși către un timp revolut, spre a evoca întâmplări teribile, ai căror eroi fără voie au fost chiar câțiva dintre foștii săi colegi sau cunoscuți, prăbușiți în infernul suspiciunii represive din „obsedantul deceniu”. Destinele lor, marcate de un intens dramatism, constituie substanța cărții de față.

O lectură care ne îndeamnă la reflecție. Despre noi și despre atât de tulburatul timp al vieții noastre”³⁵⁵

Nicolae Mazilu, *Nimicuri* (2005). Mihai Sporiș: „Autorul, Nicolae Mazilu, om cu o vastă și solidă cultură, om înțelept, prin har și acumulări îndelung trudite, ne duce cu... zâmbetul într-o ironie calculată, amintind de Socrate, în realitatea perversă, ce are indolența să se considere bine camuflată de privirile nedumerite.

Imparțial, autorul constată amar, uneori făcând haz de necaz, că are multe de reclamat. Nu se transformă în judecător. Cheamă în sprijin „instanțele” diverse pe care le folosește cu teama jucătorului de alba-neagra, să-și poată formula sentințele paradoxale. Un fel de concluzii ale fabulelor clasice. [...]

³⁵⁴ Colonel (r) Nicolae Sporiș, pe coperta IV a volumului *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*

³⁵⁵ Doru Moțoc, *Bandiții păr de lup*, *op. cit.*

Umorul temperat, dă seriozitate unui mesaj, ce nu trebuie să ne scape. Prostia este de luat în răs! Proștii de toată mâna, trebuie... educați. Hoția, profesia onorabilă pentru hoții neprinși, are nevoie de pușcării... Șmecherii, borfașii, impostorii tuturor culorilor politice sunt arătați cu degetul, făcuți de... răs.

Volumul dăruit nouă de Nicolae Mazilu, trebuie citit. Optimismul, prin tonul său pozitiv este contaminant, iar surâsul nu vă va ocoli. O carte bună scrisă responsabil de un om înțelept.

Nimic să nu vă oprească zâmbetele provocate de *Nimicurile* de față, pentru o riguroasă introspecție și exterioară atitudine... mântuitoare”³⁵⁶.

VI. APARTENENȚA LA ORGANIZAȚIILE PROFESIONALE ȘI CULTURALE

Generalul Nicolae Mazilu a fost membru al mai multor asociații și societăți profesionale și culturale naționale și locale. Documentele indică apartenența sa la următoarele organizații: Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere – Filiala Județeană Vâlcea, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” – Filiala Județeană Vâlcea (membru de onoare), Societatea Culturală „Anton Pann”, Rm. Vâlcea, Clubul Umoriștilor Vâlceni, Forumul Cultural al Râmnicului, Liga Scriitorilor Români – Filiala Vâlcea, Societatea Scriitorilor din România (București).

VII. NICOLAE MAZILU, MERITE ȘI RECUNOAȘTERI PUBLICE

VII.1. Recunoașterea meritelor profesionale și culturale. Realizările generalului Nicolae Mazilu au fost apreciate până la nivelul președintelui României comuniste și materializate în numeroase distincții (10 medalii, 2 ordine militare de merit, 1 titlu de erou, zeci de diplome de excelență, de onoare și jubiliare, numeroase premii obținute la concursurile de creație): Medalia Muncii (23 august 1952); Medalia

³⁵⁶ Mihai Sporiș, *Cuvânt în... continuare*, prefață la volumul *Nimicuri*, vol. II, p. 3-5.

Jubiliară, a XX-a aniversare a Forțelor Armate (1964); Meritul Militar clasa a III-a (1966); Medalia „A XXV-a aniversare a eliberării patriei” (1969); Meritul Militar clasa a II-a (1971); Medalia „25 de ani de la proclamarea RSR” (1972); Ordinul Steaua Republicii Socialiste România, clasa a V-a (22 dec. 1972); Titlul de „Erou al Muncii Socialiste” (20 sept. 1974);³⁵⁷ Medalia de aur „Secera și ciocanul” (20 sept. 1974);³⁵⁸ Medalia „A XXX-a aniversare a zilei Armatei RSR” (1974); Ordinul „Meritul militar clasa I” (1976); Premiul I la Concursul de creație al Festivalului Național „Cântarea României”, pentru poezia „Mi-e drag drapelul” (1977); Premiul I la Concursul de creație al Festivalului Național „Cântarea României”, pentru poeziile „De vorbă cu țara” și „Odă ostașului român” (1981); Diploma și Medalia Jubiliară a Colegiului Național „Alexandru Lahovari” – Râmnicu Vâlcea, cu prilejul aniversării a 100 de ani de la înființare (2001); Diploma de Excelență a Clubului Umoriștilor Vâlceni (2002); Diploma de Onoare a Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul” Vâlcea (2004); Premiul II la Festivalul Național de umor cazon „Podul minciunilor”, Sibiu (2004); Diploma de Excelență a Societății Culturale „Anton Pann”, Râmnicu-Vâlcea, pentru contribuția la afirmarea spiritualității și culturii vâlcene (2000, 2003, 2004, 2005); Diploma de Excelență a Colegiului Național „Alexandru Lahovari”, Râmnicu-Vâlcea, la aniversarea a 105 ani de existență (2006); Diploma de Onoare a Fundației Culturale „Vâlcea 1”, *pentru Opera Omnia*; Medalia și

³⁵⁷ În ziua de 20 septembrie 1974, pe platoul alpin de la Lacul Bâlea, în cadrul unei mari adunări populare la care au participat mii de cetățeni, mai ales din județele Argeș și Sibiu, în prezența lui Nicolae Ceaușescu și a unor înalți demnitari ai statului român, a fost inaugurat Transfăgărășanul. Cu acest prilej, Președintele Republicii Socialiste România a dat următorul decret: „Se conferă titlul de «Erou al Muncii Socialiste» și medalia de aur «Secera și Ciocanul» tovarășilor Gheorghe Iordache, șef de brigadă betoane la tunelul Capra – Bâlea, colonel Nicolae Mazilu, comandantul detașamentului pentru construirea drumului, maior inginer Florea Necula, inginer la detașamentul pentru construirea drumului, maior inginer Constantin Vînă, inginer-șef al detașamentului pentru construirea drumului, inginer Ion Gh. Zăvoianu, directorul grupului de șantier pentru construcții forestiere Râmnicu-Vâlcea.” (Colonel Ion Bratu, *Transfăgărășanul, așa cum a fost!*, Costești – Argeș, Editura Ars Libri, 2012, p. 57)

³⁵⁸ *Idem.*

Diploma Jubiliară „90 de ani de la Marea Unire” – pentru merite deosebite în promovarea valorilor naționale”, conferită de Asociația Națională „Cultul Eroilor” (2008); Medalia și Diploma Jubiliară „90 de ani de la crearea Societății Mormintele Eroilor Căzuți în Război, 1919-2009”, pentru merite deosebite în activitatea de cinstire a Eroilor Neamului Românesc, conferită de Asociația Națională „Cultul Eroilor” (2009); Emblema de Onoare a Armatei Române, distincție decernată de către Ministrul Apărării Naționale pentru contribuția adusă la construirea drumului Transfăgărășan (platoul Bâlea-Lac, 20 septembrie 2009); Diploma Jubiliară, conferită de Asociația Națională „Cultul Eroilor” – Filiala Județeană Vâlcea, cu prilejul aniversării a 680 de ani de la marea victorie a valahilor sub vv. Basarab I – Întemeietorul, asupra oștilor maghiare conduse de Carol Robert de Anjou – regele Ungariei, în Bătălia de la Posada din 9-12 noiembrie 1330 (6 noiembrie 2010).

Toate aceste medalii, ordine, titluri, diplome etc., indiferent de regimul în care i-au fost decernate, reprezintă răsplata meritelor pe linie profesională și culturală ale unui om cu o conduită exemplară pe toate planurile. Nu vorbim despre un nomenclaturist sau un membru important al partidului comunist român, despre un activist sau ofițer politic, vorbim despre un militar de carieră, fără funcții politice, un om care și-a respectat profesia militară și a făcut onoare armatei române în funcțiile și misiunile încredințate.

În șantierul Transfăgărășan, „noi militarii am folosit din plin metoda întrecerilor între subunități, sectoare și chiar individuale. Erau întreceri reale, bine organizate, bine normate și foarte bine recompensate, de la soldat și până la comandantul de batalion sau de sector. Recompensele variau de la prime în bani, permisii și scrisori de mulțumire adresate părinților și până la avansări la excepțional la gradul următor și propuneri pentru decorare”.³⁵⁹

³⁵⁹ Nicolae Mazilu, *Transfăgărășanul la ceas aniversar*, alocuțiune rostită în ziua de 20 septembrie 2009, cu prilejul aniversării a 35 de ani de la inaugurarea drumului Transfăgărășan, publicată în Eugen Petrescu, *Transfăgărășanul, marea aplicație a geniștilor români, la 35 de ani de la inaugurare – album foto-documentar*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Petrescu, 2011, p. 48-55.

Prin construirea Transfăgărășanului „*trecusem examenul cel mai greu al vieții, cu prețul unor sacrificii ce nu se pot măsura. Îngrijorarea permanentă, sutele de nopți fără somn, sutele de zile prin ploaie, viscol sau vânt, neglijarea familiei, duceau în final la răsplata finală: Erou al Muncii Socialiste! Nici prin vis nu-mi trecuse o asemenea recompensă. Eram cu atât mai mândru în sinea mea, cu cât nu făcusem rabat față de demnitatea mea de om. Nu mă ploconisem în fața nimănui, nu lingușisem pe nimeni, nu umplusem portbagajele ori sacoșele nimănui. Nu aveam pe conștiință nici un fel de compromis. Reușisem această performanță numai printr-o mare exigență, în primul rând față de mine însumi și apoi față de cei pe care-i comandam*”.³⁶⁰

VII.2. Evenimente culturale dedicate colonelului, ulterior generalului Nicolae Mazilu. La 24 iulie 1997, cu prilejul aniversării a 70 de ani de viață, sub genericul „Oameni de seamă ai culturii vâlcene”, în sala de lectură a Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul”, Vâlcea s-a desfășurat Medalionul aniversar „Col. r. Nicolae Mazilu – 70 de ani de la naștere”. Organizatorii evenimentului au fost: Inspectoratul Județean pentru Cultură Vâlcea, Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Vâlcea, Cercul Militar Rm. Vâlcea, Editura Conphys, Rm. Vâlcea, Fundația „Dascălul vâlcean”, Editura Buna-Vestire, Rm. Vâlcea și Fundația Culturală „Antim Ivireanul”, Vâlcea. Cu acest prilej a fost lansat volumul *Bobite de mărgăritar* (autor col. r. Nicolae Mazilu). Despre viața și activitatea sărbătoritului au vorbit: col. Dumitru Țârdea, col. Constantin Neacșu și prof. dr. Ioan St. Lazăr, iar prezentarea cărții a fost făcută de scriitorul Doru Moțoc, profesorul Costea Marinoiu, cercetătorul Gheorghe Deaconu, scriitorul Ion Soare și poetul George Achim.

Cinci ani mai târziu, la 2 august 2002, cu prilejul aniversării a 75 de ani de viață, sub genericul „Oameni și locuri – memorie în timp”, la Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Vâlcea s-a desfășurat Medalionul aniversar „75 de ani de la nașterea col. r.

³⁶⁰ Nicolae Mazilu, *Sclipiri în amurg* (vol. III), *op. cit.*, p. 190.

Nicolae Mazilu – militar, om de cultură, scriitor”, eveniment organizat de către Consiliul Județean Vâlcea, Societatea Culturală „Anton Pann” și instituția gazdă (B.J. Vâlcea). Au rostit alocuțiuni: prof. Dumitru Lazăr – directorul BJ Vâlcea, ec. Iulian Comănescu – președintele CJ Vâlcea, dr. ec. Mircea Perpelea – Prefect de Vâlcea, scriitorul Constantin Mateescu, scriitorul Marin Bulugea, prof. Costea Marinoiu – președintele Societății Culturale „Anton Pann”, prof. Floarea Comănescu – președintele Cenaclului Literar „Anton Pann”, bibliotecarul Petre Petria. Moderatorul acțiunii a fost dr. ing. Mihai Sporiș.

Cu prilejul aniversării a 80 de ani de viață, la 2 august 2007, distinsul om de cultură Gheorghe Deaconu realizează o scurtă, dar excepțională prezentare a ofițerului genist și scriitor Nicolae Mazilu, al cărei text va fi publicat ulterior sub titlul *Tineretea scriitorului și aureola generalului – octogenarul Nicolae Mazilu*, în *Studii vâlcene*, serie nouă, nr. IV (XI) / 2008, Editura Fântâna lui Manole, Râmnicu-Vâlcea, 2008, p. 652-658.

La 6 mai 2010, Centrul de Instruire pentru Geniu, EOD și Apărare CBRN „Panait Donici”, Râmnicu-Vâlcea, a fost gazda unui important eveniment editorial. În prezența unor personalități militare și culturale, generali și ofițeri activi, în rezervă și în retragere, personalul Centrului, cursanți, membri ai Forumului Cultural al Râmnicului, reprezentanți ai autorităților locale, mass-media etc., a fost lansat volumul *Destinul generalului* (Editura Adalex, Sibiu, 2010), realizat de colonelul dr. Mircea Vladu în cinstea generalului Nicolae Mazilu. Au rostit alocuțiuni: col. dr. Mircea Vladu, prof. dr. Gheorghe Dumitrașcu, prof. dr. Ion Soare, ing. Marian Pătrașcu. La final, generalul de brigadă (în retragere) Nicolae Mazilu, care la 25 iulie avea să împlinească vârsta de 83 de ani, ne-a delectat cu poezii din creația proprie și amintiri din cariera militară. Moderatorul acțiunii a fost prof. univ. dr. Alexandru Popescu – Mihăești. Evenimentul a fost înscris în *Registrul istoric* al instituției și în *Analele* Ministerului Apărării Naționale, de către maiorul Sorin Pancu.

VII.3. Stingerea... generalului și plecarea la cer cu onoruri militare

Sâmbătă, 4 februarie 2012, generalul de brigadă (rtg) Nicolae Mazilu ne-a părăsit. A plecat dintre noi o distinsă personalitate a armeei geniu, unul din principalii artizani ai „drumului din nori”, drum săpat cu mari sacrificii în stânca munților Făgăraș, comandant de oști, formator de valori umane, scriitor, publicist și promotor al Cultului Eroilor, om de aleasă noblețe și bun-simț, bun prieten și camarad, un model pentru întreaga lume militară și culturală, un exemplu demn de urmat pentru tinerii ofițeri ai Armatei Române.

Luni, 6 februarie, la orele 12:00, a fost condus pe ultimul drum de către o impresionantă gardă de onoare comandată de maiorul Dan-Sorin Pancu și constituită dintr-un detașament de 50 de militari și Drapelul de Luptă al Centrului de Instruire pentru Geniu, EOD și Apărare CBRN „Panait Donici”, Râmnicu-Vâlcea (fosta Școală de Ofițeri Activi de Geniu-Construcții și Căi Ferate), drapel sub care a slujit această instituție militară timp de 7 ani, generali, ofițeri și subofițeri în rezervă și în retragere – foști subordonați și colegi de armă sau din alte arme, numeroși prieteni, colaboratori și colegi din cadrul Asociației Naționale „Cultul Eroilor”, Societatea Culturală „Anton Pann” și Cercul de la Râmnic „România – Grădina Maicii Domnului”. Alături de instituția militară, de remarcat a fost prezența președintelui Consiliul Județean Vâlcea, dr. ing. Ion Călea, care a dorit să fie alături de familia îndoliată.

Slujba de pomenire a avut loc la Biserica „Toți Sfinții” și a fost săvârșită de către un sobor de preoți din mai multe parohii vâlcene: pr. Constantin Cîrstea (preot paroh la Parohia „Toți Sfinții”), pr. Mihai Cîrstea (preot la Parohia „Toți Sfinții”), pr. Nicolae State-Burluși (preot paroh la Parohia Râureni), pr. Constantin Mănescu (preot paroh la Parohia Urșani-Horezu) și pr. Ion Mihalache (preot militar al Garnizoanei Râmnicu-Vâlcea). Din partea organizațiilor din care a făcut parte, au rostit necrologuri prof. Nicolae Dinescu (din partea Societății Culturale „Anton

Pann”) și Eugen Petrescu (din partea Asociației Naționale „Cultul Eroilor” – Filiala Județeană Vâlcea).

După necrologul rostit de colonelul Dan Marin – comandantul Centrului de Instruire și al Garnizoanei Râmnicu-Vâlcea, trupul distinsului general a fost coborât în cripta familiei din Cimitirul Militar (Cartierul 1 Mai-Sud), în salvele executate în trei serii din gurile de foc a 38 de pistoale mitralieră.³⁶¹

**

În toamna anului plecării dintre noi, în semn de aleasă prețuire față eroii și martirii neamului, față de valorile istoriei, familia regretatului general și om de cultură Nicolae Mazilu – o familie educată în spiritul tradițional și patriotic românesc, a contribuit, alături de alți promotori ai Cultului Eroilor, la ridicarea Troiței Eroilor și Martirilor „Izvorul Arnotei”, comuna Costești, județul Vâlcea, edificiu religios și comemorativ de război sfințit luni, 8 octombrie 2012.

Epilog

„... viața e frumoasă dacă ții la ea, o iubești, te lupți vitejește, înfruntând furtunile și greutățile ce se ivesc, pentru a simți mereu bucuria, fericirea învingătorului. Nimic nu e mai amar pe lumea asta decât gustul înfrângerii!

Eu am învins, am fost, sunt și voi muri fericit că mi-am făcut datoria față de viață, după puterile mele fizice și intelectuale”.
(Nicolae M. Mazilu)

³⁶¹ Eugen Petrescu, *Cultura vâlceană în doliu. Ne-a părăsit bătrânul comandant de oști, generalul de brigadă (rtg) Nicolae M. Mazilu*, în *Cultura Vâlceană*, nr. 70-71, februarie 2012, p. 16.